

Luk

Nægkiariien sə rani mə nəfe i nəkukuə

Matiu, Mak, Luk, Jon irəha pam haməgkiari ia nimiruien səvəi Iesu Kristo, mətə Luk nəkukuə səvənhi rəpwəmwis. In mwi rımərai nəkukuə nəha kani mə Wok Me. Luk in tokta riti kınahatən amasan in rukurən pık nari. In rımərai nəkukuə i rerin ramrhi nəkur Kris mine nətəien səvənraha. Luk rokeikei mə nərmama tuhəukurən amasan nəgkiariien amasan səvəi Iesu Kristo ro nıpərhiendien. Fwe nukune nəkukuə səvənhi Luk raməgkiari ia nətuiien səvəi Iesu Kristo. In rini raka sə nəha marə mini mwi nimiruien səvəi Iesu meste nemhəien səvənhi. Luk rokeikei mə kıtaha tsəukurən mə Iesu Kristo rokeikei nərmama me pam. Luk raməgkiari pık ia nıpran me səməme hənətoni Iesu. In mwi raməgkiari ia nəkwərhakwərha me səməme hənətoni Iesu. Ia nusipekinien me səvənhi in rırai məgkiari pık ia nərmama nautə səvənraha riwən kamometə irəha. Luk 19:10 ramini mə, Iesu Kristo in iərmama pərhiendien riti sə rıməuvehe fwe kupwən mə trətui nərmama me səməme hənəruei muvei pen nimiruien vi minraha. Luk raməgkiari pık ia nagienien. Tikətoni nagienien nəha ia nıpu səvəi Meri, mətoni mwi ia nagelo me səməme hənamagian ia nəpin Iesu rınamətui irə. Tikətoni mwi nagienien nəha ia nərmama me səvəi Kristo səməme hənamrərig pen fwe Jerusalem mamhagian asori ti nəri nə mə Kristo

rinətui mwi ia nemhəien səvənhi. Ro nukurənien i mə Luk rokeikei mə trini irapw nəgkiariien amasan səvəi Kristo mahatən mə Kristo ruvehe ia təkure tıprənə i nəkur ərəha kamharə irə. In ruvehe mo irəha hagien, mamheitenhi nəri amasan riti ruvehe nəpın kurirə, in truvehimiru irəha.

Nəgkiariien sə rakupwən

¹ Nərmama həpik hənousari raka ti nırai penien ia nəkukuə narimnari me nəha Iesu rino fwe kupwən nəpın ramavən kimaha min. ² Irəha həmərai pen nəgkiariien me nəha nərmama həukurən amasan irə həməni pehe tukumaha i. Fwe ia nukune wok səvənhi, nərmama me nəha həukurən amasan irə hənətoni Iesu ia nənimənraha, nənə mamhəvisau irapw nəgkiariien səvənhi. ³ Iou mwi iakinəskun pam raka narimnari me i mukurən amasan kinəfo irə fwe ia nukunen muvehe. Nənə təkwətəkwuni, iəmə asori Teofilas, iakregi ramasan mə pwəh iakrai pen ia nəkukuə riti mik. ⁴ Iakamo iamınhi irə minuə tikukurən amasan nəgkiariien sə kinahatən ik irə. In ro nıpərhiendien.

Agelo riti rini irapw mə Jon Paptaes trətui

⁵ Ia nəpın nəha Herot ramərimənu ia tənə Jutia pris riti nəghin nə Sekaraea. In pris riti ia təmwen səvənraha kani mə Pris me səvəi Apia. Səvənhi iərmama in pran riti sə ruku pen ia kwənəkwus səvəi Eron. Nəghin nə Elisapet. ⁶ Irau pəri noien səvənrau ratukwatukw ia nəmri Kumwesən. Ia nəpın me krauesi pen atukwatukw

pam næfe næghin Loa sævai Iærimænu rani. ⁷ Mætə tininrau riwæn. Elisapet riþkəkəwəhakwen mhə. In niþrænemə. Sekaræa nærgħarə.

⁸ Nəþin riti Sekaræa irəha təmwen səvənhi kamhowok sævai pris me ia nəmri Kumwesən ia nimwə səvənhi. ⁹ Nənə irəha hesi pen noien sævai pris me mhəuini nari riti sə ramahatən nari. Trahatən pen mə sin trevən fwe ia nəkwai nimwə sævai Iærimænu muvani nimwəkmwəki nari niþekin rapein amasan ia təkure nifatə. Həuini pen nəri nəha nənə rahatən pen Sekaræa. ¹⁰ Ia nəþin atukwatukw sə kauvani nimwəkmwəki nari niþekin rapein amasan irə nærmama me kamhəfwaki fwe iruə.

¹¹ Nənə agelo riti sævai Kumwesən rier pehe mamərer ia nıkare nifatə mwatuk ia nəri kauvani nimwəkmwəki nari niþekin rapein amasan irə.

¹² Nəþin Sekaræa rətoni agelo nəha, rehekir pik mətəmnimwin. ¹³ Mætə agelo rini pen tukwe in mə, “Sekaræa tikəpwəh nehekirien.

Kumwesən ruvəregi raka nəfwakiien səim. Səim iərmama Elisapet trərəhi tinimirau riti iərman. Nənə tikisegi pen næghin nə mə Jon.

¹⁴ Tikregi ramasan mamagien tukwe. Nəþin trətui, nærmama həþik mwi rerinraha tragien tukwe. ¹⁵ In truvehə mo iəmə asori ia nəmri Kumwesən. In triþkənimwi mhə waen uə nənimwiien skai. Nəþin in ramarə ihi ia tiþwi

mama səvənhi rerin ruvəkuər raka ia Nənimwin Ikinan. ¹⁶ In tro nəkur Isrel me həþik hərərig mhəuvehe ti Iærimænu Kumwesən səvənraha.

¹⁷ In trakupwən ia Iærimænu. Nətərigien səvənhi

mine niskaiien sāvənhi trəmwhen ia nətərigien mine niskaiien sāvəi Profet Elaeja. In tro tata me hərərig ia rerinraha mə rerinraha trirhi mwi nīpwnətınraha me. Nərmama səməme hamərui nəkwai Kumwesən in tro irəha hərərig mhəuvehe mhesi pen nətərigien sāvəi nərmama hatukwatukw. Ro iamınhi irə in tro nərmama həpnəpenə ti nuveheien sāvəi İərimənu.”

¹⁸ Miregi Sekaraea rini pen ti agelo i mə, “Takəfo mukurən mə nəri nəha tro iamınhi irə? Kwa iou iakinərgħarə səiou iərmama nīprənemə.”

¹⁹ Miregi agelo rini pen tukwe in mə, “İou i Kapriel. İakamərer ia nəmri Kumwesən. In rərhi pehe iou mə takuvehe mægkiari pehe mik məvisau nəri amasan mik. ²⁰ Mətə ti nəri nə mə ipkını mhə nīpərhienien ia nəgkiariien səiou, ətə ro, rerim triwən. Tipkægkiari mhə mesite nəri iakiməni pehe tukw ik i trier pehe. Trukuə ia nəpın atukwatukw sāvənhi.”

²¹ İa nəpın nəha, fwe iruə, nərmama kamheit-enhi Sekaraea. Hərkərinari mə in rəmak tui ia nəkwai nimwə sāvəi Kumwesən. ²² Nəpın rier irapw iruə, ko rīpkægkiari mhə minraha, mətə ramægkiari a ia rəgın. Hənətə həuvəukurən minuə in rınətə nari riti rəmwhen ia nəməkrəhaien fwe nəkwai nimwəfwaki.

²³ Nəpın nəha Sekaraea ramowok pris irə fwe ia nimwə sāvəi Kumwesən ruvehe mukurau, nənə in rirərig mevən fwe imwəni. ²⁴ Kurirə irə rīpko mhə tui, nənə sāvənhi iərmama Elisapet ro tipwın. Nəpın rino tipwın, raməmak afafa ia nəkwai nimwə sāvənhi mesite pen məkwə krirum sāvənhi,

1:18: Jen 18:11 **1:19:** Dan 8:16, 9:21, Hip 1:14 **1:20:** Luk 1:45

mamini mæ, ²⁵“Iærimænu rino næri miou. Næpin ræti irapw mætæ iakamauris ia næmri nærmama ti næri næ mæ sæiou iækunouihi riwæn, rerin ragien ruvehi raka naurisien næha ia nirak.”

Agelo riti rini irapw minuæ Iesu trætui

²⁶ Elisapet rino tipwin maræ mækwæ sikis. Ia næpin næha Kumwesæn rærhi pen agelo riti næghin næ Kapriel revæn mæ trættoni prænvi riti fwe ia taon riti ia tænæ Kalili næghin næ Nasaret. ²⁷ Prænvi næha ramreirei ihi iærman. Kinæsisæg raka in minuæ tresi pen iærman riti næghin næ Josef. Josef in kwænækwus riti sævæi Kig Tevit. Prænvi næha næghin næ Meri. ²⁸ Agelo næha rier pen tukwe in, mini mæ, “Meri. Tiko magien. Iærimænu ramasan tukw ik mamaræ tukw ik.”

²⁹ Mætæ Meri nætærigen sævænhi rævsausini pik ti nægkiariien næha mamætærig mæ ræfo agelo rini pen tukwe in iaminihi. ³⁰ Nænæ agelo næha rini pen tukwe in mæ, “Meri tikæpwæh nehekærien. Kumwesæn ramasan tukw ik. ³¹ Regi ro! Tiko tipwin, mææhi nærim riti iærman. Tikisegi pen næghin næ mæ Iesu. ³² In truvehhe mo in iæmæ asori. Tukækwein in mæ tini Kumwesæn, Kumwesæn sæ rasori anan. Iærimænu Kumwesæn sækimiahaha truvehhi pen nitætæ sævæi ripwini Kig Tevit min. ³³ In træræimænu ia nuk nuk me ia nærmama me sæmæme hæuku pen ia kwænækwus sævæi Jekop. Nitætæ sævænhi triþkiwæn mhæ.”

³⁴ Miregi Meri rini pen ti agelo i mæ, “Træfo mo iaminihi. Iou prænvi. Iakreirei iærman?”

³⁵ Miregi agelo rini pen tukwe in mə, “Nənimwɪn Ikinan truvehə ia niram. Kumwesən sə rasori anan niskaiien səvənhi trəuiui ik. Ro iamɪnhi irə tukəkwein pen iəkunouihi ikinan nəha tikərəhi mɪnuə in Tini Kumwesən. ³⁶ Nənə regi ro. Ik riti fwe Elisapet nɪprənemə, mətə in mwi rino tipwɪn trərəhi tini riti iərman. Kani in mə pran sə rɪpkəkwhəkwen mhə, mətə ruvəuvehe mɪpəmpəm marə məkwə sikis. ³⁷ Narimnari me pam rɪmərɪ tɪ Kumwesən.”

Meri revən mətoni Elisapet

³⁸ Miregi Meri rini mə, “Iou pran sə iakamo tukwini nari m Iərɪmənɪ səiou. Pwəh rukuə ia nirak rəmwhen ia sə ikiməni.” Nənə agelo nəha rəpwəh in mamevən.

³⁹ Ia nəpɪn nəha, rɪpkə mhə tui, Meri rier mevən akwauakw fwe ia rukwənu riti ia təkure tənə ia Jutia, ⁴⁰ mevən ia nəkwai nimwə səvəi Sekarəea, maməgkiari pen m Elisapet. ⁴¹ Nəpɪn Elisapet rɪregi Meri raməgkiari, tini rakurisei asori ia tipwɪn. Nənə Elisapet rerɪn ruvehe mukuər ia Nənimwɪn Ikinan. ⁴² Nənə in rəkwein əpwəmwis mɪni mə, “Meri Kumwesən ramasan tukw ik məpi raka pam nɪpran me. Ramasan mwi tɪ nərɪm sə tikərəhi. ⁴³ Mama səvəi Iərɪmənɪ səiou ruvehe mətə iou. Rəfo ko nəri amasan ia nirak iamɪnhi? ⁴⁴ Regi ro, nəpɪn ikapirapw məkwein iou, iakregi rerɪm, iəkunouihi ia tipwɪk rakurisei asori ia nagienien. ⁴⁵ Rerɪm tragien tɪ nəri nə mə ikiməni mə nɪpərɪhienien trukə irə ia nəfe Iərɪmənɪ rɪməni pehe tukw ik i.”

Meri rəgnəgini Kumwesən

- 46 Miregi Meri rini mə,
 “Ta nimiruien pam səiou iakauvehi utə nəghi
 lərimənu səiou.
 47 Rerik rağien pik ti Kumwesən səiou sə rau-
 vehimiru iou.
 48 Iou pran auər a sə iakamo tukwini nari min,
 mətə rerin ramrhi iou.
 Təkwətəkwuni mine mamevən nərmama pam
 tuhəni iou
 mə iou pran sə rerik ramagien,
 49 ti nəri nə mə Kumwesən i sə riskai pik rino
 narimnari asori me miou.
 Nəghin ro ikinan.
 50 Napiien səvənhi ramarə ti nərmama me pam
 səməme kamhəšiai in,
 mamarə mwi ti nipwnətınraha me mine
 ninwipwınraha me mamevən.
 51 In ramo nımtətien me ia rəgin əsanin,
 maməkoui irapw nərmama səməme
 kamhəfiutə ia rerınraha.
 52 In rauvehi irapw kig asori me ia kwopun
 kamhəkure ikin mamhərimənu,
 marə mauvehi utə mwi nəmə auər a me.
 53 In rauvei pen nəveginien amasan m nərmama
 səməme nukumhə ramahi irəha.
 Hani tipwınraha rəšisi.
 Mətə səməme nautə səvənraha rasori in ramərhi
 irapw irəha,
 mipkuvei pen mhə nari riti mınraha.
 54 In ramasitu ia kitaha nəkur Isrel.

1:46: 1Saml 2:1-10 **1:48:** Luk 1:25, 11:27 **1:50:** Sam
 103:13,17 **1:51:** 2Saml 22:28 **1:52:** Job 12:19, 5:11, Sam
 147:6 **1:53:** 1Saml 2:5, Sam 34:10, Sam 107:9 **1:54:** Aes 41:8,
 Sam 98:3

Kitaha nərmama me səvənhi samo tukwini nari min.

In ramo iaminhi irə ti nəri nə mə rerin ramrhi napiien səvənhi

⁵⁵ rosi in riməni pen ti kaha kupwən me səkitaha.

In riməni pen ti Epraham mə in trapi Epraham mine nərmama me ia kwənəkwus səvənhi ia nuk nuk me.”

⁵⁶ Meri rarə irau Elisapet meste məkwə kahar rukurau, nənə kurirə irə rirəriḡ mevən fwe imwəni.

Jon Paptaes rətui

⁵⁷ Rineste nəpın səvəi Elisapet trərəhi tini irə. Rərəhi tini iərman. ⁵⁸ Nərmama me ipaka tukwe mine nıpərin me həregi mə Kumwesən rinapi asori in. Həuvehe mhətə in mamhagien pəri.

⁵⁹ Nəpın iəkunouihi səvənhi reste nəpın eit, həuvehi mhəuvehe mə tukuvehi ninhum min. Nətəriḡien səvənraha mə tuhəsegi pen nəḡhın nə Sekaraea, nəpwınhi tata səvənhi. ⁶⁰ Mətə səvənhi mama rini mə, “Rekəm. Tsəsegi pen nəḡhın nə mə Jon”

⁶¹ Miregi irəha həni pen tukwe in mə, “Mətə rəfo? Nahag nəha riwən ia kwənəkwus səim.”

⁶² Nənə irəha həḡkiari pen m tata səvənhi ia rəḡinraha, mhəres nəfe nahag in rokeikei mə tuhəsegi pen ia iəkunouihi. ⁶³ Sekaraea rəres nəri kamrai pen nari irə. Kuvehi pen min. Nənə rırai pen ianhi mə, “Nəḡhın nə Jon.” Nənə irəha pam hərkərinari irə. ⁶⁴ Ia nəpın nəha Sekaraea rerin

1:55: Maeka 7:20, Jen 17:7, 18:18, Jen 22:17 **1:59:** Jen 17:12, Lev 12:3, Luk 2:21 **1:60:** Luk 1:13

rinarə mwi. Nənə in rīnaməgnəgini Kumwesən.
⁶⁵ Nərmama me ia nīkarkare rukwənu həregi
 həhekir. Nəgkiariien nəha ruviris ia kwopun me
 pam ia təkure tənə ia Jutia. ⁶⁶ Nərmama me pam
 səməme həregi nəgkiariien nəha hamətərig irə mə,
 “Iəkunouihī nəha trəfo irə? Mətə in nə nīskaiien
 səvəi Iərimənu ramarə irə.”

*Sekaraea rīni irapw nəgkiariien sə ruku pen ti
 Nənimwīn Ikinan*

⁶⁷ Ia nəpīn nəha Nənimwīn Ikinan ruvehe
 mukuər ia reri Sekaraea, tata səvəi Jon, muvei
 pen nəgkiariien min. Nənə Sekaraea rīni mə,

⁶⁸ “Pwəh səgnəgini Iərimənu Kumwesən səkitaha
 nəkur Isrel.

In ruvehe masitu ia kitaha nərmama me
 səvənhi meivinari ia kitaha.

⁶⁹ In ruvehi utə iəmə skai riti sə truvehimiru
 kitaha.

Iəmə skai nəha in kwənəkwus riti səvəi Kig
 Tevit sə rīnamo tukwini nari m Kumwesən
 fwe kupwən.

⁷⁰ Nəri nəha ramesi pen nəgkiariien me səməme
 Kumwesən rīməni pehe tukutaha i ia tərhui
 profet ikinan me səvənhi fwe kupwən.

⁷¹ In rīməni mə truvehimiru kitaha,
 muvehi raka kitaha ia rəgi nərmama me pam
 səməme kamhometə kitaha, mamhəmwəki
 kitaha.

⁷² In rīməni mə trapi kaha kupwən me səkitaha,
 məpwəh nenouenouien nəgkiariien ikinan
 səvənhi.

1:68: Sam 41:13, Sam 72:18, Sam 106:48, Luk 7:16 **1:69:** Sam
 18:2 **1:71:** Sam 106:10 **1:72:** Jen 17:7, Lev 26:42, Sam 105:8-9,
 Sam 106:45

- 73 Promes naha in rimauvei pen m kaha kupwæn
sakitaha Epraham,
mauvehi kwasuahi tukwe.
- 74 In rimani ma napin truvehi raka kitaha ia rægi
narmama samame hamamwæki kitaha,
in træseni kitaha tso tukwini nari min,
mhæpwæh nehekïrien.
- 75 Kitaha tsæmher mhatukwatukw ia nanimen ia
napin me pam ia nimiruien sakitaha.
- 76 Nænæ ik, nærik, tukini ma Kumwesæn sæ rasori
anan, profet riti sævænhi næ ik,
ti næri næ ma tikukupwæn mæpærhi suatuk me
sævai Iærimænu sakitaha, nænæ in trukuriræ.
- 77 Tikini irapw ti nærmama me sævænhi ma
Kumwesæn truvehimiru iræha,
mæpwæh nærpwinien noien æræha me
sævænraha.
- 78 Kumwesæn sakitaha in ramasan pik, mamapi
kitaha.
Ia napien naha sævænhi in trærhi pehe Kristo ruku
pen fwe ia neiai,
muvehe tukutaha ræmwhen ia meri rautæ ia
næpnæpin.
- 79 In truvei pen nukuraanien m nærmama samame
kæmhækure ia næpitævien mine tæmwkæmwi
nemhæien.
In triri nisutaha ia suatuk sævai næmærinuien.”
- 80 Nænæ iækunouïhi naha rapwinari, mauvehe
miskai ia nænimwin. Ia napin me ramaræ fwe ia
kwopun akwesakwes ikin meste næpin naha in
rier irapw ia næmri nækur Isrel.

1:73: Jen 22:16-17, Maeka 7:20 **1:75:** Taet 2:12-14 **1:76:**
Aes 40:3, Mal 3:1, Mat 3:3 **1:77:** Jer 31:34 **1:78:** Aes 60:1-2
1:79: Aes 9:2, 58:8, Mat 4:16 **1:80:** Luk 2:40, Mat 3:1

2

Iesu rätui

¹ Nəpın Jon rınətui raka, Kig Sisa Okastas, iəmə Rom sə ramərimənu ia tənəmtənə me, rini nəkwan minuə nərmama me ia kwopun me tuhaməkeikei mhərərīg pen fwe imwənraha atukwatukw minuə tukəvsini irəha. ² Noien nəha kiməkupwən ko ia nəpın nəha Kwaerinas ramərimənu ia tənə Siria. ³ Nərmama me pam hərərīg mamhəuvən imwənraha me minuə tuhəuvehi pen nəghınraha. ⁴ Josef rier ia taon nəha Nasaret ia tənə Kalili, mevən ia tənə Jutia ia taon səvəi Kig Tevit fwe kupwən kani mə Petlehem, mamevən fwe ikın ti nəri nə mə ruku pen ia kwənəkwws səvəi Kig Tevit. ⁵ Krauevən irau Meri minuə tukuvehi nəghınrau. Josef rınəsisəg raka Meri. Meri rino tipwin. ⁶ Nəpın irau krouarə ikın, Meri rıneste nəpın atukwatukw səvənhi mə trərəhi iəkunouihi irə. ⁷ Rərəhi tını iərman, nəmritak. Rərəhi, muvegi ia tinari, məmri pen ia nitətə kaməkwməni nərimiru me irə. In ro iamınhi irə ti nəri nə mə nimwə nəha nərmama kamhərəku pen mamhapri ikın ruvəukuə.

⁸ Ia kwopun nəha nərmama nepwin sə kamhətui ti sipsip kamhəmak ia nıkare taon nəha iruə, mamhətui ti sipsip me səvənraha ia nəpın. ⁹ Agelo riti səvəi Iərimənu reiwaiu pehe mərer ia nıkarenraha. Nukuraanien səvəi Iərimənu rəhiəpwin irəha. Nənə irəha həhekır pik. ¹⁰ Mətə agelo nəha rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha tihəpwəh nehekırrien. Həregi ro! Iou takəvisau nəgkiariien amasan anan m kimiaha. Nərmama

pam tuhagien asori tukwe. ¹¹ Ipwet ia taon səvəi Kig Tevit kupwən kwəti iəkunouihi riti rīnətui. In Kristo, Iərimənu səkitaha. Kumwesən ruvərfi raka in mə truvehe tukumiaha muvehimīru kimiaha. ¹² Nəri tro nīmətətien m kimiaha. Tihəuvən mhətoni kwəti iəkunouihi kuvegi ia tinari raməmak ia nītətə kaməkwməni nərīmīru me irə.”

¹³ Agelo nəha rəgkiari pam, nənə təkwtəkwuni a mwi irə nagelo me həpik həuku pen fwe ia neiai mhərer irəha min, mamhəgnəgini Kumwesən mamhani nīpu mə,

¹⁴ “Kaməgnəgini Kumwesən fwe irənhə anan.

Ia tīprənə i nəmərīnuien trarə ti nərmmama me səməme Kumwesən rerin ragien ti nīrəha.”

¹⁵ Nəpīn nagelo me həpwəh irəha mhərərig pen fwe ia neiai, nərmmama me nəha səməme kamhətui ti sipsip me həni pen ti nīrəha me i mə, “Pwəh səuvən fwe Petlehem mhətə ro nəri Iərimənu rīməni pehe tukutaha i.”

¹⁶ Nənə irəha havən akwauakw mhəuvən mhətoni Meri mīne Josef mīne kwəti iəkunouihi sə ramapri ia nītətə kaməkwməni nərīmīru me irə.

¹⁷ Nəpīn hətoni iəkunouihi nəha, həni irapw nəfe agelo rīməni pen ti nīrəha i. ¹⁸ Nənə nərmmama me pam səməme hamregi həkərinari ia nəgkiariien səvənraha. ¹⁹ Mətə Meri rəkwtəmhiri pam narimnari me nəha ia rerin mamətərig tukwe.

²⁰ Nənə nərmmama me nəha səməme kamhətui ti sipsip hamərərig mamhəgnəgini Kumwesən mamhəuvehi utə nəghin ti narimnari me nəha hənətoni mhəregi rosi kiməni pen ti nīrəha i.

Kuvehi ninhum m Iesu

²¹ Nəp̄in sə ro eit irə kuvehi ninhum m iəkunouihi nəha, ksegi pen nəgh̄in nə mə Iesu, nəhag sə agelo r̄iməkupwən muvei pen m Meri nəp̄in r̄ipko mhə ihi t̄ipw̄in.

²² Nənə r̄ino nəp̄in sə Josef m̄ine Meri tro narimnari me nəha Loa səvəi Moses r̄ini mə tro irau krouvehe rouəmher mwi t̄i nəfwakiien. Ia nəp̄in nəha krouərəhi Iesu, rouevən fwe ia Jerusalem mə trouvei pen m Iər̄imənu. ²³ Noien nəha ramesi pen nəgkiariien i k̄imərai pen ia Loa səvəi Iər̄imənu. R̄ini mə, “Nəmritaik me pam nərman me tukəkwein irəha mə nəkwərhakwərha ikinan me səvəi Iər̄imənu.” ²⁴ Irau krouevən mwi mə trouvei pen nərim̄iru riti tukousi əpune kuvei pen m Iər̄imənu. Noien nəha ramesi pen nəgkiariien i sə raməmak ia Loa səvənhi. R̄ini mə, “Nərmama me iam̄inhi tuhəuvei pen mak kəru uə kwəti menu kəru.”

Simeon r̄ətoni Iesu m̄əgnəḡini Kumwesən tukwe

²⁵ Iərmama riti ia Jerusalem nəgh̄in nə Simeon. In iəməfwaki riti. Noien səvənhi ratukwatukw. In rameitenhi nəp̄in nəha iəmə nəha kani mə Kristo truvehe irə, nənə muvehim̄iru nəkur Isrel. Nən̄imw̄in Ikinan rarə ia Simeon. ²⁶ Nən̄imw̄in Ikinan nəha r̄inahatən raka in mə ko in r̄ipkemhə mhə meste tr̄ətoni Kristo nəha Kumwesən r̄iməni mə trər̄hi pehe i. ²⁷ Nən̄imw̄in Ikinan riri pen Simeon revən ia nəkwai nimwə səvəi Kumwesən. Nəp̄in Josef m̄ine Meri krouərəhi iəkunouihi nəha Iesu, rouuvnimwə pehe mə tro narimnari me nəha Loa

2:21: Luk 1:31,59

2:22: Lev 12:1-8

2:23: Eks 13:2,12,15

2:24: Lev 12:8

2:25: Aes 40:1, 49:13

səvəi Iərimənu rīni, ²⁸ Simeon rərəhi pehe Iesu ia rəgin mi, məgnəgini Kumwesən tukwe, mini mə, ²⁹ “Iərimənu. İkinə nəgkiariien səim ruvəuvehe muvəukuə.

Iou iərmama sə iakamo tukwini nari mik. Təkwtəkwwuni nəha iakukurən nemhəien, mətə nəməriniuen trarə tukw iou.

³⁰ Nənimek rīnətōni suatuk səim sə tikuvehimiru nərmama me irə.

³¹ İkinəpnəpenə raka suatuk i ia nəmri nərmama ia kwopun me pam.

³² İəkunouihi i truvei pen nukuraanien mine nərmama rīpkō mhə irəha nəkur Isrel.

İrəha tuhətə nari, mhəgnəgini səim nərmama me nəkur Isrel tukwe.”

³³ Nəpin Josef mine Meri krouregi nəgkiariien nəha Simeon rani ia iəkunouihi səvənrau, krouərkərinari irə. ³⁴ Nənə Simeon rəkwein amasan mwi ia nırau, mini pen ti Meri mama səvəi iəkunouihi nəha mə, “Regi ro! Kumwesən ruvərfi raka iəkunouihi i mə tro nəkur Isrel həpik həmwei, nənə marə mo mwi həpik hərer. In trəmwhen ia nımtətien riti. Nərmama həpik tuhəni ərəha in, ³⁵ nənə mho nərmama hətoni nətərigien me səvənraha sə kamhərkwafə ia rerınraha. Nənə ik mwi tikregi nəmisəien fwe ia rerim rəmwhen kəpi ik ia nau.”

Ana rətōni Iesu məgnəgini Kumwesən tukwe

³⁶⁻³⁷ Pran riti nəha ikin nəghin nə Ana. In profet riti. Tata səvənhi nəghin nə Fanuel. In

2:30: Aes 52:10, Luk 3:6, Taet 2:11 **2:32:** Aes 42:6, 49:6, Aes 52:10 **2:34:** Aes 8:14, Mat 21:42, 1Kor 1:23, 1Tes 2:8 **2:36-37:** 1Tim 5:5

kwənəkwas riti səvəi Aser fwe kupwən.^a Nəpɪn Ana rɪnaməprən vi ihi, in rerə, mamərə irau səvənhi iərman nuk sefen. Kurirə irə iərman səvənhi remhə məpwəh in. Nənə prən nəha rarə iamɪnhi muvehe meste in rɪnəprənemə. Nuk səvənhi eiti foa. Ia nəpɪn me Ana rɪpkier mhə ia nəkwai nimwə səvəi Kumwesən. Mətə ia nəpɪn mɪne ia ran ramsiai Kumwesən, maməpwəh nəvegɪnien, maməfwaki. ³⁸ Nəpɪn Simeon raməgkiari ia iəkunouihi nəha, təkwtəkɰuni a mwi Ana rier pehe, mɪnani tanak tɪ Kumwesən, mɪnaməgkiari ia iəkunouihi nəha m nərmama səməme kamheitenhi Kristo mə truvehe meivinari ia Jerusalem.

Josef mɪne Meri krourərig rouevən fwe Nasaret

³⁹ Nəpɪn Josef mɪne Meri krɪno pam narɪm-nari me nəha Loa səvəi Iərɪmənɰ rɪni, krourərig rouevən fwe tənə Kalili ia taon səvənrau Nasaret. ⁴⁰ Nənə iəkunouihi nəha rapwinari. Nɪpwrən ruvehe mamskai. Nukurənien səvənhi rautə pehe. Ia nəpɪn me Kumwesən raməkwein amasan irə.

Iesu rɪmətəmaruə mevən fwe Jerusalem

⁴¹ Ia nuk me pam tata mɪne mama səvəi Iesu krauesi pen narəien səvəi nəkur Isrel, rauevən fwe Jerusalem nəpɪn kamho nəvegɪnien asori nəha Pasova. ⁴² Nəpɪn Iesu səvənhi nuk twelef, həutə pen fwe ikin rəmwhen kamho ia nuk me pam. ⁴³ Nəpɪn həno pam nəvegɪnien asori nəha, nərmama me kamhərərig mamhəuvən

^a **2:36-37:** Aser in kwənəkwas riti səvəi nəkur Isrel. **2:38:** Aes 52:9 **2:39:** Mat 2:23 **2:40:** Luk 1:80, 2:52 **2:41:** Eks 12:24-27, Eks 23:14-17, Dut 16:1-8 **2:43:** Eks 12:18

fwe imwənraha me, mətə tamaruə nəha Iesu ramo a fwe Jerusalem. Səvənhi tata mine mama kroureirei. ⁴⁴ Rerınrau ramrhi mə ramavən irəha nərmama səməme kamhərərīg mamhəuvən fwe imwənraha. Ia nəpın pekın kamhəuvən iamınhi, nənə irau krınauətui in ia kwənəkwas səvənrau mine nərmama səməme krouukurən amasan irəha. ⁴⁵ Nəpın krouəpwəh nətəien Iesu, krouərīg, rouevən fwe Jerusalem, rouətui in. ⁴⁶ Nəpın kahar rukurau, nənə krouətə in fwe ia nəkwai nimwə səvəi Kumwesən. Raməkure ia kurkwai nahatən me səvəi nəkur Isrel, mamətərīg irəha, maməres irəha nəresien me nepwın. ⁴⁷ Nərmama me pam səməme kamhətərīg in, nənimenraha rier ti nəri nə mə Iesu ramərai pen amasan nıpwrai nəgkiariien mınraha, mukurən amasan nari. ⁴⁸ Nəpın tata mine mama səvənhi krouətə in, irau mwi nənimenrau rier. Nənə mama səvənhi rini pen tukwe in mə, “Nərik, rəfo iko iamınhi irə ia kımrau? Ətə ro! Kımrau tata səim iarouətui əmisə ik, rouhekır pık.”

⁴⁹ Miregi Iesu rini pen ti nirau i mə, “Rəfo kımrau irouətui iou? Rosi iroureirei mə takaməkeikei marə ia nəkwai nimwə səvəi Tata səiou?”^b ⁵⁰ Mətə irau kroureirei nıpwrai nəgkiariien nəha Iesu rani pen ti nirau i.

⁵¹ Kurirə irə Iesu reiwaiu mevən fwe ia Nasaret irəhar mınrau, mamsiai irau. Ia nəpın me mama səvənhi rerın ramrhi narimnari me nəha, mamətərīg tukwe. ⁵² Nənə Iesu nıpwrən mine nukurənien səvənhi krouvehe rouasori.

2:49: Jon 2:16 **b 2:49:** Suatuk riti mwi ti ninien nəgkiariien i in i mə “Rosi kımrau iroureirei mə takaməkeikei mamə wok səvəi Tata səiou.” **2:51:** Luk 2:19 **2:52:** 1Saml 2:26, Prov 3:4, Luk 1:80

Kumwesən mine nərmama kamhəkwein amasan irə.

3

Jon Paptaes raməvisau fwe ia kwopun akwesakwes ikin

¹ Taepirias Sisa, kig səvəi nəkur Rom, rinərimənu raka nuk fiftin. Ia nəpən nəha Ponjes Paelat in iəmə Rom sə ramərimənu ia tənə Jutia. Herot in iəmə Rom sə ramərimənu ia tənə Kalili. Piəvi Herot nəghin nə Filip in iəmə Rom sə ramərimənu ia kwopun mi nəha kəru Ituria mine Trakonaetas. Lisantias in iəmə Rom sə ramərimənu ia Apilin.

² Anas mine Kaeafas irau iəmə Isrel mi sə krauvehi wok səvəi pris asori anan ia Jerusalem. Nəpən irau krouvehi wok nəha, Kumwesən rəgkiari m Jon tini Sekaraea ia kwopun akwesakwes ikin.

³ Nənə Jon revən ia kwopun me pam ipaka ti nui aris Jotan, mamini irapw ti nərmama mə, “Kimiaha tihaməkeikei mhərərīg ia noien ərəha me səkimiaha, mho paptaes, nənə Kumwesən trəpwəh nərpwinien noien ərəha me səkimiaha.”

⁴ Nəri nəha ramesi pen nəgkiariien i kimərai pen ia nəkukuə səvəi Profet Aesea. Rini mə,

“Iərmama riti raməkwein əpwəmwis ia kwopun akwesakwes ikin mamini mə,

‘Kimiaha tihaməkeikei mhəpərhi suatuk səvəi Iərimənu səkitaha,
mhəmri atukwatukw suatuk ouihi me səvənhi.

⁵ Nəkwətənə me pam tukərhavən irəha.

Təkuər me mīne nahakw me tukuvehi irapw pam irəha.

Suatuk ikou me tuko irəha həuvehe mhatuk-watukw.

Suatuk me kamhapətiapəti tukeipeni irəha pwəh həuvehe mhəpwīə,

⁶ nənə nərmama me pam tuhətə suatuk sə Kumwesən truvehimīru nərmama me irə.’”

⁷ Nərmama həpik həuvən tī Jon mə tro paptas ia nirəha. In rani pen tī nirəha i mə, “Kīmiaha hiəmwhen ia snek me kamhahi əpune nərmama. Kumwesən niemaha rəpi. Rīpko mhə tui in trərpwīn noien ərəha me səkīmiaha. Sin rīni pehe tukumiaha i mə tihap raka irə? ⁸ Kīmiaha tihaməkeikei mho noien amasan me trahatən pen mə kīmiaha hiənəpwəh pərhiən noien ərəha me səkīmiaha. Rərəha kīmiaha tihəni pen tukumiaha me i mə Epraham in kaha səkīmiaha. Iakani pehe tukumiaha i mə Kumwesən rukurən nuvehi-ien kəruətərei me i, mo nīpwnəti Epraham me ia nirəha. ⁹ In rīnərpwi pen raka paha səvənhi ia nuai nei me na trərai. Nei me pam səməme həpkukuə mhə nukwai nei amasan in trərai əmwesi, mousə pen irəha ia napw.”

¹⁰ Nərmama me nəha həres pen Jon i mə, “Nəfe nəha kīmaha taho?”

¹¹ Mīregi Jon rīni pen tī nirəha i mə, “Iərmama karkahu səvənhi kəru traməkeikei muvehi pen riti m iərmama karkahu səvənhi riwən. Iərmama nəveginien sənəni rasori traməkeikei mo mwi iamīnhi masitu ia iərmama nəveginien sənəni riwən.”

12 Ia nəpɪn nəha nərmama nepwɪn səməme kamə̀rəku pen takis mɪnrəha irəha mwi həuvehə mə Jon tro paptəes ia nɪrəha. Irəha həni pen tukwe in mə, “Iahatən, nəfe nəha kɪmaha taho?”

13 Miregi Jon rɪni pen tɪ nɪrəha i mə, “Kɪmɪaha tihəpwəh nuvehiiən mane rəpi raka sə kɪməni mə tihəuvehi.” 14 Naruagən me nepwɪn irəha mwi həres pen Jon i mə, “Nənə kɪmaha, kɪmaha taho nəfe?”

Miregi Jon rɪni pen tɪ nɪrəha i mə, “Kɪmɪaha tihəpwəh nəkeikeiiən m nərmama mheikuə ia nɪrəha mə tiho nəmisəien mɪnrəha trɪni mɪnuə həpkuvei pehe mhə mane m kɪmɪaha. Rerɪmɪaha traməkeikei magien tɪ nərəkuien səkɪmɪaha.”

15 Ia nəpɪn nəha nərmama me kamheitenhi mə Jon tro nari riti. Nərmama me pam rerɪnrəha rarhi mə rosi Jon in Kristo, iəmə nəha Kumwesən rɪməni mə trərhi pehe i. 16 Mətə Jon rɪni pen tɪ nɪrəha i mə, “Iou iakamo paptəes ia kɪmɪaha ia nui, mətə iərmama səvənhi nɪskaiien rasori məpi raka iou, in nə rauvehə kurirə ia nɪrak. Iou iapkəmwhen mhə mə takifi raka nəkwus ia səvənhi put. In tro paptəes ia kɪmɪaha ia Nənɪmwɪn Ikinan mɪne ia napw. 17 Fok səvənhi, in rarukwi utə nuni nari me irə rɪnəmək raka ia rəgɪn, na trɪrukwi utə nuni nari me səvənhi irə tɪ nuaiien nunɪn mɪne tekɪn. In trɪpeki nuni nari me sə ramasan mevən ia nɪmwə səvənhi sə ramoeite nəvegɪniən ikɪn, mətə tekɪn sə rərəha in trɪhɪai pen napw irə, napw sə trɪpkɪfwə mhə.” 18 Ia nəgkiariien me rɪpɪk mwi Jon raməvisau irapw nəgkiariien

amasan m narmama, mamousari mæ tro iræha hærærig ia noien æræha me sævænraha.

¹⁹ Mætæ ia næþin næha Herot, iæmæ Rom sæ ramærimænu ia tænæ Kalili, rakres pran sævæi piævni. Præn næha næghin næ Herotias. Jon rægkiari m Herot, mini mæ noien næha mine noien me riþik mwi Herot riþno hæræha. ²⁰ Nænæ Herot raræ makutan pen mwi næræhaien riti mwi ia næræhaien me næha sævænhi, muvehi puvnimwæ Jon ia kalapus.

Jon ro paptæes ia Iesu

²¹ Næþin Jon ramo paptæes ihi ia narmama, ro paptæes mwi Iesu. Ia næþin næha Iesu ramæfwaki, mætoni kæpuapen rækwag, ²² Nænimwæin Ikinan rosi mak inhæriþw reiwaiu pehe mækure iræ, nænæ reri Kumwesæn ruku pen ia neiai, mini mæ, “Ik nærik keikei. Rerik ragien tukw ik.”

Kaha me sævæi Iesu Kristo

²³ Næþin Iesu rinamostat wok sævænhi, wok sævæi nævisaiuen, nuk sævænhi ræmwhen ia toti. Nærmama me rerænraha ramrhi mæ in tini Josef.

3:19: Mat 14:3-4, Mak 6:17-18
3:23: Luk 4:22, Jon 6:42

3:22: Jon 1:32, Mat 17:5, Luk

Josef in t̄ini Heli.^a

²⁴ Heli in t̄ini Matat. Matat in t̄ini Livae.

Livae in t̄ini Melki. Melki in t̄ini Janae.

Janae in t̄ini Josef. ²⁵ Josef in t̄ini Matatias.

Matatias in t̄ini Amos. Amos in t̄ini Neham.

Neham in t̄ini Ešli. Ešli in t̄ini Nangae.

²⁶ Nangae in t̄ini Mahat. Mahat in t̄ini Matatias.

Matatias in t̄ini Semein. Semein in t̄ini Josek.

Josek in t̄ini Jota. ²⁷ Jota in t̄ini Joanan.

Joanan in t̄ini Resa. Resa in t̄ini Serupapel.

Serupapel in t̄ini Sealtiel. Sealtiel in t̄ini Neri.

²⁸ Neri in t̄ini Melki. Melki in t̄ini Ati.

Ati in t̄ini Kosam. Kosam in t̄ini Elmatam.

Elmatam in t̄ini Ere. ²⁹ Ere in t̄ini Josua.

Josua in t̄ini Elieser. Elieser in t̄ini Jorim.

Jorim in t̄ini Matat. Matat in t̄ini Livae.

³⁰ Livae in t̄ini Simeon. Simeon in t̄ini Juta.

Juta in t̄ini Josef. Josef in t̄ini Jonam.

Jonam in t̄ini Eliakim. ³¹ Eliakim in t̄ini Melea.

Melea in t̄ini Mena. Mena in t̄ini Matataha.

Matataha in t̄ini Natan. Natan in t̄ini Kig Tev̄it.

³² Kig Tev̄it in t̄ini Jese. Jese in t̄ini Opet.

a 3:23: S̄etoni mā Matiu in mwi r̄im̄arai pen kw̄an̄kwus s̄av̄ai Iesu ia n̄akukua s̄av̄an̄hi (Mat 1:1-17), m̄at̄a kw̄an̄kwus n̄aha Matiu r̄im̄arai rop̄a ia kw̄an̄kwus i Luk r̄im̄arai. Kw̄an̄kwus mi n̄aha kroupk̄am̄when mh̄a t̄i n̄ari n̄a mā Matiu rostat ia Epraham mauvehe mamesi pen kw̄an̄kwus s̄av̄ai Kig Tev̄it mine t̄ini n̄agh̄in n̄a Solomon, m̄at̄a Luk rostat ia Iesu mamr̄arig mamesi pen kw̄an̄kwus s̄av̄ai Kig Tev̄it mine t̄ini n̄agh̄in n̄a Natan. Rosi Luk in rani kw̄an̄kwus s̄av̄ai Meri, m̄at̄a Matiu in rani kw̄an̄kwus s̄av̄ai Josef. M̄a n̄ip̄arhienien Luk rani kw̄an̄kwus s̄av̄ai Meri, suatuk riti mwi t̄i n̄aniien kw̄ati n̄agkiariien ia vas 23 in i m̄a: “N̄ermama me rerinraha ramr̄hi m̄a in t̄ini Josef, m̄at̄a rek̄am. In t̄ini Meri. Tata s̄av̄ai Meri in Heli.” **3:27:** 1Kron 3:17,19, Esra 3:2 **3:31:** 2Saml 5:14

Opet in t̄ini Poas. Poas in t̄ini Salmon.
 Salmon in t̄ini Nason. ³³ Nason in t̄ini Aminatap.
 Aminatap in t̄ini Atmin. Atmin in t̄ini Arni.
 Arni in t̄ini Hesron. Hesron in t̄ini Peres.
 Peres in t̄ini Juta. ³⁴ Juta in t̄ini Jekop.
 Jekop in t̄ini Aesak. Aesak in t̄ini Epraham.
 Epraham in t̄ini Tera. Tera in t̄ini Nehor.
³⁵ Nehor in t̄ini Serug. Serug in t̄ini Rehu.
 Rehu in t̄ini Pelek. Pelek in t̄ini Epar.
 Epar in t̄ini Sela. ³⁶ Sela in t̄ini Kaenan.
 Kaenan in t̄ini Apaksat. Apaksat in t̄ini Sem.
 Sem in t̄ini Noa. Noa in t̄ini Lamek.
³⁷ Lamek in t̄ini Metusela. Metusela in t̄ini Inok.
 Inok in t̄ini Jaret. Jaret in t̄ini Mahalalel.
 Mahalalel in t̄ini Kenan. ³⁸ Kenan in t̄ini Enos.
 Enos in t̄ini Set. Set in t̄ini Atam.
 Atam in t̄ini Kumwesən.

4

Setan rəmwur mə tro Iesu r̄imwei ia nərəhaien

¹ Nəp̄in Iesu rəpwəh nui ar̄is Jotan mə tr̄ir̄ar̄ig mevən ia tənə Kalili, rerin rukuər ia Nənimw̄in Ikinan. Nənimw̄in nəha riri pen in revən fwe ia kwopun akwesakwes ikin. ² Ia kwopun nəha Setan rəmwur nəp̄in foti mə tro Iesu r̄imwei ia nərəhaien. Ia nəp̄in nəha Iesu rəpwəh nəniien nari. Nəp̄in foti me nəha həuvehe mhəukurau pam, nənə in r̄iregi nukumhə rinahi.

³ Nənə Setan rini pen tukwe in mə, “Tr̄ini m̄inuə ik T̄ini Kumwesən pər̄hien, ni pen t̄i kəpwier i mə truvehe mo nəveginien irə.”

⁴ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan mə, ‘Iərmama trəpwəh nimiruien ia nəveginien əpa.’ ”

⁵ Ia nəpın nəha Setan ruvehi Iesu mutə mahatən nitətə me pam kig me kəmhərimənu ia nirəha ia təkure tiprənə i, ⁶ nənə mini pen tukwe in mə, “Takuvei pehe nasoriien mik ikərimənu ia nitətə me pam nəha. Nautə amasan me pam ia nirəha tuho səim ia nirəha. Nautə me nəha hənəmak raka ia rəgik. Iakukurən nuvei penien m sin nəghin iakokeikei mə takuvei pen min. ⁷ Ro iaminihi irə trini minuə ikisiai iou, minimwi nukurhum mi ia nənimek, narimnari me pam nəha tuhəuvehe mho səim irə.”

⁸ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan mə, ‘Tikisiai Iərimənu Kumwesən səim, minimwi nukurhum mi ia nənimen. In əpa nə tiko nəkwan.’ ”

⁹ Ia nəpın nəha Setan ruvehi Iesu mevən fwe ia Jerusalem, mukurei pen in ia kwopun riti irənhə anan ia təkure nimwə səvəi Kumwesən, nənə mini pen tukwe in mə, “Trini minuə ik Tini Kumwesən pərhiən, ivə irapw ia kwopun i. ¹⁰ Kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan mə,

‘Kumwesən trini pen ti nagelo me səvənhi mə irəha tuhaməkeikei mhətui amasan tukw ik,

¹¹ mhəuvehi utə ik ia rəginraha,

kamo ikouini nisum ia kəruətərei riti.’ ”

¹² Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Nəkukuə Ikinan rani mə, ‘Tikəpwəh neipweipwiien Iərimənu Kumwesən səim.’ ”

13 Setan ramousari iam̄inhi irə mə tro Iesu rimwei ia nərəhaien me nəha. Nəp̄in ro sampam, rəpwəh Iesu mamevən mə ti nəp̄in riti ruvehe mwi tukwe.

Iesu r̄inaməvisau ia tənə Kalili

14 Kurirə irə Iesu r̄irərig, mevən ia tənə Kalili, n̄iskaiien səvəi Nən̄imw̄in Ikinan rarə irə. Nəgkiariien sə raməvisau in ruviris mevən ia kwopun me pam ia tənə nəha. 15 Nənə in ramahatən nər̄mama ia nəkwai nimwəfwaki me səvəi nəkur Isrel. Nər̄mama me pam kamhəuvehi utə nəghin.

Nəkur Nasaret həpkisiai mhə Iesu

16 Nənə Iesu ruvehe ia Nasaret, kwopun nəha in riməpwinari ik̄in. Ia Sapat in ruv̄nimwə ia nimwəfwaki səvəi nəkur Isrel rəmwhen ramo ia Sapat me pam, mərəer mə trəvsini irapw Nəkukuə Ikinan. 17 Nənə iər̄mama riti ruvehi nimwai nəkukuə nəha kinərfe kirai pen nəgkiariien səvəi Profet Aesea irə, muvehi muvei pen m Iesu. Nənə Iesu ruvehi m̄ivi atukw i, mətui mət̄oni kwopun k̄imər̄ai pen nəgkiariien i r̄ini iam̄inhi irə m̄inuə:

18 “Nən̄imw̄in səvəi Iər̄imənu ramarə ia nirak,
 ti nəri nə mə in ruvər̄fi raka iou mə
 takaməkeikei m̄ini irapw nəgkiariien
 amasan ti nər̄mama nautə səvənraha riwən.
 In rər̄hi pehe iou iakuvehe mə takini irapw
 iam̄inhi irə mə, ‘K̄imiaha səməme hiamarə
 ia kalapus takeivinari ia k̄imiaha,
 nənə səməme nən̄imem̄iaha r̄ifwə tako
 k̄imiaha hiətui mhətə nari.’

In rərhi pehe iou iakuvehe mə takeivinari ia
nərmama səməme kamometə irəha,

¹⁹ nənə mini irapw

mə nuk nəha Iərimənu truvehimiru nərmama
me səvənhi irə ruvəuvehe.”

²⁰ Nəpın Iesu rəvsini irapw pam nəgkiariien
nəha, rəsisəg nəkukuə, muvei pen mine iərmama
sə ramətui ti nəkukuə me, nənə məkure. Nərmama
me pam ia nəkwai nimwəfwaki nəha səvəi nəkur
Isrel nənimenraha revən tukwe. ²¹ Nənə Iesu rini
pen ti nirəha i mə, “Nəgkiariien i ia Nəkukuə Ikinan
kımiaha hiamregi ipwet i ruvəuvehe muvəukuə.”

²² Nərmama me pam nəha haməni amasan Iesu.
Irəha hamərkərinari ia nəgkiariien amasan me
səməme kamhəuku pen ia tərhun. Mətə kurirə
həni mə, “Rosi a mə tini Josef nəha uə?”

²³ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iakregi
kımiaha hiokeikei mə tihəni pehe tukw iou i
nəgkiariien i kani rerin mə: ‘Tokta. Tikukupwən
muvehimiru atukw a ik pwəh kımaha iahəni
nıpərhienien ia niram.’ Rosi nəgkiariien riti mwi
kımiaha tihəni pehe tukw iou i in i mə, ‘Nimtətien
me nəha kımaha iahamregi ikino fwe ia taon nəha
Kapaneam, ramasan mə iko mwi ia kwopun i
imwam.’ ”

²⁴ Iesu rarə mini mwi mə, “Iakani nıpərhienien
tukumiaha i profet riti nəkur imwəni me ko
həpkisiai mhə in. ²⁵ Mətə pərhien iakani pehe
tukumiaha i fwe kupwən ia nəpın səvəi Pro-
fet Elaeja nıpran me həpik səməme nəрман me
səvənraha hemhə mhəpwəh irəha kamharə ia tənə

4:22: Luk 3:23, Jon 6:42 **4:23:** Mat 4:13, Jon 2:12 **4:24:** Jon
4:44 **4:25:** 1King 17:1,7, 1King 18:1

Isrel. Nesən rīpkauər mhə nuk kahar məkwə sikis nukumhə asori ruvehe mahi nərmama pam ia tənə nəha ²⁶ mətə Kumwesən rīpkərhi pen mhə Elaeja mə trasitu ia nirəha riti. In rərhi pen in revən əpa fwe ia rukwənu nəha Jerefat ia tənə Saeton mə trasitu ia pran riti sə iərman səvənhi remhə məpwəh in. ²⁷ Kurirə irə ia nəpīn səvəi Profet Elisa nərmama həpīk səməme nemhəien skai ro tekīnraha kamharə ia tənə Isrel. Mətə Elisa rīpko mhə irəha riti ruvehe məmher. In ro Neman əpa iəmə Siria ruvehe məmher.”

²⁸ Nəpīn nərmama me ia nəkwai nimwəfwaki həregi nəgkiariien me nəha, irəha pam niemaha rəpi irəha. ²⁹ Həskəmter, mhəkwtəmhiri Iesu, mhəsua in, mhəier ia taon səvənraha, mhəuvən ia nīpəsəgi təkuər sə həno taon səvənraha ikīn mə tuhəsua irapw i. ³⁰ Mətə Iesu ravən amasan a ia kurkwanraha, mamevən.

Iesu rəkoui irapw nənimwīn ərəha ia iərmama riti

³¹ Iesu reiwaiu mevən ia Kapaneam taon riti ia tənə Kalili, nənə ia Sapat ramahatən nərmama.

³² Irəha həkəri asori nari ia nahatənien səvənhi, ti nəri nə mə nəgkiariien səvənhi nīskaiien səvəi Kumwesən ramarə irə.

³³ Iərmama riti ia nəkwai nimwəfwaki nəha səvəi nəkur Isrel nənimwīn ərəha ramarə irə. Iərmama nəha rəkwein əpwəmwis mīni mə,

³⁴ “Iesu iəmə Nasaret! Ikuvehe mə tiko nəfe ia kīmaha? Ikuvehe mə tikouraha kīmaha uə? Iakukurən ik. Ik iəmə ikinan səvəi Kumwesən.”

4:26: 1King 17:8-16 **4:27:** 2King 5:1-14 **4:31:** Luk 4:23

4:32: Mat 7:28-29, Jon 7:46 **4:33:** Mat 8:29, Luk 8:28 **4:34:**

Jon 6:69

³⁵ Mətə Iesu rinise nənimwɪn ərəha nəha, mini mə, “Əpwəh nəgkiariien, mier ia iərmama i.” Iəremhə ro iərmama nəha rɪmwei ia kurkwandraha, mier irə, məpwəh nourahaien in.

³⁶ Nərmama me nənimenraha rier. Həni pen ti nirəha me i mə, “Nəfe i nəgkiariien? Iəmə i rauvehi nasoriien mine nɪskaiien sə ruku pen ti Kumwesən, məgkiari m nənimwɪn ərəha me mə tuhəier ia iərmama, nənə irəha həier.” ³⁷ Kurirə nəgkiariien kani ia Iesu rier mevən ia kwopun me pam ia tənə nəha.

Iesu romasan nərmama həpik səməme kamhemhə

³⁸ Iesu rərer, mier ia nimwəfwaki nəha səvəi nəkur Isrel, mevən muvnimwə ia nimwə səvəi Saemon. Kaka pran səvəi Saemon ramemhə, maməkwiei fifa. Nənə irəha həgkiari pen m Iesu tukwe. ³⁹ Iesu revən mərer pen ipaka ti prən nəha ia kwopun ramapri ikin, minise nemhəien, nənə nemhəien raraka irə. Təkwtəkwuni a prən nəha riskəmter, minasui raka nəveginien sənənraha.

⁴⁰ Nəpin meri ruvəivə, nərmama pam kamhəuvehi irəha me nəpwɪn səməme nemhəien me səpəmsəpə kamharə ia nirəha, həuvehi irəha, mhəuvehe ti Iesu. Nənə Iesu rəmrutə rəgin mi ia nirəha kuatia kuatia, mo irəha pam həuvehe mhəsənin. ⁴¹ Nəremhə me mwi həier ia nərmama həpik, mamhəkwein əpwəmwɪs mə, “Ik Tini Kumwesən!” Mətə Iesu rinise irəha mə tuhəpwəh nəgkiariien, ti nəri nə mə irəha həukurən in mə in Kristo.

Iesu raməvisau fwe ia nəkwai nimwəfwaki me səvəi nəkur Isrel

⁴² Nəp̄in r̄inamran, Iesu rier mevən ia kwopun riti sə nərmama həiwən ikin. Nənə nərmama kamhətui in. Nəp̄in hətoni, hokeikei mə tuhənise in mə trəpwəh nəpwəhien irəha. ⁴³ Mətə in rini pen ti nirəha i mə, “Takaməkeikei mevən ia taon me nepw̄in mwi, məvisau irapw nəgkiariien amasan sə raməgkiari ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə. In i wok Kumwesən r̄inərhi pehe iou tukwe.” ⁴⁴ Ro pen Iesu revən maməvisau ia nəkwai nimwəfwaki me səvəi nəkur Isrel ia tənə Jutia.

5

Iesu rəkwein nərmama nepw̄in mə tuhəkurirə in

¹ Nəp̄in riti, nəp̄in Iesu ramərer ia n̄ikare nui asori nəha Kenesaret, nərmama həp̄ik housəsimw̄in pen irəha ipaka tukwe mə tuhətərig nəgkiariien səvəi Kumwesən. ² Nənə Iesu rətoni nitətə ouihi kəru krouəmak ia n̄ikare nui. Nərmama səvəi n̄ivien nəmu me hənəpwəh irau, mamhaikuas ia net me səvənraha. ³ Nitətə ouihi mi nəha riti səvəi Saemon. Iesu rəputə irə, mares pen Saemon mə trarh̄ir i pwəh ruveraha ouihi kwopti. Nənə Iesu rəkure ia nəkwai nitətə ouihi nəha, m̄inamahatən nərmama.

⁴ Nəp̄in rəgkiari pam, m̄ini pen ti Saemon i mə, “K̄imiahā tihəsūə mhəuvən ia kwopun əmw̄henimw, merukw irapw net me sək̄imiahā, mhəvi nəmu me nepw̄in.”

⁵ Miregi Saemon rini mæ, “Iærimænu. Kimaha iahæmwur meste riran mhæpkuvi mhæ næmu riti. Mætæ ti næri næ mæ ikani pwæh iakevæn mwi mherukw irapw net me sækimaha.”

⁶ Næpîn iræha hæuvæn mho iamînha iræ, næmu me hæuvæn pik ia net me sævænraha. Ti næri næ mæ næmu me hæpik anan net me sævænraha hænamækw æmsæmweris. ⁷ Iræha hækwæin nærmama sæmæme kamhævi pæri næmu me iræha mînraha fwe ia nitætæ ouihi æpæ mæ tuhæuvehe mhasitu. Iræha hæuvehe, hæarki pen næmu me ia nitætæ ouihi mi sævænraha rukuær. Ipaka nitætæ ouihi mi krouæmwhenimw.

⁸ Næpîn Saemon Pita rætoni, rînimwi nukurhun mi ia næmri Iesu, mîni mæ, “Iærimænu. Evæn isipwîn tukw iou. Iou iæmæ æræha i.” ⁹ Pita rægkiari iamînhi iræ ti næri næ mæ in mîne nærmama me ia nækwai nitætæ ouihi sævænhi hætæ næmu me næha hævi, mhætoni hæpik anan. Nænimenraha rier. ¹⁰ Nænæ Jemes mîne Jon, tini Sepeti mi sæ kamharævi pæri næmu iræhar Saemon, næmrînrau mwi rier.

Mætæ Iesu rini pen ti Saemon i mæ, “Tikæpwæh nehekîrien. Ik iærmama sævæi niviiën næmu, mætæ tækwætækwuni næha mamevæn tikuvi nærmama.” ¹¹ Nænæ iræha hævi parei nitætæ ouihi mi næha, mhæpwæh pam narimnari me sævænraha, mhækuriræ Iesu.

Iesu ro iærmama riti nemhæien skai ro tekîn ruvehe mæsanîn

¹² Næpîn riti Iesu revæn ia taon riti. Iærmama riti ruvehe nemhæien skai ramo tekîn mamouraha nîpwræn me pam. Næpîn rætoni Iesu, rimwei mînimwi irapw nænimen ia tîprænæ, mamase in

mə, “Iərɪmənu. Mə rerɪm ragien, ko iko iou ikəmher?”

¹³ Nənə Iesu rosə pen rəgɪn, mɪrapi in, mɪni mə, “Rerɪk ragien. Tiko məmher.” Təkwtəkɥuni a nəmhien raraka ia iərmama nəha.

¹⁴ Nənə Iesu rɪnise in, mɪni mə, “Tikəpwəh nɪniien nəfe iakɪno mik tɪ iərmama riti, mətə tikevən atukwatukw tɪ pris pwəh in rətoni nɪpwram mə rəmher. Tikuvei pen nəfe m Kumwesən sə Moses rɪməni. Nərmama me tuhətoni həukurən mə nemhəien i ruvəiwən ia nɪpwram.”

¹⁵ Mətə nəgkiariien sə raməvisau Iesu rier mevən mwi ia kwopun me. Nənə nərmama həpɪk anan həuvehe ia kwopun kuatia mə tuhətərig in, mhəuvehe mwi mə truvehi raka nemhəien me səvənraha, mo irəha həuvehe mhəsənɪn. ¹⁶ Mətə ia nəpɪn me Iesu ramier mamevən ia kwopun me nərmama həiwən ikɪn maməfwaki.

Iesu ro iərmama riti nɪsun mi krouemhə ruvehe məsanɪn

¹⁷ Nəpɪn riti Iesu ramahatən nərmama me. Farisi me mɪne nahatən me səvəi Loa kamhəkure mamhətərig in. Irəha həməier ia Jerusalem mɪne rukwənu me ia tənə Kalili mɪne tənə Jutia mhəuvehe. Niskaiien səvəi Kumwesən ramarə ia Iesu, nənə in ramo nərmama səməme nemhəien ramarə ia nɪrəha həuvehe mhəsənɪn. ¹⁸ Ia nəpɪn nəha nərmama nepwɪn həuvehi iərmama riti ramapri ia nɪməhan səvənhi nɪsun mi krouemhə. Hokeikei mə tuhəuvehi, mhəuvnimwə, mhəmri pen in ia nəmri Iesu, ¹⁹ mətə həpkətə mhə suatuk riti tɪ nəri nə mə nərmama həpɪk anan. Ro pen

irəha həputə ia təkure nimwə, mho ruei nimwə riti, mhəuvehi irapw iərmama nəha irau nīməhan sə in ramapri irə, kroueiwaiu rouəmak ia nəmri Iesu ia kurkwanraha.

²⁰ Nəp̄in Iesu rətə nahatətəien səvənraha, in rini mə, “Iərman. Iakinenouenou raka noien ərəha me səim.”

²¹ Nəp̄in nahatən me səvəi Loa mine Farisi me hərəgi nəgkiariien nəha, hənəmərəs irəha me i mə, “Sin i iərmama i rani ərəha Kumwesən iam̄inhi? Kumwesən əpa rukurən nenouenouien noien ərəha me. Sin mwi rukurən noien?”

²² Mətə Iesu ruvəukurən raka nətərigien səvənraha, m̄ini pen ti nirəha i mə, “Rəfo rerimīaha ramrhi iam̄inhi? ²³ Nəgkiariien mi sə pəku nəha rīməru tukw iou ti n̄in̄iien ti iərmama i n̄isun mi krouemhə: nəgkiariien i mə, ‘Iakinenouenou raka noien ərəha me səim,’ uə nəgkiariien i mə, ‘Ərer mavən?’ ²⁴ Mətə iakokeikei mə kimīaha tihəukurən mə iou, Iəməti Iərmama, iakauvehi nasoriien ia t̄iprənə i. Iakukurən nenouenouien noien ərəha me.” Nənə Iesu rini pen ti iərmama sə n̄isun mi krouemhə mə, “Iakani pehe tukw ik i mə ərer, muvehi nīməhan səim, mavən mamevən fwe imwam.” ²⁵ Təkwtəkwuni a iərmama nəha rərer ia nəm̄rinraha, muvehi nīməhan səvənhi, mamevən fwe imwəni, maməgnəgini Kumwesən. ²⁶ Nərmama me pam hətoni, həhek̄ir. Nənimenraha rier. Həuvehi utə nəghi Kumwesən, mamhəni mə, “Kwa kitaha i sənətoni narimnari me nepw̄in ipwet rusəpə.”

Iesu rəkwein Livae mə trukurirə in

²⁷ Kurirə irə Iesu rier mətoni iərmama riti sə kamərəku pen takis min. Nəghin nə Livae. Raməkure ia nimwə kamərəku pen takis ikin. Iesu rini pen tukwe in mə, “Kurirə iou.” ²⁸ Nənə in rəpwəh narimnari me pam səvənhi, miskəmter, mukurirə in.

²⁹ Kurirə irə Livae ro nəveginien asori ia nəkwai nimwə səvənhi sənəi Iesu. Nərmama kamərəku pen takis minraha mine nərmama nepwin mwi həpik kamhani pəri nari irəha minrau. ³⁰ Nənə Farisi me mine nepwin mwi ia nirəha nahatən me səvəi Loa rerinraha ripkagien mhə. Həni pen ti nərmama me səvəi Iesu i mə, “Rəfo kimiaha hiamani nari kimiaha nərmama kamərəku pen takis minraha mine nərmama ərəha me nepwin mwi?”

³¹ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Nərmama həsanin tuhətui tokta ti nəfe? Mətə nərmama kamhəmhə kamhətui tokta. ³² Iou iapkuvehe mhə mə takəkwein nərmama atukwatukw me, mətə iakuvehe mə takəkwein nərmama ərəha me, mə irəha tuhərərīg ia noien ərəha me səvənraha.”

Noien vi ko ripkuvehe mhə mo kuation irau noien ivis

³³ Nənə irəha həni pen ti Iesu i mə, “Nəpin ripik nərmama me səvəi Jon Paptaes həpwəh nanien nari ti nəfwakien. Nərmama me səvəi Farisi me irəha mwi kamho iaminihi. Mətə rəfo səim me nərmama me kamhəvegin mamhənimwi?”

³⁴ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Nərmama ia nəveginien kamo ti narə viien səvəi iərman mine pran tuhaməkeikei mhani nari, mamhagien, ti

nəri nə mə iərman sə rɪpkarə vi a irau pran səvənhi ramarə irəha mɪnraha. Rɪpkatukwatukw mhə mə tihəkeikei mɪnraha mə tuhəpwəh naniien nari ia nəpɪn nəha. ³⁵ Mətə trɪpkuvehe ia nəpɪn sə tukuvehi raka iərman sə rɪpkarə vi a irau pran səvənhi trɪpkarə mhə mwi irəha mɪnraha. Ia nəpɪn nəha irəha tuhəpwəh naniien nari.”

³⁶ Iesu rɪni mwi nusipekinien riti tɪ nɪrəha i mə, “Iərmama riti riwən ko reitehi raka nɪpəri tɪnari vi mɪtiri tukuahag ia ruei tɪnari ivɪs. Trɪni mɪnuə ro iamɪnhi irə, trouraha tɪnari vi səvənhi, nənə nɪpəri tɪnari vi ko rɪpkɪrɪpɪn amasan mhə ia tɪnari ivɪs səvənhi. ³⁷ Iərmama riti riwən ko rətəgi pen waen vi ia tɪki waen tui me sə kɪno ia teki nəni. Trɪni mɪnuə ro iamɪnhi irə, waen vi trəse tɪki waen tui me həsisi mhəpəruə. Nənə tɪki waen tui me mɪne waen vi irau pəri trouərəha. ³⁸ Mətə waen vi tukətəgi pen ia tɪki waen vi me. ³⁹ Nənə iərmama riti mwi riwən nəpɪn rɪnənɪmwi raka waen tui rokeikei mə trənɪmwi waen vi, tɪ nəri nə mə in rɪni mə, ‘Sə tui ramasan pɪk.’”

6

Iesu in Iərimənu səvəi Sapat

¹ Nəpɪn riti ia Sapat Iesu ravən maməpi sɪmwɪn ia nɪmei wit me nepwɪn, nənə nərmama me səvənhi kamhesi raka tɪpwe wit me, mamhəveri raka tekinraha ia rəginraha, mamhani kwənunɪn me. ² Mətə Farisi me nepwɪn həni mə, “Rəfo kɪmiaha hiamo noien riti rɪpkatukwatukw mhə ia Loa səkitaha mə tuko ia Sapat?”

³ Miregi Iesu rini pen ti niraha i ma, “Rosi kيمياha hiapkavsini raka mha ia Nəkukuə Ikinan nafe Kig Tevit rino fwe kupwan uə? Nəpin nukumha ramahi in mine narmama me səvənhi, ⁴ ruvniwə ia niwə səvəi Kumwesən, muvehi bred ikinan sə raməmak ia nifatə. Ripkatukwatukw mha ia Loa səkita mə in trəni bred nəha, pris me əpa həkurən naniien. Mətə Kig Tevit rəni, muvei pen mwi m narmama me səvənhi hani” ⁵ Nənə Iesu rini pen ti niraha i ma, “Iou, Iəməti Iərmama, iakamərimənu ia Sapat.”

Iərmama riti rəgin rərfe

⁶ Ia Sapat riti mwi Iesu ruvniwə ia niwəfwaki səvəi nəkur Isrel, mamahatən narmama. Iərmama riti ia nəkwai niwəfwaki nəha rəgin rərfe. ⁷ Nahatən me səvəi Loa mine Farisi me kamhətə amasan Iesu mə tuhətoni mə trəfo irə mine. Trəni minuə romasan iərmama nəha ia Sapat, tuhəni ərəha in tukwe. ⁸ Mətə Iesu ruvəkurən raka nətərigien səvənraha, mini pen ti iərmama sə rəgin rərfe mə, “Uvehe, mərər ia kurkwai narmama.” Iərmama nəha ruvehe, mərər ia kurkwanraha.

⁹ Nənə Iesu rini pen ti niraha i ma, “Iakuə takəres kيمياha nari riti. Ratukwatukw ia Loa səkita mə ia Sapat tuko noien amasan uə tuko noien ərəha? Ratukwatukw mwi mə tukuvehimiru iərmama uə tukousi əpune in?”

¹⁰ Nəpin Iesu rəti ərari mətə pam raka irəha, mini pen ti iərmama sə rəgin rərfe mə, “Tiko mivi atukw rəgin.” Nənə in rivi atukw rəgin. Rəgin ruvehe mamasan mwi. ¹¹ Mətə narmama me nəha

niemaha rəpi pik irəha. Hənaməgkiari mınraha me, mamhəres mə tuhəfo ia Iesu.

Aposol me səvəi Iesu Kristo

¹² Ia nəpın nəha Iesu rier mutə ia təkuaer riti mə trəfwaki. In rəfwaki m Kumwesən nəpın pekin ia nəpın. ¹³ Nəpın rınamran, rəkwein nərmama me səvənhi, nənə mərpwi rəgın ia nepwın irəha pam twelef, mıségi pen nəghınraha mə aposol me.

¹⁴ Nəghınraha me i: Saemon (iəmə sə Iesu rıségi pen nəghın sə vi mə Pita), mine Antru piəvi Saemon, mine Jemes mine Jon, mine Filip, mine Patolomi, ¹⁵ mine Matiu, mine Tomas, mine Jemes tını Alfeas, mine Saemon (iəmə sə kupwən rakurirə ia səməme haməmwur mə tuhəkoui irapw nəkur Rom), ¹⁶ mine Jutas tını Jemes, mine Jutas Iskariot (iəmə sə ruvei pen Iesu ia rəgi nərmama səməme haməmwəki in).

Iesu ramahatən nərmama, mamomasan səməme kamhemhə

¹⁷ Nənə Iesu mine nərmama me nəha səvənhi heiwaiu pehe ia təkuaer, mamhərer ia kwopun rətəni ikin irəha nərmama həpik mwi səvənhi mine nərmama həpik mwi səməme haməuku pen ia tənə Jutia mine Jerusalem mine ia nıkare təsi ipaka ti taon mi nəha Taea mine Saeton. ¹⁸ Irəha nəha həuvehe mə tuhətərig Iesu, mhəuvehe mwi mə in tro irəha səməme nemhəien rarə ia nırəha həuvehe mhəsanin. Nənə səməme nənimwın ərəha me kamhouraha irəha, Iesu romasan irəha. ¹⁹ Nərmama me pam hamousari mə tuhərapi in ti nəri nə mə nəgsen raku pen irə, mamə irəha pam həuvehe mhəsanin.

*Iesu rækwein amasan ia nærmama nepwīn,
mækwein æræha mwi ia nepwīn*

20 Nænæ Iesu ræti pen mamætæ nærmama me
sævænhi, mini mæ,

“Kīmiaha sēmæme nautæ sækīmiaha riwæn
rerīmiaha tragien,

tī næri næ mæ nitætæ sæ Kumwesæn ramærimænu
iræ sækīmiaha.

21 Kīmiaha sēmæme nukumhæ ramahi kīmiaha ipwet
mine rerīmiaha tragien,

tī næri næ mæ tīpwīmiaha træsisi.

Kīmiaha sēmæme hīamasæk ipwet mine rerīmiaha
tragien,

tī næri næ mæ kīmiaha tiharis.

22 Rerīmiaha tragien næpīn nærmama
tuhāmæmwæki kīmiaha,

uæ tuhæpkæseni mhæ kīmiaha mæ kīmiaha
tihæuvehe mho kuatia kīmiaha mīnraha,

uæ tuhæni æræha kīmiaha, mhæni næghīmiaha
mæ kīmiaha næremhæ me,

tī næri næ mæ kīmiaha nærmama me sæiou, Iou
Iæmæti Iærmama.

23 Ia næpīn næha kīmiaha tihagien, mho tanis.
Nærækuien sækīmiaha rasori fwe ia neiai. Kaha
kupwæn me sævænraha hæno iamīnha iræ ia profet
mæ.

24 Mætæ kīmiaha sēmæme nautæ sækīmiaha rasori
træræha anan tukumiaha,

tī næri næ mæ kīmiaha hīæuvæuvehi raka
nimīruien sækīmiaha sæ rīmæru.

25 Kīmiaha sēmæme tīpwīmiaha ramæsisi ipwet
mine træræha anan tukumiaha,

tī næri næ mæ nukumhæ trahi kīmiaha.

6:21: Rev 7:16-17, Sam 126:5-6, Aes 61:3

6:22: Jon 15:19, 16:2

6:24: Jem 5:1

Kimiaha sēmame hiamaris ipwet mine trərəha
 anan tukumiaha,
 ti nəri nə mə kimiaha tihəregi rərəha mhasək.
²⁶ Trərəha anan tukumiaha nəpin nərmama me
 pam kamhəni amasan kimiaha.
 Kaha kupwən me səvənraha həno iaminha irə
 ia profet eikuə me.”

*Iesu rini mə nərmama səvənhi tuhaməkeikei
 mhokeikei nərməpə me*

²⁷ “Mətə iou iakani pehe tukumiaha i sēmame
 hiamətərig ia nirak mə kimiaha tihaməkeikei
 mhokeikei nərmama sēmame haməmwəki
 kimiaha, nənə mho noien amasan m nərmama
 sēmame kamho noien ərəha m kimiaha.
²⁸ Kimiaha tihaməkeikei mhəkwein amasan ia
 nərmama sēmame kamhəkwein ərəha ia kimiaha,
 nənə mhəfwaki ti nərmama sēmame kamhometə
 kimiaha. ²⁹ Trini minuə iərmama riti rəpwi nikare
 nikapwim, tikuvei pen mwi nikaren min. Trini
 minuə iərmama riti ruvehi raka səim kot, ramasan
 mə ikuvei pen mwi karkahu səim min. ³⁰ Trini
 minuə iərmama riti rəres ik nari riti, ikuvei
 pen min. Trini minuə iərmama riti ripekti raka
 narimnari me səim, tikəpwəh nəresien in mə
 tripekti pehe mwi. ³¹ Nəfe noien kimiaha hiokeikei
 mə nərmama tuho ia kimiaha, kimiaha mwi tiho
 ia nirəha.

³² Trini minuə kimiaha hiokeikei a nərmama
 me sēmame hokeikei kimiaha, Kumwesən
 trəgnəgini kimiaha ti nəfe? Nəkur ərəha me irəha
 mwi hokeikei nərmama me sēmame hokeikei
 irəha! ³³ Trini minuə kimiaha hio noien amasan
 mine nərmama sēmame ho noien amasan m

kimiaha, Kumwesən trəgnəgini kimiaha ti nəfe? Nəkur ərəha me irəha mwi kamho iamınha irə.
³⁴ Trini minuə kimiaha hiəuvei pen mane m iərmama riti sə hiətigite irə mə trərpwin pehe mwi m kimiaha, Kumwesən trəgnəgini kimiaha ti nəfe? Nəkur ərəha me irəha mwi kamhəuvei pen mane me mınraha me mə tukərpwin pen tai mane atukwatukw mınraha me. ³⁵ Mətə kimiaha tihaməkeikei mhokeikei nərmama səməme haməmwəki kimiaha, mho noien amasan mınraha, mhəuvei pen mane mınraha, mhəpwəh nətərigien mə tihəuvehi nari riti rəmwhen ia tain. Kimiaha tiho iamınhi irə nənə nərəkuien səkimiaha trasori. Tukini mə Kumwesən sə rasori anan nıpwənətın me nə kimiaha ti nəri nə mə in ramə noien amasan m nərmama səməme həkini mhə tanak tukwe mine nərmama ərəha me. ³⁶ Kimiaha tihaməkeikei mhapi nərmama rəmwhen ia Tata səkimiaha ramapi irəha.”

Nəkiriiən nərmama ti noien ərəha me səvənraha

³⁷ “Kimiaha tihəpwəh nəkiriiən nərmama ti noien ərəha me səvənraha, nənə Kumwesən trəpwəh nəkiriiən kimiaha ti noien ərəha me səkimiaha. Tihəpwəh nəripwiniən noien ərəha me səvəi nərmama, nənə Kumwesən trəpwəh nəripwiniən noien ərəha me səkimiaha. Tihenouenou noien ərəha me səvəi nərmama, nənə Kumwesən trenouenou noien ərəha me səkimiaha. ³⁸ Kimiaha tihaməkeikei mhəriari pen narimnari me m nərmama, nənə Kumwesən trəriari pehe narimnari me m kimiaha. In truvei pehe rasori pik ia rəgimiahə rəmwhen ia iərmama rariğin pen ia tənəripw, mikiukiu irə meste ruvehe

mukuær mæsas. Tr̄ini minuæ k̄imiaha hiæriari pen asori, Kumwesæn tr̄ariari pehe rasori m̄ k̄imiaha. Mætə mæ k̄imiaha hiæriari pen ouihi, in tr̄ariari pehe m̄ k̄imiaha rouihi.”

Noien atukwatukw

³⁹ Iesu r̄ini mwi nusipekinien riti t̄i nirəha i mæ, “Rəfo, ko iærmama riti sə nənimen r̄ifwə ramiri pen iærmama riti mwi nənimen r̄ifwə ia suatuk sə trouesi? Tuko ro iam̄nhi irə irau pəri krouivə irapw ia ruei tənə. ⁴⁰ Iærmama sə kamahatən in r̄ipkasori mhə ia iahatən səvənhi. Mætə mæ kamahatən in keste rukurən pam nari, in trəmwhen ia iahatən səvənhi.

⁴¹ Rəfo ikamətə n̄imwəkmwəki nei sə raməmak ia nəmri piam, mætə ipkətə mhə n̄ipəri nei asori sə raməmak ia nənimem? ⁴² Tr̄ini minuæ n̄ipəri nei asori raməmak ia nənimem, rəfo iakam̄ini pen t̄i piam mæ, ‘Piak, əseni iou pwəh iakiskəri raka n̄imwəkmwəki nei sə raməmak ia nənimem?’ Ik iærmama sə ikamo kəuətkəsūə tikaməkeikei mukupwən muvehi raka n̄ipəri nei asori sə raməmak ia nənimem, kurirə irə ikətə amasan nari mæ tikiskəri raka n̄imwəkmwəki nei sə raməmak ia nəmri piam.

⁴³ Nei amasan riti riwən rukuə kwənkwai nei ərəha. Rəmwhen a mwi nei ərəha rəpwəh nukuəien kwənkwai nei amasan. ⁴⁴ Nərmama hətə sas ia nei me ia kwənkwanraha. K̄ipkesi raka mhə kwənkwai niem̄is ia rəhi, uə kwənkwai krep ia nəkwus ərəha. ⁴⁵ Rəmwhen a mwi iærmama amasan rani irapw nəgkariien amasan t̄i nəri nə mæ rer̄in rukuær ia nətərigien amasan. Iærmama

ərəha rani irapw nægkiariien ərəha ti nəri nə mə rerin rukuər ia nətərigien ərəha. Iakani iamınhi irə ti nəri nə mə iərmama raməgkiari, ramini irapw a nəfe nətərigien rerin rukuər irə.”

Iərmama kəru sə krauvrhəkin nimwə

⁴⁶ “Rəfo kimiaha hiaməkwein iou mə ‘Iərimənu, Iərimənu,’ mətə hiəpwəh noien nəfe iakini pehe tukumiaha i? ⁴⁷ Iərmama sə ruvehe tukw iou, miregi nægkiariien me səiou, mamə nəfe iakiməni, pwəh iakini irapw noien səvənhi tukumiaha.

⁴⁸ In rəmwhen ia iərmama sə rauvrhəkin nimwə səvənhi. In reri ruə rəmwhenimw, məmri nəri sə nimwə trərer pen irə ia kəruətərei. Nəpın nesən asori rauər, iapiwən raiu muvehe meri nimwə nəha mətə ko ripkikiukiu mhə irə, ti nəri nə mə iərmama nəha rıməuvrhəkin amasan nimwə nəha. ⁴⁹ Mətə iərmama sə riregi nægkiariien səiou, məpwəh noien narimnari me iakiməni, rəmwhen iərmama sə ruvrhəkin nimwə səvənhi ia təkure tıprənə, mətə ripkəmri pen mhə nari sə raməkwtəmhiri əknekın nisui nimwə. Nəpın iapiwən raiu muvehe meri nimwə nəha, təkwtəkwuni a nimwə nəha rımwei. Nənə nəpın rımwei irə, ruvehe mərəha pam.”

7

Iaruagən riti səvəi nəkur Rom rahatətə pərhiən ia Iesu

¹ Nəpın Iesu rini pam nægkiariien me nəha ti nərmama, revən mapirapw ia taon nəha Kapaneam. ² Iaruagən riti səvəi nəkur Rom nəha ikin in rasori ia naruagən me irəha pam hantret.

Səvənhi fwe iərmama sə ramo tukwini nari min. In rokeikei p̄ik iərmama nəha, mətə ramemhə na tremhə. ³ Nəp̄in iaruağən nəha r̄iregi kani mə Iesu ruvəuvehe, rərhi pen nəmə asori me nepw̄in səvəi nəkur Isrel həuvən mə tuhəres in mə ko ruvehe mo iərmama sə ramo tukwini nari min rəsanin. ⁴ Nəp̄in irəha həuvehe t̄i Iesu, kamhase in, mamhəni mə, “Ramasan mə tikasitu ia iəmə nəha ⁵ t̄i nəri nə mə in rokeikei p̄ik kitaha nəkur Isrel. Iəmə nəha in nəha r̄iməuvei pehe mane masitu ia kimaha iahəuvrhəkin nimwəfwaki səkimaha ia kwopun i.” ⁶ Nənə Iesu rukurirə irəha.

Nəp̄in ruvehe ipaka t̄i nimwə nəha, iaruağən nəha sə in rasori ia naruağən me irəha pam hantret rərhi pen in me nepw̄in həuvən, mhəni pen t̄i Iesu i mə, “Iərimənu. Tikəpwəh nəmwurien iam̄inhi. Ripko mhə iou iəmə amasan riti. Iapkamwhen mhə mə tikuvehe, muvnimwə ia nimwə səiou. ⁷ Ro iam̄inhi irə iou iakregi mə ko iou iapkuvehe mhə tukw ik. Mətə tikini a nəkwam pwəh səiou iotukwininari ruvehe məsanin. ⁸ Iou mwi iərmama riti iakamarə tegin nəmə asori me. Naruağən me nepw̄in mwi kamharə tegin iou. Nəp̄in iakini pen t̄i riti mə ‘Evən,’ in trevən. Nəp̄in iakini pen t̄i riti mwi mə ‘Uvehe,’ in truvehe. Nəp̄in iakini pen t̄i iərmama sə ramo tukwini nari miou mə ‘O nəri,’ in tro.”

⁹ Nəp̄in Iesu r̄iregi nəgkiariien nəha, rərkərinari ia iəmə nəha, muvsini mətoni nərmama səməme kamhəkurirə in, m̄ini mə, “Iakani n̄ipərhienien tukumiaha i mə iou iapkətə raka mhə iəmə Isrel riti nahatətəien səvənhi r̄iskai rəmwhen ia nahatətəien səvəi iəmə Rom i.” ¹⁰ Nənə nəp̄in nərmama me nəha iaruağən nəha rərhi pen irəha

hærærīg mhapirapw ia nimwə səvənhi, hətōni iərmama sə ramo tukwini nari min rīnəsānīn.

Iesu rəsuaṗwiri iəkunouihi riti sə ruvāmhə

¹¹ Kurirə irə nəṗīn ouihi a rukurau Iesu revən fwe ia taon riti nəghīn nə Naen. Nərmama səvənhi me mīne nərmama nepwīn mwi həṗīk həkurirə in. ¹² Nəṗīn Iesu ruvehe ipaka ti kwəruə asori səvəi taon nəha, rətōni nərmama kamhəier irə, mamhəuvehi iəkunouihi riti sə remhə, mamhəuvən mə tuhənīmwi. Mama səvəi iəkunouihi nəha tīni riti mwi riwən. Səvənhi iərman ruvāmhə raka, məṗwəh in. Nərmama həṗīk ia taon nəha kamhəkurirə ṗrən nəha. ¹³ Nəṗīn Iərimənu səkitaha rətə ṗrən nəha, rerīn rərkwəṗir tukwe. Nənə in rīni mə, “ṗrən i, tikəṗwəh nasəkien.”

¹⁴ Nənə Iesu revən ipaka, mīrapī nīkōukau səvəi iəkunouihi nəha. Nərmama səməme kamhəuvehi hərer. Nənə Iesu rīni mə, “Iəkunouihi i! Iakini pehe tukw ik i mə tiko mərer!” ¹⁵ Nənə iəkunouihi nəha sə remhə rīskəmter, məkure, mīnaməgkiari. Nənə Iesu ruvehi in, muvei pen m mama səvənhi.

¹⁶ Nərmama me ṗam hətōni həhekīr, mhəgnəgīni Kumwesən, mhəni mə, “ṗrofet asori riti ruvəier pehe tukutaha.” Nənə irəha həni mwi mə, “Kumwesən ruvəuvehe raka mə truvehimīru nərmama me səvənhi.” ¹⁷ Nənə nəgkiariien sə raməvisau nəri nəha Iesu rīno ruvirīs mevən ia kwopun me ṗam ia tənə Jutia mīne kwopun me nepwīn mwi ipaka ti tənə nəha.

Jon Paptaes rərhi pen nərmama nepwīn həuvən mhətōni Iesu

¹⁸ Nərmama me səvəi Jon Paptaes həvisau pen narimnari me pam i min. Nəpīn Jon rīregi, ¹⁹ rəkwein səvənhi iərmama kəru krouvehe tukwe. Nənə in rərhi pen irau krouevən ti Iərimənu səkitaha mə trouəres in mə, “Ik i in i profet kupwən me kəmhəni ik mə tikuvehe uə rekəm? Mə rīpko mhə ik i rosi kīmaha tahətui səpə iti uə?”

²⁰ Nəpīn iəmə mi nəha krouvehe ti Iesu, krouni mə, “Jon Paptaes rərhi pehe kīmrau iarouvehe mə trouəres ik mə, ‘Ik i in i profet kupwən me kəmhəni ik mə tikuvehe uə rekəm? Mə rīpko mhə ik i rosi kīmaha tahətui səpə iti uə?’ ”

²¹ Ia nəpīn nəha Iesu raməkoui irapw nemhəien me səpəmsəpə mīne nənimwīn ərəha me ia nərmama həpīk, mamo irəha həuvehe mhəsənīn. Nərmama həpīk nənimenraha rīfwə in ro irəha hətui mhətə nari. ²² Nənə in rīni pen ti iəmə mi nəha Jon rərhi pen irau mə, “Kīmīrau tirouevən rouni pen ti Jon i nəfe irouregi rouətoni. Nərmama me nəmrīnraha rīfwə hətui mhətə nari, səməme nisunraha rərfe həvi atukw i mhavən. Nərmama nemhəien skai ro tekinraha həuvehe mhəmher, səməme nəkwəregīnraha ruvisimw rəkweg hərəgi nari. Nərmama me nepwīn səməme kupwən həuvəmhə, təkwtəkwuni nəha həuvəmīru mwi. Nənə nərmama nautə səvənraha rīwən kəməvisau nəgkiariien amasan mīnraha. ²³ Iərmama sə ramətə iou trīni mīnuə in rīpkīmwei mhə ia nahatətəien səvənhi ti nari riti iakamo rerin tragien.”

²⁴ Nəp̄in iəmə mi nəha Jon rərhi pen irau krouər̄ig rouevən, Iesu rinaməgkiari ia Jon, minamini pen ti nərmama me i mə, “Fwe kupwən kimiaha hiəier ia taon me mine rukwənu me mhəuvən ia kwopun akwesakwes ikin mə tihətə nəfe? Iərmama riti sə rəmwhen ia kwənkwai nig ripkərer atukwatukw mhə nəp̄in mətagi rauini? Rekəm. ²⁵ Kimiaha hiəier mhəuvən mə tihətə nəfe? Iərmama riti sə rauvei pen tinari amasan me? Rekəm. Nərmama səməme kamhəuvei pen tinari amasan me, mamharə ia narəien sə r̄iməru, irəha fwe ia nimwə me səvəi kig me. ²⁶ Kimiaha hiəier mhəuvən mə tihətə nəfe? Profet riti? Ouəh, n̄ipər̄hienien. Kimiaha hiəier mhəuvən mə tihətə profet riti. Mətə iakani pehe tukumiaha i iəmə i in rasori məpi raka profet. ²⁷ In iərmama sə Nəkukua Ikinan raməgkiari irə nəp̄in rini mə,

‘Ətə ro, takərhi pen iərmama sə trəgkiari tukwini səiou,

in trukupwən ia niram mevən, məpərhi səim suatuk.’

²⁸ Iakani n̄ipər̄hienien tukumiaha i mə nərmama me sə n̄ipran me hərəhi irəha ia t̄iprənə i riti riwən rasori məpi raka Jon. Mətə nərmama me pam ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə sə in reiwaiu anan ia nirəha in rasori məpi raka Jon.”

²⁹ Nəp̄in nərmama əpnəpen me mine nərmama səməme kamərəku pen takis minraha həregi nəgkiariien i, həni mə Kumwesən in ratukwatukw. Irəha həni iam̄inhi irə ti nəri nə mə Jon r̄ino raka paptəes ia nirəha. ³⁰ Mətə Farisi me mine nahatən me səvəi Loa hənəpwəh nəsenien mə Jon tro

paптаes ia nirəha. Ro iam̄inhi irə irəha hənəpwəh suatuk sə Kumwesən r̄iməni mə irəha tuhesi pen.

³¹ Iesu rarə m̄ini mwi mə, “Takini nəfe nəgkiariien mahatən pen noien səvəi nərmama ipwet m̄ine? Noien səvənraha rəfo? ³² Irəha həmwhen ia nəkwərhakwərha kamhəkure ia kwopun kamap̄ir ik̄in, mamhəkwein pen ia irəha me nēpw̄in mə,

‘K̄imaha iahani n̄ipu səvəi nəḡienien tukumiaha, mətə k̄imiaha hiəpko mhə tanis.

Iahani n̄ipu səvəi nemhəien,

mətə k̄imiaha hiəpkasək mhə.’

³³ Iakani iam̄inhi irə ti nəri nə mə Jon Paptaes r̄iməuvehe, m̄ipkəni mhə nari, məpwəh nən̄imw̄ien waen, nənə k̄imiaha hiaməni mə, ‘Iəremhə rarə irə.’ ³⁴ Iou, Iəm̄əti Iərmama,

iak̄iməuvehe, maməni nari, mamən̄imw̄i rəmwhen a ia k̄imiaha, nənə k̄imiaha hiaməni mə, ‘Hətə ro iəm̄ə nəha, in raməni p̄ik nari, mamən̄imw̄i mamakonə i, mamavən pəri irəha nərmama səməme kamərəku pen takis m̄inraha m̄ine nərmama ərəha me nēpw̄in mwi!’ ³⁵ Mətə nərmama səməme kamhesi pen nukurənien səvəi Kumwesən kamho noien amasan me. Noien amasan me nəha kamhahatən pen mə nukurənien nəha ro n̄ipər̄hienien.”

Prən ərəha riti

³⁶ Nəp̄in riti Farisi riti rəres Iesu mə truvehe m̄əni nari irau min. Ro pen Iesu revən muv̄nimwə ia nimwə səvəi Farisi nəha, məkure mə trəni nari.

³⁷ Ia taon nəha pran riti sə ramo noien ərəha. Nəp̄in

riregi mə Iesu raməni nari fwe nəkwai nimwə səvəi Farisi nəha, ruvehi senta mevən fwe ikın. Senta nəha raməmak ia nəkwai potel riti kıno ia kəruətərei nəghin nə alapasta. ³⁸ Prən nəha revən mərer ia təkutai Iesu ipaka ti nisun mi, mamasək. Nise nənimen rətəg pen ia nisui Iesu mi krouəpwıg. Nənə reiwaiu muvei pen nimwai nukwənen, mırarai raka i, makei m nisun mi, mahakwi nisun mi ia senta.

³⁹ Nəpın Farisi nəha sə rəkwein Iesu mə trəni pəri nari irau min rətə prən nəha, rerin ramrhi mə, “Kamo iəmə nəha in profet pərhiən, ko rukurən mə nəfe nəha pran ramrapi in. Kwa pran sə ramo noien ərəha.”

⁴⁰ Nənə Iesu rini pen tukwe in mə, “Saemon, iou iakuə takini nari riti tukw ik i.”

Miregi Saemon rini mə, “Ni pehe ro ia hatən.”

⁴¹ Miregi Iesu rini mə, “Iəmə asori riti ruvei pen mane m iərmama kəru mə ti nəpın riti krouəpwın pen min. Kaon səvəi riti silin kıno ia silva irəha pam faef hantret. Nənə kaon səvəi riti silin kıno ia silva irəha pam fifti. ⁴² Iərmama mi nəha riskai ti nirau ti nərpwın penien min. Ro pen iəmə asori rərari raka kaon səvənrau mını mə irau trouəpwəh nərpwınien. Tuko ro iamınha irə sin nəha ia iərmama mi nəha trokeikei pik iəmə asori nəha?”

⁴³ Miregi Saemon rini mə, “Rosi sə nəha sə kaon səvənhi rasori nənə iəmə asori rərari raka.”

Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Nəkiriien səim ratukwatukw.”

⁴⁴ Nənə in ruvsini, məti pen mətə prən nəha, mını pen ti Saemon i mə, “Ikətə prən i? Nəpın

iakiməuvnimwə pehe ia nimwə səim, ipkaikuas mhə ia nisuk mi ia nui, mətə prən i raikuas ia nisuk mi ia nise nənimen, mirai raka ia nimwai nukwənen. ⁴⁵ Ik ipkakei mhə miou, mətə nəpɪn iakuvnimwə pehe, prən i rinamakei m nisuk mi, məpwəh napwisien. ⁴⁶ Ik ipkahakwi mhə nukwənek ia oel, mətə prən i rahakwi nisuk mi ia senta. ⁴⁷ Ro iamɪnhi irə iakani pehe tukw ik i mə noien ərəha me rɪpɪk prən i rino iou iakinenouenou raka. Ro pen in rokeikei pɪk iou. Mətə iərmama sə rɪpkɔ pɪk mhə noien ərəha trɪni minuə iakenouenou noien ərəha me nəha səvənhɪ iərmama nəha ko in rɪpkokeikei pɪk mhə iou tukwe.”

⁴⁸ Nənə Iesu rɪni pen tɪ prən i mə, “Iakinenouenou raka noien ərəha me səim.”

⁴⁹ Nənə nərmama me nəha səməme kamhani pəri nari irəha min, kənamhəni pen tɪ nirəha me i mə, “Sin i iərmama i rukurən nenouenouien noien ərəha me iamɪnhi?”

⁵⁰ Mətə Iesu rɪni pen tɪ prən i mə, “Nahatətəien səim ruvəuvehimɪru ik. Evən. Nəmərɪnuien trarə tukw ik.”

8

Nɪpran səməme kamhasitu ia Iesu

¹ Kurirə irə nəpɪn ouihɪ a rukurau, Iesu ramevən ia taon me mine rukwənu me, mamɪni irapw nəgkiariien amasan sə raməvisau nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə. Nərmama səvənhɪ twelef ² mine nɪpran me nepwɪn mwi

7:46: Sam 23:5 **7:48:** Luk 5:20-21 **7:50:** Luk 8:48, 17:19, Luk 18:42 **8:1:** Luk 4:43 **8:2:** Mat 27:55-56, Mak 15:40-41, Luk 23:49

kamhækurirə in. Fwe kupwən Iesu rinomasan nīpran me nəha, məkoui irapw nənimwīn ərəha me ia nepwīn, muvehi raka nemhəien me ia nepwīn. Nəghinraha me i: Meri sə kaməkwein mwi nəghin nə mə Maktala, pran nəha Iesu rinəkoui irapw nəremhə sefen irə; ³ nənə Joana, pran səvəi Jusa, iəmə asori riti sə ramowok ipaka ti Herot; nənə Susana, mine nīpran me həpik mwi səməme kamhəuvehi nəmri narimnari me ia mane me səvənraha, mamhəuvei pen m Iesu mine nərmama me səvənhi mə trasitu ia nirəha.

Lərmama sə ruini nuni nari me ia nəmhien səvənhi

⁴ Nərmama həpik anan həier ia taon me pam ia kwopun nəha, mhəuvehe ti Iesu. Nəpīn hənousəsīmwīn raka irəha me, in rini nusipekinien riti ti nirəha i minuə, ⁵ “Lərmama riti revən mə truini nuni nari me ia nəmhien səvənhi. Nəpīn rauini pen nuni nari me, nuni nari me nepwīn həsas pen ia suatuk, nənə nərmama havən ia nirəha, menu me ia nimagouagou həuvehe mhani pam. ⁶ Nənə nuni nari me nepwīn həsas pen ia təkure kəpwier tīprənə rouihi ikīn. Həuverə mətə ti nəri nə mə nui riwən haukei pam. ⁷ Nənə nuni nari me nepwīn həsas pen ia tīprənə nəkwus ərəha rəuviris ikīn. Nənə nəkwus ərəha me həuviris mhəuvehe mhousəman pam irəha. ⁸ Nənə nuni nari me nepwīn həsas pen ia tīprənə amasan, mhəutə, mhəukuə kwənkwan hantret.”

Nəpīn Iesu rini pam nəgkiariien me nəha, rəkwein əpwəmwis, mini mə, “Lərmama sə nəkwəregin rarə ti niregiien nari traməkeikei mətərig amasan.”

Iesu rini irapw nipwrai nusipekinien naha

⁹ Nəpɪn nərmama me səvəi Iesu həres pen in mə nəfe nipwrai nusipekinien naha, ¹⁰ in rini mə, “Kɪmiaha nərmama me səiou kɪnəsevər ia suatuk tukumiaha hiəukurən narimnari me i ia nitətə sə Kumwesən ramərɪmənə irə hənəmərkwafə fwe kupwən. Mətə nərməpə me kamhəregi iakaməgkiari ia narimnari me naha iakausipekin a irə. Iakamo iamɪnhi irə mə ‘irəha tuhətə, mətə tuhəpwəh nətəien mhəukurən.

Irəha tuhəregi, mətə tuhəpkregi mhə mhəukurən.’

¹¹ Nənə nipwrai nusipekinien i iakiməni ro iamɪnhi irə. Nuni nari in nə nəgkiariien səvəi Kumwesən. ¹² Səməme həsas pen ia suatuk həmwən ia nərmama səməme həregi nəgkiariien səvəi Kumwesən. Nəpɪn həuvəregi raka Setan ruvehe, muvehi raka nəgkiariien naha ia nətəriɡien səvənraha, kamo irəha həni nipərhiəniəni irə nənə Kumwesən ruvehimiru irəha. ¹³ Nənə səməme həsas pen ia təkure kəpwier tɪprənə rouhi ikɪn həmwən ia nərmama səməme həregi nəgkiariien səvəi Kumwesən, nənə mhəuvehi, mhəɡien tukwe. Mətə nəgkiariien naha rɪpkəiwaiu amasan mhə ia rərɪnrəha rəmwən ia nuai nei me. Irəha tuhəni nipərhiəniəni irə nəpɪn ouhi a. Nəpɪn narimnari me tuhəuvehe mhə nəmisəien mɪnrəha mə tro mətə sas ia nahatətəien səvənraha, irəha həmwəi. ¹⁴ Nənə səməme həsas pen ia tɪprənə nəkwus ərəha rəuvirɪs ikɪn həmwən ia nərmama səməme həregi nəgkiariien naha, mətə nəpɪn irəha kamhesi pen suatuk səvənraha mamhəuvən,

kamhətərig pik ti narimnari me səvəi tiprənə i rəmwhen ia mane mine nəfe m nəfe mwi irəha hokeikei mə tuhəuvehi mhəregi ramasan irə ia nimiruien səvənraha. Nətərigien me nəha həuviris ia rerinraha, həuvehe, mhousəman nəgkiariien səvəi Kumwesən. Nənə nəgkiariien nəha rəpwəh nukuəien. ¹⁵ Mətə səməme həsas pen ia tiprənə amasan irəha nəha həmwhen ia nərmama səməme həregi nəgkiariien səvəi Kumwesən, nənə mhəkwtəmhiri ia rerinraha sə ratukwatukw mamasan. Irəha həkwtəmhiri əknekən mamhəuvən nənə mhəkuə.”

Iesu rəgkiari ia laet sə kousəman

¹⁶ “Iərmama riti riwən ko rihiai pen napw ia laet məuiui ia nari riti uə rukurei pen kwopun afafa ikin. Mətə traməkeikei mukurei utə i ia nari sə kakurei utə laet irə mə nərmama tuhətoni raməhiapw nəpin həuvnimwə pehe. ¹⁷ Rəmwhen a mwi narimnari me pam səməme hamərkwafə tuhaməkeikei mhəier irapw. Narimnari me pam səməme haməmak afafa tukaməkeikei kətoni kuvehi irapw ia nukuraanien. ¹⁸ Ro iamihhi irə kimiaha tihaməkeikei mhətərig amasan ia nəfe hiamregi ti nəri nə mə iərmama sə kuvei pen nari riti min, ro wok irə, tukuvei pen sə rəkwaku min. Mətə iərmama sə kuvei pen nari riti min, ro nəri auər a irə, tukuvehi raka pam tukwe.”

Mama səvəi Iesu mine piəvi Iesu me

¹⁹ Ia nəpin nəha piəvi Iesu me mine mama səvənhi həuvehe mə tuhətə in, mətə ko həpkəuvən mhə ipaka tukwe ti nəri nə mə nərmama me həpik.

²⁰ Ro pen nǝrmama me hǝni pen ti Iesu i mǝ, “Sǝim mama mine piam me kamhǝrer fwe iruǝ. Irǝha hokeikei mǝ tuhǝtǝ ik.”

²¹ Miregi Iesu rini pen ti nirǝha i mǝ, “Nǝrmama sǝmǝme kamhǝregi nǝgkiariien sǝvǝi Kumwesǝn, nǝnǝ mamho nǝfe rani irǝha nǝ sǝiou mama mine piak me.”

Iesu riniise nimǝtagi asori

²² Nǝpin riti Iesu rǝputǝ ia nitǝtǝ ouihi irǝha nǝrmama me sǝvǝnhi, rini pen ti nirǝha i mǝ, “Pwǝh sǝuvǝn mhǝpi simwin pen fwe ia nikare nui asori.” Ro pen hǝvi nivǝn, mǝnamhǝuvǝn. ²³ Nǝpin kamhǝiu ia nitǝtǝ ouihi mamhǝuvǝn, Iesu revǝn mapri. Nimǝtagi asori reiwaiu ia nǝkwai nui asori nǝha, nitǝtǝ ouihi sǝvǝnraha rinakuǝr ia nui, na tuhǝmwhenimw.

²⁴ Nǝrmama me sǝvǝi Iesu hǝuvǝn, mhǝsuǝpwiri in, mhǝni mǝ, “Iǝrimǝnu. Iǝrimǝnu. Na tsǝmwhenimw!”

Iesu rǝrer minise nimǝtagi mine peiau peiau asori me, nǝnǝ heiwaiu mhǝiwǝn. Narimnari me hǝuvehe mhǝmǝrinu. ²⁵ Iesu rini pen ti nirǝha i mǝ, “Nahatǝtǝien pǝku sǝkimiaha?”

Mǝtǝ irǝha hǝhekir. Nǝnimenraha rier. Kamhǝni pen ti nirǝha me i mǝ, “Nǝfe nǝha iǝrmama? Ramǝgkiari m nimǝtagi mine nui krauo nǝkwan!”

Iesu rǝkoui irapw iǝremhǝ ia iǝmǝ Karasa riti

²⁶ Irǝha hǝier ia tǝnǝ Kalili, mhǝiu ia nitǝtǝ ouihi nǝha, mhǝpi simwin ia nui asori, mhǝuvǝn ia tǝnǝ sǝvǝi nǝmǝ Karasa. ²⁷ Nǝpin Iesu ruvarei, iǝrmama riti ia taon riti fwe ikin ruvehe tukwe. Iǝrmama nǝha nǝremhǝ me kamharǝ irǝ. Nǝpin ripik ripkarkahu mhǝ tinari, mipkapri

mhə mwi ia nəkwai nimwə səvənhi, mətə ramarə ia kwopun kanimwi nərmama ikin. ²⁸ Nəpin iərmama nəha rətə Iesu, rasək əpwəmwis, muvehe minimwi nukurhun mi ia nənimen, mægkiari asori mini mə, “Iesu, Kumwesən sə rasori anan tini nə ik. Ikuvehe mə tikəfo iou irə? Iakase ik tikəpwəh noien nəmisəien miou.” ²⁹ Nənimwin ərəha nəha ramægkiari iamini irə, ti nəri nə mə Iesu ruvəni pen raka tukwe in minua trier ia iərmama nəha. (Nəpin me ripik nənimwin ərəha nəha rinəkwtəmhiri iərmama nəha. Nərmama hənərihi rəgin mi mine nisun mi ia jen me, mhərer tukuahag in, mətə in rəvi əmwesi jen me, iəremhə rəkoui pen in revən ia kwopun akwesakwes ikin.)

³⁰ Nənə Iesu rəres in mə, “Nəghim sin?”

Miregi rini mə, “Iou nəghik Nəkuər.” In rini iamini irə ti nəri nə mə nəremhə me həpik həməuvnimwə ia reri iərmama nəha. ³¹ Nənə nəremhə me nəha hase Iesu mə trəpwəh nəri pen nien irəha həuvən ia nipəg sə rameiwaiu nukunen riwən.

³² Mətə toue pikə me həpik kamhərku ia kwopun nəha. Nəremhə me hase Iesu mə trəsəni irəha həuvnimwə ia rerinraha. Ro pen Iesu rəsəni irəha. ³³ Nənə nəremhə me həier ia iərmama nəha, mhəuvnimwə ia reri pikə me. Pikə me haiu, mhei-waiu ia nəpatu, mhəsas pen ia təmwei nui asori, mhəmwhenimw.

³⁴ Nəpin nərmama səməme kamhətui ti pikə me hətoni, hap, mhəni irapw ia taon səvənraha mine rukwənu me. ³⁵ Nənə nərmama me həier mhəuvən mə tuhəspau i mə rəfo. Nəpin həuvehe ti Iesu həti pen mhətoni iərmama nəha nəremhə me həməier irə, rarkahu, maməkure irapw ia nisui

Iesu, nətərigien səvənhi rinəmak amasan. Irəha hətoni həhekir. ³⁶ Nənə səməme hənətoni nəri nəha, həni irapw ti nərmama me i mə iərmama nəha rinəfo muvehe məsanin. ³⁷ Nənə nəkur Karasa səməme kamharə ipaka ti kwopun nəha həres Iesu mə trəpwəh irəha mamevən ti nəri nə mə həhekir pik anan. Ro iaminihi irə in rəputə ia nitətə ouihi mə trirərig.

³⁸ Iərmama sə nəremhə me həməier irə rase in mə trəsəni in pwəh revən irau min. Mətə Iesu rərhi pen i ramevən, mini mə, ³⁹ “Tikrərig mevən fwe imwam, mini irapw narimnari me i Kumwesən rino mik.” Nənə iərmama nəha revən ia kwopun me pam fwe ia taon səvənhi, mamini irapw narimnari me nəha Iesu rino min.

Pran sə rirəpi tinari səvəi Iesu mine prən ouihi səvəi Jaeras

⁴⁰ Nəpin Iesu rirərig pehe mwi ia nıkare nui asori, nərmama me həuvən tukwe. Rerınraha ragien ti nəri nə mə kamheitenhi in. ⁴¹ Iərmama riti fwe ikin nəghin nə Jaeras. In iəmə asori riti səvəi nimwəfwaki səvəi nəkur Isrel. Ruvehe minimwi nukurhun mi ia nəmri Iesu, mamase in mə truvehe ia nimwə səvənhi, ⁴² ti nəri nə mə prən ouihi səvənhi ramemhə na tremhə. Prənouihi nəha səvənhi in əpa kuatia. Nuk səvənhi ipaka reste twelef.

Nəpin Iesu ravən mamevən, nərmama həpik həukuraurau irə. ⁴³ Pran riti nəha ikin ruvehe ramemhə ia nemhəien səvəi nıpran. Nemhəien nəha rinarə rerin irə muvehi nuk twelef. In rinouraha pam mane səvənhi ia tokta me, mətə iərmama riti riwən ko ro in rəsanin. ⁴⁴ Prən nəha rukurirə Iesu, muvehe, mirəpi nusvenhi tinari

səvənhi. Təkwtək wuni a mwi nīmwapw rama, nemhəien səvənhi ro sampam.

⁴⁵ Nənə Iesu rini mə, “Sin nəha rirapi iou?”

Miregi nərmama pam həni mə rīpko mhə irəha. Nənə Pita rini mə, “Iərimənu. Nərmama həpik kamhərer kurkurau ik, mamhəsigiəsigi ik.”

⁴⁶ Mətə Iesu rini mə, “Rekəm. Iakukurən mə iərmama riti rirapi iou. Iakregi nəgsek rier ia nirak, mevən mo nari riti.”

⁴⁷ Nənə nəpīn prən nəha rətoni mə ko in rīpkərkwafə mhə, ruvehe mamətəmnimwin, minimwi nukurhun mi ia nəmri Iesu, mini irapw ia nəmri nərmama me pam mə in rirapi Iesu ti nəfe mine rinəfo məsanin akwauakw. ⁴⁸ Nənə Iesu rini pen ti prən i mə, “Nərik, nahatətəien səim rino raka ik ikuvehe məsanin. Evən. Nəmərinuien trarə tukw ik.”

⁴⁹ Nəpīn Iesu raməgkiari ihi, iərmama riti ruku pen ia nimwə səvəi iəmə asori nəha Jaeras, muvehe mini mə, “Səim prən ouihi ruvəmhə raka. Ramasan mə ikini pen ti iahtən i mə in trəpwəh pehe.”

⁵⁰ Mətə nəpīn Iesu riregi nəgkiariien nəha, rini pen ti Jaeras i mə, “Tikəpwəh nehekīrien, mini a nīpərhienien ia nirak, nənə prən ouihi səim trəsanin.”

⁵¹ Nəpīn Iesu rapirapw ia nimwə səvəi Jaeras, rīpkəsəni mhə nərmama me pam mə tuhəuvnimwə irəha min, mətə rəsəni əpa Pita mine Jon mine Jemes mine tata mine mama səvəi prən ouihi nəha. ⁵² Nərmama me pam kamhasək mamhəkwein əpwəmwis ti prən ouihi nəha, mətə

Iesu rini mæ, “Ræfo kímiaha hiamasæk? Prænouihi næha ripkemhæ mhæ, mætæ ramapri a.”

⁵³ Iræha hæregi haris ia Iesu. Iræha hæukuræn mæ præn ouihi næha ruvamhæ raka. ⁵⁴ Mætæ Iesu ruvehi rægi præn ouihi næha, mîni mæ, “Prænouihi, ærer.” ⁵⁵ Nænæ nimîruvien sævænhi ruvehe. Tækwækwuni a mwi riskæmter. Nænæ Iesu rini mæ tukuvei pen nævegînien min pwæh ræni. ⁵⁶ Tata mine mama sævæi præn ouihi næha nænimenrau rier, mætæ Iesu rinise pen ti nirau i mæ trouæpwæh nîniien ti iærmama riti næfe in rino.

9

Iesu rærho pen nærmama sævænhi twelef mæ tuhæuvæn mhævisau

¹ Iesu rækwein nærmama sævænhi twelef hæuvehe mhousæsimwîn iræha me. Nænæ in ruvei pen nîskaiien mînraha. Ia nîskaiien næha iræha hæukuræn nîfi rakaien nemhæien me ia nærmama. Nænæ in ruvei pen mwi nasoriien mînraha. Ia nasoriien næha iræha hæukuræn nækoui irapwien næremhæ me pam. ² Næpîn Iesu ruvei pen pam, rærho pen iræha mæ tuhæuvæn mhævisau irapw nitætæ sæ Kumwesæn ramærimænu iræ, nænæ mho nærmama sæmæme kæmhæmhæ hæuvehe mhæsanin. ³ In rini pen ti niræha i mæ, “Kímiaha tihæpwæh nuvehîien narimnari me sævæi suatuk sækímiaha ræmwheh ia kaskin, uæ tæneripw, uæ nævegînien, uæ mane. Kímiaha tiharkahu ia karkahu kuatia a. ⁴ Næpîn tihæuvæn ia kwopun riti, nænæ mhæuvnimwæ ia nimwæ riti, nimwæ næ in næ tiharæ iræ meste hiæier ia kwopun næha.

⁵ Trini minua hiäuvän ia taon riti, mätə nərmama me ikin häpkəsevər mhə ia rerinraha tukumiaha, nəpin hiäier ia taon səvənraha, tihounouini raka niməkwrur ia nisumiaha ti nahatən penien mə irəha hənə noien ərəha.” ⁶ Nənə nərmama me twelef səvəi Iesu häier, mhəuvən ia rukwənu me, mamhəvisau irapw nəgkiariien amasan, mamho nərmama səməme kamhemhə ia kwopun me pam həuvehe mhəsanin.

Herot raməgkiari ia Iesu

⁷ Herot, iəmə Rom sə ramərimənu ia tənə Kalili, riregi narimnari me nəha Iesu ramo. Ia nəpin nəha nətərigien səvənhi rəvsausini ti nəri nə mə nərmama me nepwin kamhəni mə Jon Paptas rinətui mwi ia nemhəien səvənhi. ⁸ Nənə nərmama me nepwin kamhəni mə Profet Elaeja ruvəier pehe mwi. Nənə nərmama me nepwin mwi kamhəni mə profet kupwən riti rinətui mwi ia nemhəien səvənhi. ⁹ Nənə Herot rini mə, “Jon iakinərai raka kənkəpwə. Mətə sin mwi iərmama i iakamregi nəvisaiuen irə?” Ro iaminihi raməmwur mə trətə Iesu.

Iesu rəkwməni nərmama me həpik kəvsini nərman me əpa irəha pam faef-taosen

¹⁰ Nəpin aposol me hərərig mhəuvehe mwi ti Iesu, həni pen tukwe in narimnari me pam səməme hənə. Nənə in riri raka əpa irəha, mharaka ia nərmama mhəuvən ia taon riti nəghin nə Petsaeta. ¹¹ Nəpin nərmama me həregi mə Iesu ramevən fwe ikin, kamhəkurirə pen in. Nəpin Iesu rətoni irəha, rerin ragien. In

rəkwein irəha həuvehe, nənə rəgkiari mınraha ia nıtətə sə Kumwesən ramərimənu irə, mo səməme nemhəien ramarə ia nirəha həuvehe mhəsanin.

¹² Rinaməruarəv meri na trivə. Nərmama səvənhi twelef həuvehe, mhəni pen tukwe in mə, “Ramasan mə tikərhi pen nərmama me i həuvən ia rukwənu me mine nəmhiēn me kwərha ipaka pwəh hətui kwopun me səvəi napriēn mine nəveginien ti nəri nə mə kwopun i narimnari me həiwən ikin.”

¹³ Mətə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha nə tihəuvei pen nəveginien mınraha.”

Miregi həni mə, “Kimaha iahəuvehi a bred krirum mine nəmu kəru. Rəfo? Ikokeikei mə kimaha tahəuvən mhəuvehi nəmri nəveginien sənəi nərmama me pam i?” ¹⁴ (Irəha həni iamınhi ti nəri nə mə nəpın həvsini a nərman me ia nirəha mətə ipaka faef-taosen.)

Nənə Iesu rini pen ti səvənhi nərmama me i mə, “Kimiaha tihəuvən mho irəha həuai irəha me mhəkure əpəməpə me fifti ia təmwen kuatia.” ¹⁵ Nənə irəha həuvən mho nərmama me həkure rəmwhen Iesu riməni. ¹⁶ Nənə Iesu ruvehi bred me nəha krirum mine nəmu i kəru, məkwətə ia nimagouagou, məfwaki mini vivi Kumwesən tukwe, məkwsen, mauvei pen m səvənhi nərmama me mə irəha tuhəpeki pen m nərmama me. ¹⁷ Nərmama me pam hani nari tipwınraha rəsisi. Nənə nərmama me səvəi Iesu həvai pen nıpərperi nəveginien me nəha sə hənani mhəpwəh rukuər ia tənəripw irəha pam twelef.

Pita rini irapw mə Iesu in Kristo

18 Nəp̄in riti Iesu in əpa raməfwaki irəha səvənhi me nərmama. Nənə r̄ini pen t̄i nirəha i mə, “Nərmama kamhəni iou mə iou sin?”

19 Miregi həni mə, “Nərmama nepw̄in kamhəni ik mə Jon Paptaes. Mətə nepw̄in kamhəni ik mə Profet Elaeja. Nepw̄in mwi kamhəni ik mə profet kupwən riti sə r̄inətui mwi ia nemhəien səvənhi.”

20 Miregi Iesu r̄ini pen t̄i nirəha i mə, “Mətə k̄imiahaha hiaməni mə iou sin?”

Miregi Pita r̄ini mə, “Ik Kristo sə Kumwesən r̄iməni mə trərhi pehe ik ikuvehe.”

21 Nənə Iesu r̄inise pen əknekin t̄i nirəha i mə, “K̄imiahaha tihəpwəh n̄iniien nəgkiariien i t̄i iərmama riti.” 22 Nənə in r̄ir̄ip̄in nəgkiariien səvənhi m̄ini mə, “Iou Iəməti Iərmama takaməkeikei miregi nəmisəien me r̄ip̄ik. Nəmə asori me m̄ine pris asori me m̄ine nahatən me səvəi Loa tuhəuvei pehe təkutanraha miou. Tukousi əpune iou, nənə nəp̄in sə ro kahar irə iakətui mwi.”

Iərmama sə trukurirə Iesu traməkeikei məvrani nei kamarkuau

23 Nənə Iesu r̄ini pen t̄i nərmama me pam mə, “Iərmama sə rokeikei mə truvehe mo iərmama riti səiou traməkeikei məpwəh nətərigien səvənhi, muvehi utə nei kamarkuau səvənhi ia nəp̄in me, məvrani mukurirə iou. 24 Iərmama sə rokeikei mə trəkw̄təm̄hiri n̄im̄iruien səvənhi trarfai irə. Mətə iərmama sə traraka ia n̄im̄iruien səvənhi tukw̄ iou truvehi n̄im̄iruien rer̄in. 25 Tr̄ini m̄inua iərmama riti r̄ipeki pam narimnari me ia t̄iprənə

9:19: Luk 9:7-8 **9:20:** Jon 6:68-69 **9:22:** Luk 9:44, Luk 18:32-33 **9:23:** Mat 10:38, Luk 14:27 **9:24:** Mat 10:39, Luk 17:33, Jon 12:25

i mo sǎvǎnhi i, nǎnǎ kurirǎ ikǐn remhǎ, mǎtǎ rǐpkuvehi mhǎ nǐmǐruien rerǐn, noien nǎha trǎfasitu irǎ? ²⁶ Iǎrmama sǎ traurǐs ia nǎmri nǎrmama tǐ nǐnǐien mǎ in iǎrmama riti sǎiou, maurǐs mwi tǐ nǎvisauien nǎgkiariien me sǎiou mǎnraha, Iou mwi Iǎmǎti Iǎrmama, ia nǎpǐn nǎha takuvehe ia nǐskaiien sǎiou mǐne ia nǐskaiien sǎvǎi tata sǎiou mǐne nagelo ikinan me, takaurǐs tǐ nǐnǐien mǎ iǎrmama nǎha in iǎrmama riti sǎiou. ²⁷ Mǎtǎ iakani nǐpǎrhienien tukumiaha i nǎrmama nepwǐn kamhǎrer ia kwopun i tuhǎpkemhǎ mhǎ meste tuhǎtoni nǐtǎtǎ sǎ Kumwesǎn ramǎrimǎnu irǎ rier pehe.”

Nǐpwrai Iesu ruvehe mopǎ

²⁸ Nǎpǐn Iesu rini pam nǎgkiariien me nǎha, ipaka nǎpǐn eit ruvehe mukurau, nǎnǎ in riri Pita mǐne Jemes mǐne Jon mutǎ parei ia tǎkuǎr riti mǎ trǎfwaki. ²⁹ Nǎpǐn ramǎfwaki, nǎnimen ruvehe mopǎ. Tǐnari sǎvǎnhi ruvehe mǎpsan mamser. ³⁰ Tǎkwtǎkwuni a iǎrmama kǎru krauǎgkiari irǎhar min. Irau nǎ Moses mǐne Profet Elaeja. ³¹ Krouier pehe ia nukuraanien asori, rauni narimnari me ia nǐkaren sǎvǎi nemhǎien sǎvǎnhi sǎ trǐpko mhǎ tui in revǎn mo sampam irǎ fwe ia Jerusalem. ³² Ia nǎpǐn nǎha Pita mǐne James mǐne Jon haremhǎ napriien. Mǎtǎ nǎpǐn harǎtui, harǎtoni nǐpwrai Iesu ramser iǎrmama kǎru nǎha krouerer irǎhar min. ³³ Nǎnǎ nǎpǐn irau krǐnouǎpwǎh Iesu rauevǎn, Pita rini pen tukwe in mǎ, “Iǎrimǎnu. Ramasan mǎ kǐmrahar ia haruvehe i. Pwǎh kǐmrahar ia haro tǎnimwǎ kahar, riti sǎim,

9:26: Mat 10:33, Luk 12:9, 2Tim 2:12

9:31: Luk 9:22, 13:33

9:32: Jon 1:14, 2Pit 1:16-18

riti səvəi Moses, riti səvəi Profet Elaeja.” (Mətə Pita raməgkiari əpnəpen, miṗkukurən amasan mhə nəfe rani.)

³⁴ Nəp̄in in raməgkiari ihi, nəpuə riti rinauvehe minamousəman irəhar. Irəhar harətoni mə nəpuə nəha truvegi irəhar. Harətoni harhek̄ir. ³⁵ Nənə reri Kumwesən ruku pen ia nəpuə nəha, mini mə, “In nəha nərik sə iakuvər̄fi raka in. Kimiaha tihətərig in.” ³⁶ Nəp̄in Kumwesən rəgkiari pam, harəti pen mharətoni Iesu əpa ramərer. Kurirə ia nəp̄in nəha irəhar harəpnəpen, mharəpwəh n̄iniien ti iərmama riti nəfe harənətoni.

Iesu rəkoui irapw nən̄imw̄in ərəha ia iəkunouihi riti

³⁷ Kini rakwakwi irə, nəp̄in irəha həneiwaiu raka ia təkūər nəha, nərmama həp̄ik həuvehe ti Iesu. ³⁸ Nənə iərmama riti sə ramərer ia reri nərmama me nəha rəkwein əpwəmw̄is, mini mə, “Iahatən. Iakase ik. Tiko muvehe mətə ro nərik. In kwənkwan kuatia. ³⁹ Ia nəp̄in me nən̄imw̄in ərəha riti raməkwtəmhiri in, mamō in ramərkərinari mamasək əpwəmw̄is, mamərkəkər, nisəkwan ramaiu. Nən̄imw̄in ərəha nəha ro pik nəm̄isəien min, ko riṗkaraka akwauakw mhə irə. ⁴⁰ Iakinəres raka səim nərmama me mə irəha tuhəkoui irapw i, mətə ko həpko mhə.”

⁴¹ Miregi Iesu r̄ini mə, “Kimiaha nəkur ipwet mine nahatətəien səkimiaha riwən. Noien səkimiaha rikou. Tsarə kitaha miou meste nəfe nəp̄in? T̄ineisən mine iakapw̄is kimiaha? Tiko miri nərim muvehe i.”

⁴² Nəp̄in iəkunouihi nəha ramavən ihi mauvehe, iəremhə ruvehi in mouini irapw ia t̄iprənə, mamō in ramərkəkəkər. Mətə Iesu rinise pen t̄i nənimw̄in ərəha, mo iəmə ouihi nəha ruvehe məsan̄in. Nəp̄in rinəsan̄in raka Iesu ruvehi in muvei pen m səvənhi tata. ⁴³ Nənə nərmama pam səməme hətoni nəri asori nəha Iesu rino ia n̄iskaiien səvəi Kumwesən nənimenraha rier.

Mətə nəp̄in irəha pam kamhərkəri ihi nari ia narimnari me nəha in ramo, Iesu rini pen t̄i səvənhi nərmama me i mə, ⁴⁴ “Pwəh nəgkariien me i həuvnimwə amasan ia nəkwəregimiahā. Tripkō mhə tui kuvei pen iou, Iəməti Iərmama, ia rəgi nərmama.” ⁴⁵ Mətə irəha həregi nəgkariien i həreirei n̄ipwran. Kumwesən rərkwafə i mə ko irəha həpkətoni mhə. Nənə həhek̄ir t̄i nəresien Iesu mə nəfe n̄ipwrai nəgkariien i.

Nərmama səvəi Iesu tuhaməkeikei mhəuvehi irapw irəha

⁴⁶ Ia nəp̄in nəha nərmama me səvəi Iesu hənaməvisə m̄inraha me mə sin ia n̄irəha in rasori. ⁴⁷ Mətə Iesu rukurən nətərigien səvənraha. Ro pen in ruvehi iəkunouihi riti, mərpwi ia n̄ikaren, ⁴⁸ nənə m̄ini pen t̄i n̄irəha i mə, “Iərmama sə trəsevər ia rer̄in t̄i iəkunouihi i ia nəgh̄ik, raməsevər mw̄i ia rer̄in tukw iou. Iərmama sə raməsevər ia rer̄in tukwe iou rəmwhen mə raməsevər mw̄i ia rer̄in t̄i Kumwesən sə rinərhi pehe iou iakuvehe. Iakani iam̄inhi irə t̄i nəri nə mə iərmama sə truvehi irapw in ia k̄imiahā in nə iərmama sə rasori ia k̄imiahā.”

⁴⁹ Miregi Jon rini mā, “Iahatən, kimaha iahətoni iərmama riti raməkoui irapw nəremhə me ia nəghim. Iahaməmwur mā tahənise in ti nəri nə mā ripko mhə in kimaha riti.”

⁵⁰ Mətə Iesu rini pen tukwe in mā, “Kimiaha tihəpwəh niniseien in. Iərmama sə ripkini ərəha mhə kimiaha in kimiaha riti.”

Nəkur Sameria həpwəh nokeikeien Iesu mā truvehe imwənraha

⁵¹ Rinauvehe ipaka ti nəpın nəha Kumwesən truvehi Iesu mutə mevən ia neiai. Iesu nətərigien səvənhi ruvehe miskai mā traməkeikei mevən fwe Jerusalem. ⁵² Nənə in rərhi pen nərmama nepwın mā tuhəkupwən irə. Irəha həuvən mhəier pen ia rukwənu riti səvəi nəkur Sameria mā tuhəpnəpenə ia narimnari me kurirə Iesu ruvehe.

⁵³ Mətə nərmama ia kwopun nəha həpkəsəni mhə Iesu mā truvehe imwənraha ti nəri nə mā irəha həuvəkurən raka nətərigien səvənhi riskai mā traməkeikei mevən fwe Jerusalem.

⁵⁴ Nəpın iərmama mi kəru səvənhi mi Jemes mine Jon krouətə noien nəha, krouni mā, “Iərimənu. Ikokeikei mā kimrau trouəkwein napw pwəh ruku pen fwe ia neiai meiwaiu pehe mahi əmwesi irəha?”^a ⁵⁵ Mətə Iesu ruvsini in mınise pen əknekın ti nirau i. ⁵⁶ Nənə irəha həuvən mwi ia rukwənu əpə riti.

Nərmama nepwın hokeikei mā tuhəkurirə Iesu

9:50: Mat 12:30, Luk 11:23 **9:51:** Mak 10:32 **9:53:** Jon 4:9
9:54: 2King 1:9-16 **a 9:54:** Nəkur Isrel mine nəkur Sameria həmwəki irəha me. Əvsini mwi Jon 4:9.

57 Nəpɪn riti Iesu mɪne nər̥mama me səvənhi kamhesi pen suatuk mamhəuvən. Nənə iərmama riti rini pen tukwe in mə, “Takukurirə ik kwopun pəku tikevən ikin.”

58 Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Kuri əpr̥mɪn me səvənraha nɪpəg rarə. Menu me ia nɪmagouagou təpwagenraha rarə. Mətə iou, Iəməti Iərmama, kwopun səiou riwən mə takapri ikin.”

59 Nənə Iesu rini pen ti iərmama riti mwi mə, “Kurirə iou.”

Mətə iərmama nəha rini mə, “Iərimənu. Takukurirə ik, mətə pwəh iakukupwən mevən mɪnɪmwi raka səiou tata.”

60 Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Nərmama səməme həpkukurirə mhə iou rəmwhen mə həuvamhə raka. Pwəh irəha hənɪmwi nərmama me səvənraha səməme həuvamhə. Mətə ik tiko muvehe, mevən məvisau irapw nɪtətə sə Kumwesən ramərimənu irə.”

61 Nənə iərmama riti mwi rini mə, “Iərimənu. Takukurirə ik, mətə pwəh iakevən məsəkir raka m nəkur imwak me.”

62 Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Trini mɪnuə iərmama rauvehi kəkur i kau ravi, mɪnamostat mɪnamərar, maməti kurirə, rɪpko mhə in iəmə amasan riti sə truvehi wok ia nɪtətə sə Kumwesən ramərimənu irə.”

10

Iesu rər̥hi pen nərmama me sefenti-tu mə tuhəuvən mhəvisau

¹ Kurirə irə Iərimənu səkitaha rərpwi rəgin ia nərmama me nepwɪn mwi irəha pam sefenti-tu,

mərhi pen irəha mə tuhəkupwən irə, mhəuvən kəru kəru ia taon me mine rukwənu me pam sə in mwi trukurirə pen irəha mevən ikin. ² In rini pen ti nirəha i mə, “Nəveginien sə ruvəmruə raka fwe ia nəmhien rasori pik, mətə nərmama səməme kamhəpeki pehe houihi a. Ro iamīnhi irə kīmiaha tihaməkeikei mhəfwaki m Kumwesən sə ramərimənu ia nəmhien, mhəres in mə trərhi pen nərmama nepwīn mwi həuvən fwe ia nəmhien səvənhi mhəpeki nəveginien sə ruvəmruə, mhəpeki mhəuvehe. ³ Kīmiaha tihəuvən, mətə tihaməkeikei mhəukurən nəri i. Iakamərhi pen kīmiaha mə tihəuvən mhəmwhen ia kwəti sipsip me sə kamhərer ia kurkwai kuri əprmin me. ⁴ Tihəpwəh nuvehien tənəripw sə kawai pen mane irə, uə tənəripw sə kawai pen nəveginien irə, uə put səkīmiaha. Tihəpwəh napwīsien ia suatuk, mhəgkiari kīmiaha iərmama riti.

⁵ Nəfe nimwə tihəuvnimwə irə, tihəkupwən mhəni mə, ‘Nəmərinuien ramarə ia nimwə i.’ ⁶ Trīni minuə iərmama səvəi nimwə nəha rokeikei nəmərinuien nəha, nəmərinuien səkīmiaha trəuiui in. Mətə mə rekəm, trirərig mwi tukumiaha. ⁷ Kīmiaha tihamarə rerin ia nimwə kuatia a, mhəpwəh nevən ənəpenien ia nimwə me. Nəfe nari irəha tuhəuvei pehe m kīmahā, tihəuvehi mhani mhənimwi. Tiho iamīnha irə ti nəri nə mə kīmiaha hiəmwhen ia nərmama kamhowok. Ratukwatukw mə irəha tuhərəku pehe narimnari me nəha m kīmiaha.

⁸ Trīni minuə kīmiaha hiəuvən ia taon riti, nənə

10:2: Mat 9:37-38, Jon 4:35 **10:3:** Mat 10:16 **10:4:** Mat 10:7-14, Mak 6:8-11, Luk 9:3-5, 2King 4:29 **10:7:** 1Kor 9:6-14, 1Tim 5:18 **10:8:** 1Kor 10:27

nərmama me ikin həuvehi puvnimwə kimiaha ia nimwə me səvənraha, tihani nəfe nəveginien sə tuhəuvei pehe m kimiaha. ⁹ Nərmama səməme nemhəien rarə ia nirəha, tiho irəha həuvehe mhəsanin. Tihəni pen ti nirəha i mə, 'Nitetə sə Kumwesən ramərimənu irə ruvəuvehe ipaka tukumiaha.' ¹⁰ Mətə trini minuə kimiaha hiəuvən ia taon riti, nənə nərmama me ikin həpwəh nəsevərien ia rerinraha tukumiaha, tihəuvən, mhərer ia kurkwai suatuk me, mhəni irəpw iaminih irə mə, ¹¹ 'Niməkwrur ia taon i səkimiaha i raməmak ia nisumaha, kimaha tahahakwi raka ti nəri nə mə kimiaha hiəno noien ərəha. Kimiaha tihaməkeikei mhəukurən nəri i. Nitetə sə Kumwesən ramərimənu irə ruvəuvehe ipaka tukumiaha, mətə kimiaha hiənpwəh.' ¹² Iou iakani pehe tukumiaha i ia nəpin nəha Kumwesən trərpwin noien ərəha me irə nərpwinien səvəi nərmama ia taon nəha triskai məpi raka nərpwinien səvəi nəkur Sotom."

Iesu raməgkiari skai m nərmama nepwin

¹³ "Trərəha anan tukumiaha nəkur Korasin! Trərəha anan tukumiaha nəkur Petsaeta! Iakino raka nimtətien asori me ia taon mi səkimiaha, mətə kimiaha hiəpkəpwəh mhə noien ərəha me səkimiaha. Ripini minuə iakino nimtətien me nəha ia taon mi nəha Taea mine Saeton, tui raka ko nərmama me ikin hənarkahu raka tinari ivis, mhəkure ia nimwrakw, mhəpwəh noien ərəha me səvənraha. ¹⁴ Mətə ia nəpin nəha Kumwesən trərpwin noien ərəha me irə nərpwinien səkimiaha triskai məpi raka

10:11: Wok Me 13:51, 18:6

10:12: Jen 19:24-25, Mat 10:15,

11:24 **10:13:** Mat 11:21-23

nərpwiniən səvəi nəkur Taea mine Saeton. ¹⁵ Nənə kيمياha nəkur Kapaneam. Tukəfo ia kيمياha? Ko kuvehi utə kيمياha hiəuvən ia neiai? Rekəm! Tukuvehi irapw kيمياha hiəuvən inhəripw Imwei Nəkur Həuvamhə.”

¹⁶ Nənə Iesu rini pen ti nərmama me səvənhi mə, “Iərmama sə ramətərig ia nəgkiariien səkimiaha rəmwhen mə ramətərig mwi ia nəgkiariien səiou. Iərmama sə rauvei pen təkutan m kيمياha rəmwhen mə rauvei pehe mwi təkutan miou. Nənə iərmama sə rauvei pehe təkutan miou rəmwhen mə rauvei pen mwi təkutan m Kumwesən sə rinərhi pehe iou iakuvehe.”

Nərmama me nəha irəha pam sefenti-tu hərərig mhəuvehe mwi ti Iesu

¹⁷ Nərmama me nəha irəha pam sefenti-tu hərərig mwi mhəuvehe ti Iesu, mamhagien, mamhəni mə, “Iərimənu. Nəremhə me irəha mwi ho nəkwamaha nəpən iahəgkiari minraha ia nəghim.”

¹⁸ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iakinətoni kərarki irapw Setan rier ia neiai meiwaiu pehe rəmwhen ia nouapirien. ¹⁹ Həregi ro. Iakuvəuvei pehe raka nasoriien m kيمياha. Kيمياha hiəukurən neivəien ia snek me mine mimi me sə kəmhəpi mamho nəmisəien m nərmama. Iakiməuvehi utə kيمياha hiasori ia niskaiien me pam səvəi Setan. Nari riti riwən tro nəmisəien m kيمياha. ²⁰ Nəri nəha ro nipərhiēnien. Mətə rərəha kيمياha hiamagien ti nəri nə mə nəremhə

10:16: Mat 10:40, Luk 9:48, Jon 5:23
12:8-9 **10:19:** Sam 91:13, Mak 16:18

10:18: Jon 12:31, Rev
10:20: Mat 7:22, Eks
32:32, Fil 4:3, Rev 3:5

me kamho nəkʷamiaha. Kimiaha tihaməkeikei mħagien ti nəri nə mə Kumwesən ruvərai pen raka nəghimiaha fwe ia neiai.”

Iesu rerin ragien

²¹ Ia nəpɪn a mwi nəha Iesu rerin ruvehe mukuər ia nagienien səvəi Nənimwɪn Ikinan, nənə in rini mə, “Tata səiou Iərimənu ia neiai mine tɪprənə iakani tanak tukw ik ti nəri nə mə ikinərkʷafə narimnari me i. Nərmama səməme həukurən nari mine səməme kinahatən amasan irəha həpkətəni mhə. Mətə iko pui pen m nərmama səməme həmwɪhen ia nɪpwnətɪ nəkʷərhakʷərha me hətoni. Ouəh, Tata. Nəri nəha ikino ramesi pen a nətərigien amasan səim.

²² Tata səiou rinəmri pehe raka narimnari me pam ia tɪpage rəgik, iou tɪni. Nənə iərmama riti riwən rukurən iou, mətə Tata səiou əpa. Nənə iərmama riti riwən rukurən səiou Tata. Iou əpa mine nərmama me nəha səməme rerik ragien mə tako pui pen in mɪnrəha.”

²³ Iesu ruvsini in, məgkiari pen əpa m səvənhi nərmama me, mɪni mə, “Rerimiaha tragien ti nəri nə mə kimiaha hiamətə narimnari me i ia nəmrimiaha. ²⁴ Iakani pehe tukumiaha i mə fwe kupwən profet me həpik mine kig me həpik hokeikei mə tuhətə narimnari me i hiamətə, mətə həpkətə mhə. Hokeikei mə tuhəregi nəgkiariien me i hiamregi, mətə həpkregi mhə.”

Iesu rusipekin ia iəmə Sameria rasitu ia iəmə Isrel

²⁵ Ia nəpɪn nəha, ia hatən riti səvəi Loa rokeikei

mə triregi atukwatukw ro Iesu mə trəfni irə. Ro pen riskəmter, mini mə, “Iahatən. Takəfo irə muvehi nimiruien rerin?”

²⁶ Miregi Iesu rini mə, “Nəkukuə Ikinan rani nəfe? Nəp̄in ikəvsini Loa nəha miregi riməfni irə?”

²⁷ Miregi iahatən səvəi Loa rini mə, “Tikaməkeikei mokeikei Iərimənu Kumwesən səim ia rerim me pam, mokeikei in ia nimiruien me pam səim, mokeikei in ia niskaiien me pam səim, mokeikei in ia nətərigien me pam səim, nənə tikaməkeikei mokeikei piam rəmwhen ikokeikei atukw a ik.”

²⁸ Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Nəgkiariien səim ratukwatukw. Trini minuə iko narimnari me i Nəkukuə Ikinan rani, tikuvehi nimiruien irə.”

²⁹ Mətə iahatən səvəi Loa rokeikei mə treikuə irə mə in iəmə atukwatukw. Ro pen rini pen ti Iesu i mə, “Sin nə piak?”

³⁰ Miregi Iesu rini mə, “Iərmama riti rier ia Jerusalem mameiwaiu mamevən ia Jeriko. Nərmama nepwin sə kamhakres həkwətəmhiri, mhəpeki raka mane mine tinari səvənhi, mhousi in, mhəp raka irə, mhəpwəh raməmak ipaka remhə. ³¹ Ia nəp̄in nəha pris riti ramesi pen suatuk nəha, mətoni iəmə nəha, rukurau irə ia nıkare suatuk mamevən. ³² Kurirə irə kwənəkwus riti səvəi Livae sə ramasitu ia pris me ro mwi iam̄nhi, muvehe ia kwopun nəha, mətoni iəmə nəha, mukurau mwi irə ia nıkare suatuk mamevən. ³³ Mətə iəmə Sameria riti in mwi ramesi pen suatuk nəha, ruvehe ia kwopun nəha iəmə nəha raməmak ik̄in. Nəp̄in rətoni iəmə nəha, rerin

rærkwəpɪr tukwe. ³⁴In revən ipaka tukwe maikwas ia nɪmwəpw me səvənhi ia oel mɪne waen, nənə muvegi tərini nɪmwəpw me, mərəhi utə iəmə nəha mukurei pen in ia təkure togki səvənhi, nənə muvehi mevən ia nɪmwə sə kamərəku pen kamapri ikin, mamətui amasan tukwe. ³⁵Kini rakwakwi irə, ruvehi irapw silin kəru kɪno ia silva, muvei pen m iərmama nəha sə kamərəku pen mɪn kamapri ia nɪmwə səvənhi, mɪni mə, ‘Tikətui amasan tɪ iəmə i. Trini mɪnuə ikouraha mane me nepwɪn səim məpi raka səməmi iakauvei pehe mik, nəpɪn takrərɪg muvehe, takərpwɪn pehe mik.’”

³⁶Nənə Iesu rərəs mə, “Ikaməfətərɪg irə? Sin ia nɪrəhar i ro rəmwhen ia in pɪəvi iəmə nəha nərmama səməme kamhakres həkwətəmhirɪ?”

³⁷Mɪregi ia hatən səvəi Loa rɪni mə, “Sə nəha rɪnapi tukwe masitu irə.”

Mɪregi Iesu rɪni pen tukwe in mə, “Ik tikevən mo mwi iamɪnhi.”

Iesu ruvɪnmwə ia nɪmwə səvəi Marta mɪne Meri

³⁸Nəpɪn Iesu mɪne nərmama me səvənhi kamhesi pen suatuk səvənraha mamhəuvən, həier pen ia rukwənu riti. Pran riti fwe ikin nəghɪn nə Marta rəsevər ia nɪmwə səvənhi mə Iesu truvɪnmwə irə. ³⁹Prən nəha pɪəvni riti nəghɪn nə Meri. Nəpɪn Iərɪmənu səkɪtaha ruvɪnmwə pehe, Meri revən məkure ipaka tukwe, mamətərɪg nəgkiariien səvənhi sə ramahatən nərmama me irə. ⁴⁰Mətə Marta ko rɪpkəkure mhə mhətərɪg i tɪ nəri nə mə rasui raka pɪk nəveginien sənəi nərmama. Nənə in revən tɪ Iesu, mɪni

mə, “Iərimənu. Rəfo? Ratukwatukw mə piak rəpwəh iou, iou əpa iakasui raka nəveginien sənəi nərmama me? Ni pen tukwe in mə traməkeikei masitu ia nirak.”

⁴¹ Mətə Iərimənu səkitaha rini pen tukwe in mə, “Marta, Marta! Ikamətərig ti narimnari me ripik. Rerim ko ripkarwis mhə. ⁴² Mətə nari kuatia a kimiaha tihaməkeikei mho. Tihətərig ia nəgkiariien səiou. In nə ramasan pik, Meri ramo. Ro pen iou takəpwəh niniseien in.”

11

Iesurahatən nərmama səvənhi mə tuhəfəfwaki irə

¹ Nəpən riti Iesu raməfwaki ia kwopun riti, məfwaki pam, nənə iərmama riti səvənhi rini pen tukwe in mə, “Iərimənu. Tikahatən ro kimaha tahəfəfwaki irə rəmwhen ia Jon rənahatən nərmama me səvənhi irə.”

² Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Nəpən kimiaha tihəfwaki, tihəni iamənhi irə mə, “Tata, pwəh nərmama həsiai nəghim ro ikinan i. Pwəh nitətə sə ikamərimənu irə ruvehe.

³ Tikuvei pehe nəveginien sənəmaha rəmwhen səvəi nəpən ipwet.

⁴ Tikenouenou noien ərəha me səkimaha ti nəri nə mə kimaha mwi iahamenouenou noien ərəha me səməme nərmama hamo ia kimaha.

Tikəpwəh niri penien kimaha ia kwopun tahəmwei ia nərəhaien ikin.’ ”

⁵ Nənə Iesu rarə mīni pen mwi ti nirəha i mə, “Sin ia kimiaha trevən ti in riti ia kurkwai nəpən ia nəpən,

nənə mini pen tukwe in mə, ‘Iou riti. Uvei pehe ro bred kahar. ⁶ Piak riti ruku pen isipwɪn muvehe təkwtəkɰuni, mətə nəveginien sənək riwən mə takuvei pen min’?

⁷ Iəmə nəha ia nəkwai nimwə trəgkiari mə, ‘Tikəpwəh nometəien iou. Iakɪnərəpɪnhə raka. Kimaha nəkwərɰhakwərɰha me səiou iahənəpri raka. Ko iakəpwəh nɪskəmterien muvei pehe nari riti mik.’ ”

⁸ Nənə Iesu rɪni mə, “Nɪpərɰhienien iəmə nəha rɪni mɪnuə ko in rɪpkɪskəmter mhə muvei pen nari riti min. Mətə iakani pehe tukumiaha i in trɪskəmter muvei pen nəfe nari iərmama nəha raməres i. In trɪpko mhə iamɪnhi irə tɪ nəri nə mə raməkwein iərmama nəha mə in riti, mətə in tro tɪ nəri nə mə iərmama nəha rəres in, məpwəh naurisien.

⁹ Iakani pehe tukumiaha i trɪni mɪnuə kimiaha hiokeikei nari riti, ramasan mə tihəres, nənə tukuvei pehe m kimiaha. Tihətui əmisə i, nənə tihətoni. Tihəkunkun ia təpɪnhə, nənə tukəsevər tukumiaha. ¹⁰ Iərmama sə raməres nari truvehi nari. Iərmama sə ramətui əmisə nari trətoni. Iərmama sə rakunkun ia təpɪnhə tukəsevər tukwe.

¹¹ Sin ia kimiaha tata me nəpɪn iəkunouihɪ səvənhi rəres nəmu, trəpwəh nuvei penien nəmu, mətə truvei pen snek min? ¹²⁻¹³ Uə trɪni mɪnuə rəres kwənəre menu, truvei pen mimi sə trəpi mo nəmisəien min? Rekəm! Kimiaha tihəməkeikei mhəuvei pen narimnari amasan me m nəkwərɰhakwərɰha me səkimiaha. Mə kimiaha nəkur ərəha hɪəukurən noien iamɪnhi irə, hiaməfətərig ia Tata səkimiaha ia neiai? In truvei

pen Nənimwɪn Ikinan rasori mwi m nərmama səməme kamhəres in tukwe.”

Iesu mine Pielsepul

¹⁴ Nəpɪn riti Iesu raməkoui irapw iəremhə riti sə ramarə ia iərmama riti. Iərmama nəha ko rɪpkəgkiari mhə, mətə nəpɪn iəremhə ruvəier irə, rɪnaməgkiari. Nənə nərmama me hətoni həkərinari irə. ¹⁵ Mətə irəha me nepwɪn həni mə, “Iəmə nəha raməkoui irapw nəremhə me ia nɪskaiien səvəi Pielsepul, iəremhə sə in rasori ia nəremhə me.” ¹⁶ Nərmama nepwɪn mwi kamhəres pen Iesu i mə, “Ko iko ro nɪmtətien riti sə ruku pen ia nei ai pwəh iahətoni mhəukurən mə ik pərhi en Kumwesən rərhi pehe ik?”

¹⁷ Mətə Iesu ruvəukurən raka nətərigien səvənraha, nənə rɪni pen tɪ nɪrəha i mə, “Trɪni mɪnuə ieni riti ruai narəien səvənhi ro kəru irə, nərmama me səvənhi kamhousi irəha me, nɪtətə sə ieni nəha ramərimənu irə truvehe mərəha. Trɪni mɪnuə nərmama səməme kamharə ia nəkwai nimwə riti həuai narəien səvənraha ro kəru irə, kamhousi irəha me, irəha ko həpkarə amasan mhə. ¹⁸ Trɪni mɪnuə Setan ruai narəien səvənhi ro kəru irə, raməkoui irapw nəremhə me səvənhi ia nərmama, nɪtətə sə in ramərimənu irə trəfərer əpwəmwis? Trəsas miwən. Iakani iamɪnhi irə tɪ nəri nə mə kɪmiaha hiaməni iou mə iou iakaməkoui irapw nəremhə me ia nɪskaiien səvəi Pielsepul. ¹⁹ Trɪni mɪnuə nəgkiariien nəha səkɪmiaha ro nɪpərhi enien, rəfo ia nərmama me səkɪmiaha? Irəha kamhəkoui irapw nəremhə me ia nɪskaiien səvəi sin? Səvəi Setan? Rekəm! Ro pen

ramasan mə irəha həkiri nəgkiariien i səkimiaha.
²⁰ Mətə iou iakaməkoui irapw nəremhə me ia niskaiien səvəi Kumwesən. Noien nəha ramahatən pen mə nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə ruvəuvehe raka tukumiaha.

²¹ Nəpən iəmə skai riti rauvehi narimnari me səvəi naruagənien ia rəgin, mamərer tukuahag ia nimwə səvənhi, nautə me səvənhi iərmama riti ko rəpkuvehe mhə makres i. ²² Mətə trini minuə iəmə riti niskaiien səvənhi rasori mwi irə ruvehe, in traruagən irau min ruvehi irapw in, mipeki raka narimnari me səvənhi sə ramərer irə maruagən. Nənə kurirə irə, in truai narimnari me sə in rəməpeki raka ia rəgi iəmə skai nəha, mipeki pen mine in me nepwən.

²³ Iərmama sə rəpkukurirə mhə iou in raman əpə ia nirak. Nənə iərmama sə rəpkasitu mhə ia nirak, mipeki nərmama mhəuvehe tukw iou, in raməkoui kirkiri irəha.”

Iesu raməgkiari ia nənimwən ərəha

²⁴ “Nəpən kinəkoui irapw nənimwən ərəha riti ia iərmama, nənimwən ərəha nəha trəfo irə? Trevən mavən ia kwopun me sə nui riwən ikin, mamətui kwopun trapwis ikin. Nəpən rəpkətoni mhə, trəgkiari iamənhi irə mə, ‘Təkrərig mwi mevən ti nimwə fwe səiou sə iakiməier irə.’ ²⁵ Nənə nəpən rirərig muvehe, trətoni mə nimwə nəha kinaies amasan irə, narimnari me pam kamhəmrimər a ia təmwhekənraha. ²⁶ Nənə in trevən miri mwi nənimwən ərəha me sefen səməme hərəha mhəpi raka in, miri irəha mhəuvehe, mhəuvnimwə mwi,

nənə mharə ia reri iərmama nəha. Nənə nimiruien səvəi iərmama nəha truvehe mərəha anan məpi raka sə kupwən.”

Iərmama sə ramo nəkwai Kumwesən triregi ramasan

²⁷ Nəpin Iesu rani irapw narimnari me nəha, pran riti ia reri nərmama rəkwein əpwəmwis, mini pen ti Iesu i mə, “Pran sə rərəhi ik, muvei pen kənunū mik, rukurən nagienien.”

²⁸ Mətə Iesu rini pen tukwe in mə, “Mətə nərmama səməme kamhəregi nəgkiariien səvəi Kumwesən, nənə mamho nəkwan həukurən nagienien mwi mhəpi raka.”

Nərmama hokeikei mə Iesu tro nımtətien riti

²⁹ Nəpin nərmama me həuvehe mənəmhapik, Iesu rini mə, “Nərmama ipwet mine irəha nəkur ərəha. Kamhətui a nımtətien. Kumwesən trəpwəh nuvei penien nımtətien riti mwi minraha, mətə nımtətien əpa səvəi Profet Jona. ³⁰ Fwe kupwən Profet Jona ruvehe mo nımtətien irə mine nəkur Nineve. Rəmwhen a mwi iou, İəməti Iərmama, takuvehe mo nımtətien ia nirak mine nərmama ipwet mine. ³¹ İa nəpin nəha Kumwesən trərpwin noien ərəha me irə, prən asori sə rinamərimənu ia tənə Sipa fwe kupwən trərer irəha nərmama ipwet mine, nənə mini mə irəha nəkur ərəha me. İakani iamınhi irə ti nəri nə mə prən nəha ruku pen ia nıkare tənə fwe isipwin anan muvehe mə triregi nukurənien səvəi Solomon. Mətə hətə ro! İərmama riti in rasori ia Solomon in i ia kwopun i. ³² İa nəpin nəha Kumwesən trərpwin noien ərəha me

11:27: Luk 1:28,42,48

11:28: Luk 8:15,21

11:29: Mat 16:4

11:31: 1King 10:1-10

11:32: Jon 3:5-10

irə, nəmə Nineve tuhərer irəha nərmama ipwet mine, nənə mhəni mə irəha nəkur ərəha me. Iakani iam̄nhi irə ti nəri nə mə nəp̄in nəmə Nineve həregi Jona raməvisau, irəha hərərig ia noien ərəha me səvənraha. Mətə hətə ro! Iərmama riti in rasori ia Profet Jona in i ia kwopun i.”

Iesu raməgkiari ia nənime iərmama

³³ “Iərmama riti riwən ko rihiai pen napw ia laet mukurei pen ia kwopun afafa ik̄in uə rəuiui ia nari riti, mətə trukurei utə i ia nəri kakurei utə laet irə mə nərmama səməme həuvnimwə pehe tuhətoni raməhiəpw̄in nari. ³⁴ Nənimem nə rauvei pehe nukuraanien m̄ n̄ipwram. Nəp̄in nənimem rəsanīn, n̄ipwram pam rukuər ia nukuraanien. Mətə nəp̄in nənimem rərəha, n̄ipwram pam rukuər ia nəpitəvien. ³⁵ Ro iam̄nhi irə tikaməkeikei mhəskun amasan nukuraanien nəha ia rerim mə ripko mhə nəpitəvien irə. ³⁶ Mə n̄ipwram pam rukuər ia nukuraanien sə nəpitəvien riti riwən irə, trəhiəpw̄ amasan rəmwhen ia laet sə raməhiəpw̄ mauvei pehe nukuraanien mik.”

Iesu rəgkiari ia Farisi me mine nahatən me səvəi

Loa

³⁷ Nəp̄in Iesu raməgkiari ihi, Farisi riti rəres pen in mə trevən ia nimwə səvənhi, məni pəri nari irau min. Ro pen Iesu revən muvnmwə məkure mə trəni nari. ³⁸ Nənə Farisi nəha rəkərinari nəp̄in rətoni mə Iesu ripkukupwən mhə məkwerig kurirə rəni nari.

³⁹ Nənə Iərimənu səkitaha rini pen tukwe in mə, “Kimiaha Farisi me noien səkimiaha rəmwhen ia

tikikap mine tikinari kamaikuas irə iruə rəmher mətə nəkwan rəmkemik. Fwe imwə rerimiahā rukuər ia nakresien mine nərəhaien. ⁴⁰ Kimiahā me i hiəreirei nari. Hiaməfətərig irə mə Kumwesən sə rino nəri iruə ripko mhə mwi sə fwe imwə? ⁴¹ Mətə ramasan mə kimiahā hiəuvehi nəveginien mine nui sə krouəmak ia nəkwei tikikap me mine tikinari me səkimiahā, mhəuvehi mhəuvei pen m nərmama nautə səvənraha riwən. Nənə tihətoni narimnari me pam tuhəmher tukumiahā.

⁴² Mətə trərəhā anan tukumiahā Farisi me ti nəri nə mə kimiahā hiaməuai narimnari me pam səkimiahā ia kusen ten, mamhəuvei pen riti m Kumwesən. Hiamo iaminihā irə ia nəri ouihi rəmwhen ia nimwai nei me səməme kavi rərəgi pen ia nəveginien. Mətə hiənənouenou noien atukwatukw səvəi nəkiriien iərmama, mhənənouenou mwi noien səvəi nokeikeien Kumwesən. Ramasan mə kimiahā hio noien mi nəhā, mhəpwəh nənouenouien mwi sə nəhā hiamo ia nəri ouihi.

⁴³ Trərəhā anan tukumiahā Farisi me ti nəri nə mə ia nəkwei nimwəfwaki me səvəi nəkur Isrel hiokeikei mə tihəkure ia kwopun amasan me. Ia kwopun kamomaket me ikin hiokeikei mə nərmama tuhəkwein kimiahā ia nisaiien.

⁴⁴ Trərəhā anan tukumaha ti nəri nə mə kimiahā hiəmwhen ia kref me kipko mhə mak ia nirəhā, nənə nərmama hərəirei mamhavən utə ia nirəhā.”a

a **11:44:** Ia narəien səvəi nəkur Isrel, trini minuə iərmama riti rirapi nipwrai iərmama sə remhə in truvehe məmkemik ia nikaren səvəi nəfwakiien səvənraha. Ro pen irəhā tuhaməkeikei mheri amasan təmwhēki kref me mə nərmama tuhəpwəh navən pekinien ia nirəhā.” Əvsini mwi Nam 19:16.

⁴⁵ Ia nāpīn nāha iahatən riti sāvai Loa rīni pen tī Iesu i mē, “Iahatən. Nāpīn ikani nāgkiariien me nāha, ikani arāha mwi kīmahā.”

⁴⁶ Mīregi Iesu rīni mē, “Trārāha anan mwi tukumiaha nahatən me sāvai Loa tī nāri nā mē hiamākeikei m nārmama me mē tuhēsi pen loa skai me sāmāme hāmwhen ia katipā sārīpam. Mātā kīmiaha ko hiāpkuvei pen mhā nukwai rāgīmiaha riti mhasitu ia nīrāha tī natipāien. ⁴⁷ Trārāha anan tukumiaha tī nāri nā mē kīmiaha hiāvvrhākīn kref me sāvai profet me sāmāme kaha kupwən me sākīmiaha hənousi apune irāha. ⁴⁸ Ia noien nāha kīmiaha hīamo pui atukw a kīmiaha mē rerīmiaha ragien ia narimnari me nāha kaha kupwən me sākīmiaha hēno. Irāha hənousi apune profet me, nānā kīmiaha hiāvvrhākīn kref me sāvānraha. ⁴⁹ Ro iamīnhi irā Kumwesən sē rukurən pam nari rīni mē, ‘Iou takārhi pen profet me mīne aposol me hāvvan tī nīrāha. Irāha tuhousi apune nepwīn, mhometā nepwīn.’ ⁵⁰ In tro iamīnhi irā mīne mē nārmama ipwet mīne tuhāvvehi nārpwīnien tī nīte profet me pam sē rīnostat maiu ia nukune narāien muvehe. ⁵¹ Nīte Epel muvehe meste nīte Sekaraea sē kīnousi apune in ia nīm wā sāvai Kumwesən ia nīmwrhenhi nīfatā mīne kwopun sē ro ikinan, iakani nīpārhiēnien tukumiaha i nārmama ipwet mīne tuhāvvehi nārpwīnien tī nītenraha pam.”

⁵² Trārāha anan tukumiaha nahatən me sāvai Loa tī nāri nā mē kīmiaha hiārkwafā ki sē ramāsevār ia tēpīnhā ia nīm wā nāha nukurānien ramāmak ia nākwan. Kīmiaha hiāpkuvnīm wā mhā, nānā mamhānise mwi sāmāme hōkeikei mē tuhāvvnīm wā.”

⁵³ Nəp̄in Iesu rier ia kwopun nəha mamevən, nahatən me səvəi Loa mine Farisi me həregi niemaha rinaməpi p̄ik irəha. Hənaməres Iesu nəresien me ia narimnari me r̄ip̄ik. ⁵⁴ Irəha hamərer mwatuk mə tuhəkwtəmhiri in tr̄ini minuə rəfwəkour ia nəgkiariien səvənhi.

12

Nərmama səvəi Iesu tuhaməkeikei mhəsiari ti noien səvəi Farisi me

¹ Ia nəp̄in nəha nərmama həp̄ik həmw̄hen ia taosen m̄ taosen həuvehe mhousəs̄imw̄in irəha me. Kwopun rouihi. Hameivə pen ia nisunraha me. Nənə Iesu rukupwən mægkiari pen m̄ nərmama me səvənhi, m̄ini mə, “K̄imiaha tihaməsiari ti yis səvəi Farisi me. Yis nəha in nə noien səvəi kəuətkəsua. ² Narimnari me pam səməme kamhərkwafə tuhaməkeikei mhəier irapw. Narimnari me pam səməme kamhəmak afafa tukaməkeikei kətoni kuvəhi irapw ia nukuraanien. ³ Ro pen nəfe nəgkiariien k̄imiaha hiəni ia nəpitəvien nərmama tuhəregi ia nukuraanien. Nəfe nəgkiariien k̄imiaha hiəsivən irə ia kwopun afafa tuk̄ini irapw ia təkure nimwə me.”

Nərmama tuhaməkeikei mhehek̄ir Kumwesən

⁴ “Iou me nepw̄in, iakani pehe tukumiaha i mə k̄imiaha tihəpwəh nehek̄irien nərmama səməme həukurən nousi əpuneien n̄ipwramiaha mətə kurirə irə ko həp̄ko mhə nari riti mwi. ⁵ Mətə tak̄ini pehe tukumiaha i sin nəha tihaməkeikei mhehek̄ir i. Tihaməkeikei mhehek̄ir Kumwesən ti

nəri nə mə nəpɪn in rɪnɔusi əpune raka iərmama, rauvehi nasoriien tɪ nosə penien in ia kwopun napw asori rauək ikɪn. Ouəh, nɪpərhienien, iakani pehe tukumiaha i mə kimiaha tihaməkeikei mhehekɪr in. ⁶ Rerɪmiaha rɪrhi ro kwəti menu me. Nənimenraha reiwaiu. Kauvehi krirum ia silin sə rouihi anan kəru, mətə kwəti menu me nəha Kumwesən ko ripkenouenou mhə riti. ⁷ Hətə ro nɪmwai nukwənemiaha, mətə Kumwesən rɪnəvsini pam raka irəha. Ro iamɪnhi irə kimiaha tihəpwəh nehekɪrien. Ia nənimen kimiaha hiamasan mwi mhəpi raka kwəti menu me nəha həpɪk.”

Iesu rəgkiari ia naurɪsien mɪne nehekɪrien

⁸ “Iakani pehe tukumiaha i. Iərmama sə trɪni irapw ia nəmri nərmama me mə in iərmama riti səiɔu, Iou mwi Iəməti Iərmama takɪni irapw ia nəmri nagelo me səvəi Kumwesən mə in iərmama riti səiɔu. ⁹ Mətə iərmama sə trɪni irapw ia nəmri nərmama me mə in rɪreirei iou, iou mwi takɪni irapw ia nəmri nagelo me səvəi Kumwesən mə iakreirei in. ¹⁰ Iərmama sə trɪni nəgkiariien ərəha riti, muəsi Iou Iəməti Iərmama irə, Kumwesən rukurən nenouenouien nərəhaien səvənhi, məpwəh nərpwɪnien. Mətə iərmama sə trɪni nəgkiariien ərəha riti, muəsi Nənɪmwɪn Ikinan irə, Kumwesən tripenouenou mhə nərəhaien səvənhi ia nəpɪn riti. Nərpwɪnien səvənhi trarə rerɪn.

¹¹ Nərmama tuhəuvehi kimiaha, mhərpwi irapw kimiaha ia nəmri nəmə asori me səvəi

nimwəfwaki me səvəi nəkur Isrel mine ia nəmri nərmama səməme kamhərimənu mine səməme kamhəuvehi nəsoriien mə irəha tuhəkiri nəgkiariien me səkimiaha. Ia nəpən nəha kimiaha tihəpwəh nətərig pikien mə tihəfo mhosəripin nəgkiariien səvənraha uə tihəni nəfe nəgkiariien ti nirəha i. ¹² Tihəpwəh nətərig pikien irə, ti nəri nə mə nəpən atukwatukw nəha səkimiaha sə tihəgkiari irə, Nənimwin Ikinan trahatən kimiaha ia nəfe nəgkiariien tihəni.”

Iesu raməgkiari ia nautə səvəi tīprənə i

¹³ Iərmama riti ia reri nərmama me nəha rini pen ti Iesu i mə, “Iahatən. Tata səiou ruvəmhə raka. Ni pen ti piak i mə pwəh kimrau iarouwai pəri narimnari me nəha tata rinəmri mə səkimrau.”

¹⁴ Mətə Iesu rini pen tukwe in mə, “Iərman. Sin mə takəmri amasan nəvisəien səkimirau? Ripko mhə wok səiou nə.” ¹⁵ Nənə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Kimiaha tihətui amasan, mhəpwəh nəsenien noien i kimiaha hiokeikei mə tihəuvehi nautə me ripik. Nukune nimiruien səvəi iərmama ripko mhə in nə nautə asori səvənhi.”

¹⁶ Nənə Iesu rini nusipekinien riti ti nirəha i mə, “Iərmama riti nautə səvənhi rasori. Nəveginien rasori pik ia nəmhiən səvənhi. ¹⁷ Rerən rirhi minuə ‘Takəfo i? Kwopun riti mwi səiou takəmri amasan nəveginien sənək ikin riwən.’

¹⁸ Iərmama nəha ramətərig tukwe, nənə mini mə, ‘Ah, iakukurən nəfe tako. Takeitehi nimwə me səiou, nənə muvrhəkin tain me rasori mwi. Ia nimwə me nəha takəmri pen nəveginien me

sənak mine narimnari amasan me pam səiou.’
 19 Nəpɪn iərmama nəha rino pam, in rəgkiari
 iamɪnhi irə mini mə, ‘Səiou narimnari amasan me
 sə iakiməfate i ruvəpik. Takimiru irə nuk rɪpik. Ra-
 masan mə takapwis, məvegin, mənimwi, magien.’

20 Mətə Kumwesən rini pen tukwe in mə, ‘Ik
 iərmama ikreirei nari. Ipwet ia nəpɪn tako ik
 ikemhə. Nənə tukəfo ia narimnari me nəha
 ikinəpnəpənə irə? Sin truvehi?’

21 Noien nəha rəmwhen mwi iərmama sə
 ramoeite nautə me səvənhi mə səvənhi əpa, mətə
 ia nəmri Kumwesən in iəmə auər a.”

22 Nənə Iesu rini pen ti səvənhi nərmama me
 i mə, “Ro iamɪnhi irə iakani pehe tukumiaha
 i kimiaha tihəpwəh nətərig pikien ti nimiruien
 səkimiaha mamhəres nəfe tihani. Tihəpwəh
 nətərig pikien ia nɪpwramiaha mamhəres nəfe
 tiharkahu i. 23 Nimiruien rɪpko mhə səvəi
 nəveginien əpa. Nɪpwrai iərmama rɪpko mhə
 səvəi tɪnari əpa. 24 Hətoni ro menu me ia
 nɪmagouagou. Həpwəh nəpweiiien nari, mhəpwəh
 nesiiien nukwan. Nimwə səvənraha sə kamhoeite
 nəveginien ikin riwən. Mətə Kumwesən
 raməkwməni irəha. Nənə ia nənimen kimiaha
 hiamasan pik mhəpi raka menu me. 25 Sin ia
 kimiaha ko ro nimiruien səvənhi rəpwəmwis
 mwi səvəi nəpɪn ouihi a trini minuə ramətərig
 pik tukwe? 26 Mə riskai tukumiaha ti noien nəri
 nəha rouihi, rəfo hiamətərig pik ti narimnari me
 nepwɪn mwi?

27 Hətoni ro tihinari me mə kamhəfəutə irə. Irəha
 həpwəh noien wok, mhəpwəh nɪtiriiien tɪnari.

Mətə iakani pehe tukumiaha i Kig Solomon fwe kupwən nautə səvənhi rasori pik, mətə tinari səvənhi ripkamasan mhə rəmwhen ia tihinari me i. ²⁸ Kimiaha nahatətəien səkimiaha ripkiskai mhə. Kumwesən rauvei pen tinari amasan me m tihinari me, nəri auər a tihinari me kəmhəmīru ipwet mətə trakwakwi haukei, mhəsas, kuvani ia napw. Mə Kumwesən ramo iamīnha irə, in truvei pehe mwi tinari m kimiaha məpi raka. ²⁹ Kimiaha tihəpwəh nətui əmisəien nəfe tihani uə nəfe tihənimwi. Kimiaha tihəpwəh nətərig pikien tukwe, ³⁰ ti nəri nə mə nərmama ia tənəmtənə me ia təkure tiprənə i kəmhətui əmisə narimnari me nəha, nənə Tata səkimiaha ruvəukurən raka narimnari me nəha mə kimiaha tihəməkeikei mhəuvehi. ³¹ Mətə kimiaha tihəməkeikei mhətui əmisə nitətə sə in ramərimənu irə, nənə in trəriari pehe mwi narimnari me nəha m kimiaha.

³² Kimiaha i sipsip me səiou hiəpkəpik mhə. Tihəpwəh nehekīrien. Tata səkimiaha rerin ragien ti nuvei peheien nitətə sə in ramərimənu irə m kimiaha. ³³ Tihəmri pen nəmri nari ia narimnari me səkimiaha, mhəuvehi mane ia nirəha, nənə mhəuvei pen m nərmama nautə səvənraha riwən. Tihəkusi tənəripw me sə tuhəpkimərir mhə ia nəpin riti mhəvai pen nautə səkimiaha ia nirəha. Tihəfate pen nautə səkimiaha fwe ia neiai. Ia kwopun nəha nautə səkimiaha ko ripkiwən mhə ia nəpin riti ti nəri nə mə iərmama səvəi nakresien riwən uvne me həpkouraha mhə narimnari. ³⁴ Iakani iamīnhi irə ti nəri nə mə kwopun nautə səkimiaha raməmak ikin, nətərigien səkimiaha

traməmak mwi ikɪn.”

Iesu raməgkiari ia nuveheien səvənhi

³⁵ “Kɪmiaha tihaməkeikei mharkahu tɪnari səvəi wok, nənə mhəhiaɪ pen napw ia laet me səkimiaha pwəh rauək rerɪn. ³⁶ Ho rəmwhen ia nərmama səməme kamheitenhi iəmə asori səvənraha mə trier ia nəveginien asori səvəi iərman sə kiri pen vi a pran səvənhi, muvehe ia rukwənu səvənhi. Nəpɪn in ruvehe, mɪkunkun təpɪnhə, təkwtəkwwuni a irəha tuhəsevər ia təpɪnhə tukwe. ³⁷ Trɪni mɪnuə iəmə asori nəha ruvehe mətoni nərmama me nəha səməme kamho tukwini nari mɪn kamhətui mhəpkapri mhə, rerɪnraha tragien. Iakani nɪpərɪhienien tukumiaha i iəmə asori nəha trarkahu tɪnari səvənhi səvəi wok, nənə mɪni pen tɪ nɪrəha mə tuhəkure mhani nari. Nənə in trɪsui raka nəveginien, muvei pen mɪnraha. ³⁸ Trɪni mɪnuə iəmə asori nəha ruvehe ia kurkwai nəpɪn, uə ia nəpɪn rəiə rakaka irə, mətoni nərmama me nəha səməme kamho tukwini nari mɪn kamhətui mhəpkapri mhə, rerɪnraha tragien. ³⁹ Mətə kɪmiaha tihaməkeikei mhəukurən nəri i. Trɪni mɪnuə iərmama riti rukurən mə ipwet ia nəpɪn iərmama riti truvehe, muvnmwə ia nəkwai nimwə səvənhi, makres, in tramətui a məpwəh napriien. Ko in rəpwəh nəseniien iərmama riti reitehi nimwə səvənhi, muvnmwə, makres. ⁴⁰ Rəmwhen a mwi kɪmiaha mwi tihaməkeikei mhəpnəpenə tɪ nəri nə mə iou, Iəməti Iərmama, takuvehe ia nəpɪn riti tihakiraka iou.”

12:35: Eks 12:11, Mat 25:1-13 **12:36:** 1Pit 1:13, Mak 13:33-36

12:37: Jon 13:4 **12:39:** Mat 24:43-44, 1Tes 5:2

41 Miregi Pita rini mə, “Iərimənu. Ikani nusipekinien nəha maməgkiari pehe m kimaha əpa uə ikaməgkiari pen mine nərmama me pam?”

42 Miregi Iərimənu səkitaha rini mə, “Iotukwininari sə rukurən nari, mamə nəkwai iəmə asori səvənhi ia nəpın me, iəmə asori səvənhi truvehi utə in ruvehe masori ia səvənhi iotukwininari me pam mə trəkwməni irəha ia nəpın atukwatukw kamhani nari irə. 43 Trini minuə iəmə asori səvəi iotukwininari nəha ruvehe, mətoni mə ramo wok me iamınha irə, iotukwininari nəha rerin tragien. 44 Iakani nıpərhiendien tukumiaha i iəmə asori nəha truvehi utə iotukwininari nəha ruvehe masori ia narimnari me pam səvənhi.

45 Mətə mə iotukwininari nəha rerin rinamrhi mə iəmə asori səvənhi ramo tanpen, məpwəh nuvehe akwauakwien, nənə rinamousi nərman mine nıpran səməme kamho tukwini pəri nari irəha min, maməvegin, mamənimwi, mamakonə,

46 iəmə asori səvənhi truvehe ia nəpın riti in trakiraka in, uə ia aoa riti sə in rıreirei. Iəmə asori səvənhi trərpwin noien ərəha me səvənhi, məmri pen in ramarə irəha nərmama səməme həpkini mhə nıpərhiendien ia nəgkiariien səvənhi.

47 Iotukwininari sə ruvəukurən raka nəkwai iəmə asori səvənhi, mətə rıpkəpnəpenə mhə, uə rıpkəsi pen mhə nəkwən, tukərısi pik in. 48 Mətə iotukwininari sə rıreirei nəkwai iəmə asori səvənhi, nənə mo nari riti ratukwatukw mə tukərısi in tukwe, tukərısi məru a in. Iərmama sə Kumwesən ruvei pen narimnari me rıpik min traməkeikei mo narimnari me rıpik. Nənə iərmama sə nərmama

həmri pen narimnari me rɪpɪk ia rəɡɪn, tuhəres pen in narimnari me rɪpɪk mwi.”

Nəɡkiariien səvəi Iesu tro nərmama həuui irəha me

⁴⁹ Nənə Iesu rini mə, “Iou iakuvehe mə takərarki pehe napw ia tɪprənə i. Iakuə ko napw nəha ruvəuək raka, mətə rɪpkuək mhə ihi. ⁵⁰ Səiou riti nəha paptəes tukaməkeikei kakiətənimw iou irə. Nənə təkwtəkwuni iakamregi rərəha pɪk anan meste tuko sampam irə. ⁵¹ Nətərigien səkimiaha rəfo? Hiənuə iakuvehe mə tako nərmama ia tɪprənə i harə ia nəmərɪnuien? Iakani pehe tukumiaha i mə iapkuvehe mhə mə tako nərmama harə ia nəmərɪnuien, mətə iakuvehe mə tako nərmama həuui irəha me. ⁵² Təkwtəkwuni mamevən trini minuə nərmama krirum kamharə ia nəkwai nimwə kuatia, irəha tuhəuui irəha me. Kahar tuharəmwəki kəru. Kəru trouəmwəki kahar. ⁵³ Irəha tuhəuui irəha me. Tata trəmwəki tini iərman, tini iərman trəmwəki tata səvənhi. Mama trəmwəki tini pran, tini pran trəmwəki mama səvənhi. Kaka pran trəmwəki prisini pran, prisini pran trəmwəki kaka pran səvənhi.”

Nimətəien me nəha Iesu ramo

⁵⁴ Iesu rini nəɡkiariien riti mwi tɪ nərmama me mə, “Nəpɪn kimiaha hiətəni nəpuə riti rutə ia nukunhi təsi, təkwtəkwuni a hiəni mə, ‘Kwa nesən trauər.’ Nənə nesən rauər. ⁵⁵ Nənə nəpɪn kimiaha hiətəni nimətəgi natogə riskəmter, hiəni mə, ‘Kwa nukwəsikər travən.’ Nənə nukwəsikər ravən. ⁵⁶ Kimiaha kəuətəkəsə me! Hiəukurən nətəien tɪprənə mine niməɡouəɡou, nənə mhəukurən nəfe

nari irau krouahatən pen. Mətə rəfo hiəreirei nīpwrai nīmtətien me i kamo ipwet mīne?”

Iesu rəgkiari ia nəvisəien

⁵⁷ “Kimiaha tihaməkeikei mhəkiri suatuk me, mhəni mə sə pəku nəha ratukwatukw. ⁵⁸ Trini mīnuə iko noien ərəha riti ia iərmama, nənə in rokeikei mə kimirau min tirouərer ia nəmri nəmə asori me pwəh həkiri noien səim, ramanan mə tikevən akwauakw, rouəmri atukwatukw nəri nəha nəpīn ipkevən mhə ihi ia kwopun kaməkiri nəgkiariien ikīn. Rərəha iərmama nəha ikīno noien ərəha irə trəmri pen ik ia rəgi iəmə sə raməkiri nəgkiariien, nənə iəmə sə raməkiri nəgkiariien trəmri pen ik ia rəgi polis, nənə tukuvehi puvnimwə ik ia kalapus. ⁵⁹ Iakani nīpərhienien tukw ik i tikəpwəh nierien meste ikərəku pen pam faen me səim.”

13

Nərmama me pam tuhaməkeikei mhəpwəh noien ərəha me səvənraha

¹ Ia nəpīn a mwī nəha, nərmama nepwīn həuvehe mhəvisau pen m Iesu mə Paelat rīnoui əpune nəmə Kalili me nepwīn nəpīn irəha kamhəvi nīte nərimīru me ia nīfatə səvəi Kumwesən. ² Nənə Iesu rīni pen tī nīrəha i mə, “Kimiaha hiaməfətərig ia nəmə Kalili me nəha? Irəha hərəha anan mhəpi raka nəmə Kalili me nepwīn tī nəri nə mə irəha hemhə iamīnha irə? ³ Rekəm! Mətə iakani pehe tukumiaha i kimiaha tihaməkeikei mhəpwəh noien ərəha me səkimiaha. Mə hiəpwəh noien,

kimiaha pam tihemhə rəmwhen ia nirəha. ⁴ Uə kيمياha hiaməfətərig ia nərmama me nəha eitin nimwə riti rəpwəmwis mutə rimwei, məkure tərini irəha, hemhə? Irəha hərəha anan mhəpi raka irəha me nəpwın səməme kamharə fwe Jerusalem? ⁵ Rekəm! Mətə iakani pehe tukumiaha i kيمياha tihaməkeikei mhəpwəh noien ərəha me səkimiaha. Mə hiəpwəh noien, kيمياha pam tihemhə rəmwhen ia nirəha.”

Iesu rusipekin ia niemis riti ripkukuə mhə

⁶ Nənə Iesu rini nusipekinien riti ti nirəha i mə, “Iərmama riti rəpwei niemis riti ia nəmhiən səvənhi. Nənə ia nəpın riti ruvehe mamətui nukwan, mətə ripkətə mhə riti. ⁷ Ro pen rini pen ti iərmama sə raməmhu səvənhi mə, ‘Ətə ro. Nuk kahar nəha təkwtəkwuni iakuvehe mamətui kwənkwai niemis i, mətə iapkətə mhə riti. Ərai əmwesi! Ramərer auər a ia tıprənə i.’

⁸ Miregi iərmama sə raməmhu səvənhi rini mə, ‘Iəmə asori. Əpwəh rərer nuk riti mwi. Pwəh iakeri nukunen mukuraukurau, nənə mərki pen nimwinahak sə trasitu irə mutə amasan. ⁹ Trini minuə rərer nuk riti mwi mukuə, ramasan. Mətə mə ripkukuə mhə, ikukurən nərαι əmwesiiən.’ ”

Iesu ro pran riti təkutan rikou ruvehe məsanin ia Sapat

¹⁰ Nəpın riti ia Sapat Iesu ramahatən nərmama ia nəkwai nimwəfwaki səvəi nəkur Isrel. ¹¹ Pran riti nəha ikın nənimwın ərəha rınarə raka irə ia nuk eitin mamə təkutan rikou. Prən nəha rəmakəm a, ko ripkərer atukwatukw mhə.

¹² Nəpɪn Iesu rətoni, rəkweɪn pen prən nəha, mini pen tukwe in mə, “Prən i. Takifi raka nemhəien səim ia niram.” ¹³ Nənə Iesu rəmri pen rəgɪn mi irə, nənə təkwtəkɥuni a təkutai prən nəha ruvehe matukwatukw. Nənə in rəgnəgɪni Kumwesən.

¹⁴ Mətə iamə asori səvəi nimwəfwaki niemaha rəpi ti nəri nə mə Iesu romasan prən nəha ia Sapat. In rini pen ti nərmama i mə, “Nəpɪn sikis nəha ratukwatukw mə tuko wok irə. Həuvehe ia nəpɪn me nəha pwəh in romasan nɪpwramiaha. Mətə ia Sapat kimiaha tihəpwəh nuveheien.”

¹⁵ Miregi Iərimənu səkitaha rini pen tukwe in mə, “Kimiaha kəuətəkəsua me. Sin ia kimiaha rəpwəh nɪfɪien səvənhi kau uə togki ia Sapat, misigi, mevən ti nui? Kimiaha pam hiamə nəri i! ¹⁶ Nənə rəfo ia prən i Setan rɪrukwi nuk eitin? In kwənəkɥus riti səvəi Epraham. Ko iapkihi mhə nemhəien i irə ia Sapat?”

¹⁷ Nəpɪn Iesu rini nəgkiariien nəha, nərmama pam səməme kamhətə ərəha in həregi hauris. Mətə səməme həpkətə ərəha mhə in rerɪnraha ragien ti narimnari asori me sə in ramo.

Nusipekinien səvəi kwənuni nei nəha mastat

¹⁸ Nənə Iesu rini mə, “Nɪtətə sə Kumwesən ramərimənu irə rəmwhen ia nəfe nari? Takini nəfe nəgkiariien mahatən pen irə? ¹⁹ Rəmwhen ia nuni nei mastat sə rouihi anan ia nuni nei me. Iərmama riti ruvehi, məpwei ia nəmhien səvənhi, nənə rutə, muvehe mo nei irə, nənə menu me ia nɪmagouagou ho pen kwətəpag me səvənraha ia rəgɪn me.”

13:14: Eks 20:9-10, Dut 5:13-14, Luk 6:7, Jon 5:16 **13:15:** Luk 14:5 **13:16:** Luk 19:9

Nusipekinien sāvai yis

²⁰ Nənə Iesu rarə mīni mwi mə, “Takini nəfe nəgkiariien mahatən pen nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə? ²¹ Rəmwhen ia yis sə pran riti ruvehi, muvehi mərapi irau flaoa me rīpik, nənə məpwəh meste yis rəse floa me pam rəsisī.”

Iesu rəgkiari ia kwəruə sə rouihi

²² Iesu ravən makurau ia taon me mīne rukwənu me, mamahatən nərmama, mamesi pen suatuk sāvənhi mamevən mə treste nari fwe Jerusalem.

²³ Nənə iərmama riti rīni pen tukwe in mə, “Iərimənu. Nərmama me nəha Kumwesən truvehimīru irəha tuhəpik uə tuhouihi a?”

Miregi Iesu rīni pen tī nirəha i mīnuə, ²⁴ “Kīmīaha tihaməkeikei mhousari mhəuvnimwə ia kwəruə ouihi. Iakani pehe tukumīaha i nərmama həpik tuhousari tī nuvnimwəien, mətə tuhəpwəh nuvnimwəien. ²⁵ Iəmə asori sāvai nimwə nəha triskəmter, məsisəg ia təpinhə ia nimwə sāvənhi.

Ia nəpīn nəha kīmīaha tihərer iruə, mamhərui təpinhə, mamhəni mə, ‘Iərimənu, əsevər ia təpinhə tukumaha.’

Miregi in trīni pehe tukumīaha i mə, ‘Kīmīaha hiəuku pəku? Iakreirei kīmīaha.’

²⁶ Miregi kīmīaha tihəni mə, ‘Kīmaha i səməme sənəvegin, mhənənimwi pəri kitaha mik. Ikinərer ia suatuk me səkīmaha, mamahatən nərmama.’

²⁷ Mətə in trīni iamīnhi mə, ‘Iakani pehe tukumīaha i iakreirei kīmīaha mə hiəuku pəku. Kīmīaha

pam i nǝrmama hiamo noien ǝrǝha, hǝuvǝn isipwǝn tukw iou.’

²⁸ Ia kwopun nǝha kimiaha tihasǝk mhahi tǝrini revimiahaha nǝpǝn tihǝtoni Epraham mine Aesak mine Jekop mine profet kupwǝn me kamhǝuvnimwǝ ia nitǝtǝ sǝ Kumwesǝn ramǝrimǝnu irǝ, mǝtǝ kinǝrarki irapw kimiaha iruǝ. ²⁹ Nǝnǝ nǝrmama ripko mhǝ irǝha nǝkur Isrel tuhǝuku pesu, mhǝuku prehi, mhǝuku peraha, mhǝuku parei, mhǝuvehe mhǝkure mhani pǝri nari ia nitǝtǝ sǝ Kumwesǝn ramǝrimǝnu irǝ. ³⁰ Nǝnǝ hǝregi ro. Nǝrmama nepwǝn kamhǝkurirǝ tuhǝuvehe mhǝkupwǝn, nǝnǝ nepwǝn hamǝkupwǝn tuhǝuvehe mhǝkurirǝ.”

Iesu ramasǝk ti Jerusalem

³¹ Ia nǝpǝn a mwi nǝha Farisi me nepwǝn hǝuvehe mhǝni pen ti Iesu i mǝ, “Araka ia kwopun i mamevǝn. Herot rokeikei mǝ trousi ǝpune ik.”

³² Miregi Iesu rini pen ti nirǝha i mǝ, “Hǝuvǝn mhǝni pen ti kuri ǝprmǝn nǝha Herot mǝ iakani ianhi mǝ, ‘Regi ro! Iakamǝkoui irapw nǝremhǝ me ia nǝrmama, mafi raka nemhǝien me ia nirǝha. Tako iamǝnhi irǝ ipwet mine trakwakwi. Nǝnǝ tineis iako sampam ia wok sǝiou. ³³ Takamǝkeikei mesi pen suatuk sǝiou mamevǝn ipwet, trakwakwi, mine tineis, ti nǝri nǝ mǝ ko kipkousi ǝpune mhǝ profet riti ia kwopun ǝpǝ iti, mǝtǝ tramǝkeikei memhǝ fwe ia Jerusalem ǝpa.’

³⁴ Jerusalem, Jerusalem! Ik taon i ikamousi ǝpune profet me mamǝkwi ǝpune nǝrmama

səmame Kumwesən ramərhi pehe irəha tukw ik! Nəp̄in rip̄ik iakokeikei mə takousəs̄imw̄in n̄ip̄wn̄ətim me rəmwhen ia r̄inhi menu ramo ia t̄ini me mauiui irəha ia t̄ərəgin mi. Mətə kimiaha hiəpwəh nokeikeien. ³⁵ Hətə ro. Təkwtəkwuni nəha Kumwesən trəpwəh nimwə səkimiaha. Nənə iakani pehe tukumiaha i mə kimiaha tihəpwəh mwi n̄əton̄ien iou meste tihəni mə, ‘Səgnəgin̄i iərmama i rauvehe ia nəghi Iərimənu səkitaha.’”

14

Iesu romasan iərmama riti rəgin mi mine nisun mi krouəsisi

¹ Ia Sapat riti Iesu revən mə trəni nari ia nəkwai nimwə səvəi iəmə asori riti səvəi Farisi me. Irəha kamhətə amasan in mə trəfo irə. ² Iərmama riti nəha ik̄in nemhəien ramarə irə, mamə rəgin mi mine nisun mi krouəsisi. ³ Nəp̄in Iesu rətoni, rəres pen nahatən me səvəi Loa mine Farisi me i mə, “Rəfo? Ratukwatukw ia loa səkitaha mə ia Sapat tuko iərmama sə nemhəien rarə irə ruvehe məsan̄in uə rekəm?” ⁴ Mətə irəha həpwəh n̄iniien nəgkiariien riti. Ia nəp̄in nəha Iesu ruvehi iərmama nəha, mo n̄ip̄wran ruvehe məsan̄in, rərhi pen in ramevən.

⁵ Kurirə irə Iesu r̄ini pen ti nirəha i mə, “Sin ia kimiaha tr̄ini m̄inuə ia Sapat səvənhi iəkunouihi uə kau r̄imwei pen ia ruei tənə tr̄ip̄kevən akwauakw mhə m̄ivi utə in?” ⁶ Mətə riskai ti nirəha ko irəha həpwəh n̄iniien nəgkiariien riti ti nəresien nəha.

Iərmama trəpwəh nəflautəien in

14:1: Luk 11:37

14:3: Luk 6:9

14:5: Mat 12:11, Luk 13:15

14:6: Mat 22:46

⁷ Ia nəpɪn nəha, Iesu rətə nərmama nepwɪn səməme iəmə asori səvəi nimwə nəha rəkweɪn irəha mə tuhani pəri nari həuvən mhəkure ia kwopun nəha kamsiai nərmama ikɪn. Nənə Iesu rini nusipekinien riti ti nirəha i mə, ⁸ “Trini minuə iərmama riti rəkweɪn ik mə tikevən mənɪ nari ia nəveginien asori sə kamo ti iərman sə kiri pen vi a pran səvənhi, tikəpwəh nəkureien ia kwopun kamsiai nərmama me ikɪn. Rərəha iərmama riti sə rasori ia niram ruvehe, ⁹ nənə iərmama sə rinəkweɪn kimirau pəri truvehe, mɪni pehe tukw ik i mə, ‘Araka, pwəh iərmama i rəkure ia kwopun i.’ Nənə ik tikauris ti nəri nə mə tikaməkeikei mevən məkure ia kwopun i inhəripw anan. ¹⁰ Mətə trini minuə iərmama riti rəkweɪn ik iamɪnhi, tikevən məkure ia kwopun sə inhəripw anan. Nənə iərmama sə rinəkweɪn ik truvehe mɪni pehe tukw ik i mə, ‘Iou riti. Uvehe məkure ia kwopun i irənhə.’ Ia noien nəha in truvehi utə ik ia nəmri nərmama me pam səməme kamhani pəri nari kimiaha mɪnraha. ¹¹ Iakani iamɪnhi irə ti nəri nə mə iərmama sə rauvehi utə in, Kumwesən truvehi irapw in, nənə iərmama sə rauvehi irapw in, Kumwesən truvehi utə in.”

¹² Nənə Iesu rini pen ti iərmama i rinəkweɪn in mə trəni nari ia nəkwai nimwə səvənhi mə, “Trini minuə iko nəveginien asori riti ia rukwəsikər uə ia nəpɪn, tikəpwəh nəkweɪnien ik me nepwɪn uə piam me uə nərmama ia kwənəkwus səim uə nərmama səməme kamharə ipaka tukw ik nautə səvənraha rasori mə irəha tuhəuvehe mhani nari. Mə iko iamɪnhi irə irəha tuhəkweɪn mwɪ ik mə tikevən mənɪ pəri nari kimiaha mɪnraha. Nənə ia noien

nəha irəha tuhərpwɪn tai noien ikino mɪnraha. ¹³ Mətə nəpɪn tiko nəveginien asori, tikəkwein nərmama nautə səvənraha riwən, mɪne nərmama səməme nɪpəri nɪpwrənraha remhə, mɪne səməme nɪsunraha rərfe, mɪne səməme nənimenraha rɪfwə mə irəha tuhəuvehe mhani pəri nari. ¹⁴ Nənə Kumwesən trəkwein amasan ia niram tɪ nəri nə mə irəha ko həpkərpwɪn pehe mhə tai noien sə ikino mɪnraha. Mətə ia nəpɪn sampam, nəpɪn nəkur atukwatukw tuhətui mwi ia nemhəien, Kumwesən trərpwɪn pehe mik.”

Nusipekinien səvəi nəveginien asori

¹⁵ Iərmama riti sə raməni pəri nari irəha Iesu rɪregi nəgkiariien nəha, mɪni pen tukwe in mə, “Iərmama sə truvnimwə ia nɪtətə sə Kumwesən ramərɪmənənu irə mənɪ nari rerɪn tragien.”

¹⁶ Mətə Iesu rɪni pen tukwe in mə, “Nəpɪn riti iərmama riti rokeikei mə tro nəveginien asori riti, nənə mukupwən məkwein nərmama həpɪk mə tuhəuvehe tukwe. ¹⁷ Ia nəpɪn səvəi nəveginien asori nəha, in rərhi pen iərmama riti sə ramo tukwini nari mɪn revən tɪ nɪrəha səməme in rɪnəkwein irəha mə tuhəuvehe, mɪni pen tɪ nɪrəha mə, ‘Həuvehe, iakɪnəpnəpenə pam narimnari.’

¹⁸ Mətə irəha pam həni mə ko həpkuvehe mhə. Iərmama sə rukupwən məgkiari rɪni pen tukwe in mə, ‘Sore. Ko iapkuvehe mhə. Iapkuvehi a nəmri tɪprənə riti. Takaməkeikei mevən mətəni.’

¹⁹ Riti mwi rɪni mə, ‘Sore. Mətə iou iapkuvehi a nəmri kau me irəha pam ten. Takaməkeikei mevən məskun irəha. Ko iou iapkuvehe mhə.’

20 Riti mwi rini mæ, ‘Kiri pehe a pran sæiou i. Ro iam̄nhi iræ ko iapkuvehe mhæ.’

21 Ia næp̄in næha iærmama sæ ramo tukwini nari rirærig, mevæn ti iæmæ asori sævænhi, mævisau pen nægkiariien me næha min. Nænæ iæmæ asori niemaha ræpi. In rini pen ti iærmama næha ramo tukwini nari min mæ, ‘Evæn akwauakw ia suatuk me mine kwopun me ia taon i, miri nærmama nautæ sævænraha riwæn, mine nærmama sæmæme n̄ipæri n̄ipwranraha remhæ, mine sæmæme nænimenraha rifwæ, mine sæmæme nisunraha rærfæ, miri iræha mhæuvehe.’

22 Ro pen iotukwininari næha revæn, mirærig, mini mæ, ‘Iæmæ asori. Næfe ikimæni iakinno, mætæ nimwæ sæim r̄ipkukuær mhæ.’

23 Miregi iæmæ asori sævæi iotukwini nari næha rini pen tukwe in mæ, ‘Evæn ia suatuk me mine kwopun me iruæ ia taon, mækeikei m nærmama mæ tuhæuvnimæ pehe pwæh nimwæ sæiou rukuær amasan. 24 Iakani pehe tukw ik i nærmama me næha sæmæme iakinækwein iræha fwe kupwæn iræha riti ko r̄ipkæni mhæ næveḡinien sæiou.’ ”

Noien sævæi nukuriræien Iesu

25 Næp̄in riti nærmama hæp̄ik kamhækuriræ Iesu. Nænæ in ruvsini mini pen ti niræha i minuæ,
26 “Tr̄ini minuæ iærmama riti ruvehe tukw iou in tramækeikei mokeikei iou mæpi raka tata sævænhi mine mama sævænhi, mine pran sævænhi, mine n̄ipwnæt̄in me, mine piævni me, mine k̄itirimæni me, mine n̄imiruien atukw sævænhi. Tr̄ini minuæ in r̄ipkokeikei mhæ iou iam̄nhi, ko r̄ipkuvehe mhæ

mo in iərmama riti səiou. ²⁷ Iərmama sə rīpkəvrani mhə nei kamarkuau i səvənhi muvehe mukurirə iou, ko in rīpkuvehe mhə mo in iərmama riti səiou.

²⁸ Sin ia kimiaha rokeikei mə tro nimwə riti rəpwəmwis mutə, mətə rīpkukupwən mhə məkure, məvsini nəmri narimnari me sə tro nimwə irə mə mane səvənhi rəmwhen uə rekəm?

²⁹ Trini minuə iərmama rīpko mhə iamīnhi irə, nəpīn ro sampam ia nisui nimwə nəha, ko rīpko pam mhə nimwə, nənə nərmama me pam tuhətə haris əkenhīn irə, ³⁰ mhəni mə, ‘Hətə ro iərmama nəha. Rino pam nisui nimwə, mətə ko rīpko pam mhə.’

³¹ Uə nəfe kig rokeikei mə trevən maruagən irau kig riti, mətə rīpkukupwən mhə məkure, mətəriɡ tukwe mə in rəmwhen ko riri pen səvənhi naruagən me irəha pam ten taosen həuvən mharuagən irəha kig sə ramiri pehe səvənhi me irəha pam twenti taosen? ³² Trini minuə kig nəha rətoni mə in rəpwəh nəmwhenien, nəpīn kig nəha səvənhi naruagən me irəha pam twenti taosen rauvehe ihi fwe isipwīn, in trərhi pen nərmama nepwīn səvənhi həuvən mə tuhəres mə trəfo nəha məmri nəmərinuien. ³³ Ia noien nəha rəmwhen a mwi kimiaha tihaməkeikei mhəkupwən mhətəriɡ tukwe. Trini minuə kimiaha riti rerīn rīpkagien mhə mə traraka ia narimnari me pam səvənhi, ko in rīpkuvehe mhə mo in iərmama riti səiou.”

Iesu rəɡkiari ia sol sə nəsienien səvənhi ruvəiwən

³⁴ “Sol nəri ramasan. Mətə trini minuə sol nəsienien səvənhi ruvəiwən, tukəfo mwi rəsien mwi? ³⁵ Rīpkamasan mhə ti tīprənə uə ti nihi

kau sə tukərapi ia tìprənə kəmhu irə. Ramasan a mə tukərarki a i. Iərmama sə nəkwəregin rarə ti niregiiēn nari traməkeikei mətərig amasan.”

15

Iesu rusipekīn ia iərmama sə rətə wau ia səvənhi sipsip

¹ Ia nəpīn nəha nərmama səməme kamərəku pen takis mīnraha mīne nərmama ərəha me nepwīn mwi həuvehe mə tuhətərig ia Iesu. ² Nəpīn Fārisi me mīne nahatən me səvəi Loa hətoni, həni ərəha Iesu, mhəni mə, “Iəmə i raməsēni nəkur ərəha me həuvehe tukwe in. Raməni pəri nari irəha mīnraha.”

³ Ro pen Iesu rīni nusipekīnien riti ti nīrəha i mə, ⁴ “Trīni mīnuə kīmīaha riti səvənhi sipsip me irəha pam hantret, mətə rətə wau ia riti, trəfo pen irə? In trəpwəh naenti-naen fwe ia kwopun kamhani nurhi ikin, mevən mətui sipsip sə rīnəruei meste trətoni. ⁵ Nənə nəpīn rətoni, truvehi utə məmri pen ia nuran mi, mamagien, ⁶ mevən fwe imwəni, moeite in me nepwīn mīne nərmama səməme kamharə ipaka tukwe, mīni pen ti nīrəha i mə, ‘Pwəh sagien pəri ti nəri nə mə iakinətoni sipsip səiou sə rīnəruei.’ ⁷ Rəmwhen ia noien nəha iakani pehe tukumīaha i trīni mīnuə iərmama ərəha riti rīrərig ia nətərigien səvənhi, məpwəh noien ərəha me səvənhi, nagienien fwe ia neiai trasori məpi raka nagienien sə kamregi ti nərmama atuk-watukw me nəha irəha pam neanti-naen səməme

tuhəpkrəriḡ mhə ia nətəriḡien səvənraha ti nəri nə mə noien ərəha me səvənraha riwən.”

Iesu rusipekin ia pran sə rətə wau silin səvənhi

⁸ Nənə Iesu rini mə, “Uə trini minuə pran səvənhi silin irəha pam ten, rətə wau ia riti, trəfo pen irə? Trihiai pen napw ia laet, maies ia nəkwai nimwə, mamətui silin nəha meste trətoni. ⁹ Nənə nəpin rətoni, trəkwein in me nepwin mine nərmama səməme kamharə ipaka tukwe, mini mə, ‘Pwəh sagien pəri ti nəri nə mə iakinətoni silin sə iakinətə wau irə.’ ¹⁰ Rəmwhen ia noien nəha iakani pehe tukumiaha i nagelo me səvəl Kumwesən kamhagien nəpin iərmama ərəha riti rirəriḡ ia nətəriḡien səvənhi, məpwəh noien ərəha me səvənhi.”

Iesu rusipekin ia təmaruə sə rəruei

¹¹ Nənə Iesu rini mə, “Iərmama riti tini kəru iərman mi. ¹² Nəpin riti tini sə rouihi rini pen ti səvənhi tata i mə, ‘Tata. Uai narimnari me səim muvei pehe səiou nəha təkwtəkwuni.’ Nənə tata səvənhi ruai narimnari me səvənhi ia nənimen kəru riti səvəi tini sə rasori riti səvəi tini sə rouihi.

¹³ Ripko mhə tui tini sə rouihi roueite səvənhi narimnari me, ruvehi mane irə, mier, məpwəh imwəni, mevən marə ia tənə riti isipwin. Nənə ia kwopun nəha in rouraha mane səvənhi ia noien ərəha me ¹⁴ meste mane səvənhi riwən. Nəpin səvənhi mane ruvəiwən pam, nukumhə rinamavən ia tənə nəha. Nukumhə rinamahi. Sənəni nəveḡinien riwən. ¹⁵ Ro pen in revən mamowok səvəi iərmama riti ia tənə nəha. Nənə iərmama nəha rərhi pen in revən mə trəkwməni

pikə me səvənhi. ¹⁶ Nəpɪn in raməkwməni pikə me nəha, nukumhə rahi pik anan, mətə iərmama riti rɪpkuvei pen mhə nari riti min. Nənə rerin rirhi mə, ‘Rosi ko iakəni nɪpəri nəveginien riti sənəi pikə me i takregi ramasan.’

¹⁷ Mətə nəpɪn nətərigien amasan səvənhi rɪrərig muvehe, in rini mə, ‘Nərmama me nəha tata səiou ramərəku pen minraha ti no tukwinien nari min irəha pam nəveginien sənənraha rasori məpi raka irəha, mətə iou iakamarə ia kwopun i nukumhə ramahi iou na takemhə. ¹⁸ Takier ia kwopun i, mɪrərig, mevən ti səiou tata, mini pen tukwe in minuə, Tata. Iakino nari riti rərəha rəpwəh nəmwhenien ia nəmri Kumwesən mine ia nənimem. ¹⁹ Təkwtəkwuni nəha iapkəmwhen mhə mə tikəkwein nərim ia nirak. Tiko iou iakəmwhen iərmama riti sə ikamərəku pen min ti no tukwinien nari mik.’ ²⁰ Ro iamɪnhi irə tamaruə nəha rɪskəmter, mɪrərig, minamevən ti tata səvənhi. Mətə nəpɪn rauvehe ihi fwe isipwin, tata səvənhi rətoni, nənə rerin rərkwəpɪr tukwe. Raiu, mevən, mərəhi pehe, makei min.

²¹ Nənə tini rini pen tukwe in mə, ‘Tata. Iakino nari riti rərəha rəpwəh nəmwhenien ia nəmri Kumwesən mine ia nənimem. Təkwtəkwuni nəha iapkəmwhen mhə mə tikəkwein nərim ia nirak.’

²² Mətə tata səvənhi rəkwein nərmama səməme kamho tukwini nari min mini mə, ‘Həuvən akwauakw, mhəuvehi karkahu əpwəmwis riti sə ramasan pik məpi raka karkahu əpwəmwis me nepwin, nənə mharkahu pen i min, mhəuvei pen rig ia nukwai rəgin, mhəuvei pen put ia nisun

mi,²³ nənə mhəuvən mhəuvehi kau nəha nɪpwran rəsisi amasan mhəuvehe, mhousi əpune. Pwəh sani mhagien pəri²⁴ ti nəri nə mə iəkunouihi i səiou rəmwhen mə ruvəmhə raka, mətə təkwtəkwni ruvəmɪru mwi. In rɪnəruei, mətə təkwtəkwni nəha iakɪnətoni mwi.’ Nənə irəha kənamhagien pəri.

²⁵ Ia nəpɪn nəha tɪni sə rasori in fwe ia nəmhien. Nəpɪn rɪrərɪg mauvehe ia rukwənu, muvehe ipaka ti nɪmwə, rɪregi nərmama kamhani nɪpu, mamho tanis. ²⁶ Nənə rəkwein iərmama riti sə ramo tukwini nari m tata səvənhi, mərəs mə, ‘Nəfe i hiamo?’

²⁷ Mɪregi iərmama nəha rɪni pen tukwe in mə, ‘Piam ruvəuvehe. Nənə tata səim ruəsi kau nəha nɪpwran rəsisi amasan ti nəri nə mə piam rɪrərɪg muvehe məsanɪn a.’

²⁸ Ro iamɪnhi irə tɪni sə rasori niemaha rəpi, rəpwəh nuvɪnmwəien ia nəkwai nɪmwə. Tata səvənhi rier, mərəs in mə truvɪnmwə, ²⁹ mətə in rɪni pen ti səvənhi tata i mə, ‘Ətə ro! Nuk me rɪpɪk iakamo tukwini pehe nari mik ia kwopun i, mɪpkərui mhə nəkwam. Mətə ipkuvei pehe mhə nari riti miou rəmwhen ia kwəti nəni mə tako nəveginien irə mhagien pəri kɪmaha iou me nepwɪn. ³⁰ Mətə nəpɪn nərim nəha sə rɪnouraha narimnari me səim ti nərəkuien nɪpran ia suatuk rɪrərɪg muvehe ia rukwənu, ikousi əpune kau nəha nɪpwran rəsisi amasan mamə nəveginien irə səvənhi.’

³¹ Mɪregi tata səvənhi rɪni pen tukwe in mə, ‘Nərɪk. Nəpɪn me pam krau mik krauarə. Narimnari me pam səiou səim. ³² Mətə ratukwatukw

mə tso nəveginien i, mhagian, ti nəri nə mə piam in rəmwhen mə ruvamhə raka, mətə təkwtəkwuni ruvəmīru mwi. Rinəruēi, mətə təkwtəkwuni nəha sənətoni mwi.’”

16

Iesu rəgkiari ia iərmama sə ramətui ərəha ti nautə səvəi iəmə asori səvənhi

¹ Iesu rini pen ti nərmama me səvənhi mə, “Iərmama riti nautə səvənhi rasori. Səvənhi riti fwe iotukwininari ramətui ti nautə səvənhi, mətə kamini ərəha in mə ramouraha nautə nəha. ² Ro iamīnhi irə iərmama sə nautə səvənhi rasori rəkwein iəmə nəha ruvehe, rəres pen in mə, ‘Nəfe nəgkiariien me i iakamregi kamini ia niram? Uvei pehe nəkukuə sə ikimərai pen səim wok irə. Təkwtəkwuni nəha tiko sampam ia wok.’

³ Miregi iotukwininari sə ramətui ti nautə səvəi iəmə asori nəha rerin rirhi mə, ‘Səiou iəmə asori trərarki irapw iou ia wok səiou. Mətə niskaiien səiou rəpwəh nəmwhenien mə takeri tīprənə muvehi mane irə. Iakamauris ti naseien mane ti nərmama. Tako nəfe nəha təkwtəkwuni? ⁴ Ah, iakukurən nəfe tako! Nərmama me nəha səməme həpkərpwīn pehe mhə ihi kaon me səvənraha sə iəmə asori səiou rīməuvei pen mīnraha, tako rerinraha ragien. Trini mīnuə iako iamīnhi irə, nəpīn iəmə asori səiou trərarki iou, irəha tuhəuvehi puvnimwə iou ia nəkwai nimwə me səvənraha.’ ⁵ Ia nəpīn nəha in rəkwein nərmama me nəha səməme həpkərpwīn pehe mhə ihi kaon səvənraha həuvehe kuatia kuatia tukwe in. Sə rukupwən mevən, rəres in mə, ‘Ikiməuvehi nəfe

narimnari me sǝvǝi iǝmǝ asori sǝiou, mǝtǝ ipkuvehi mhǝ ihi nǝnimen?’

⁶ Mǝregi iǝrmama nǝha rǝni mǝ, ‘Tram me irǝha pam hantret hǝukuǝr ia oel kamǝvǝnari irǝ.’

Mǝregi iǝmǝ nǝha rǝni mǝ, ‘In i nimwai nǝkukuǝ sǝvǝi kaon sǝim. Tikuvehi, mǝkure akwauakw, mǝrai pen mǝ fifti tram a.’ ⁷ Iǝmǝ nǝha rarǝ mini pen ti riti mwi mǝ, ‘Nǝnǝ ik ikimǝuvehi nǝfe mǝtǝ ipkuvehi mhǝ ihi nǝnimen?’

Mǝregi iǝrmama nǝha rǝni mǝ, ‘Pak flaoa irǝha pam wan taosen.’

Mǝregi iǝmǝ nǝha rǝni mǝ, ‘In i nimwai nǝkukuǝ sǝvǝi kaon sǝim. Tikuvehi mǝrai pen mǝ pak me irǝha pam eit hantret a.’

⁸ Iotukwininari sǝ ramǝtui ti nautǝ sǝvǝi iǝmǝ asori nǝha ramo noien riti sǝ ripkatukwatukw mhǝ. Mǝtǝ kurirǝ irǝ iǝmǝ asori sǝvǝnhi ruvehe mini vivi in ti nǝri nǝ mǝ in rukurǝn nari. Nǝri nǝha ramahatǝn pen mǝ nǝrmama ia tiprǝnǝ i hǝukurǝn amasan nari ti noien pisnes irǝha nǝrmama sǝvǝnraha. Irǝha hǝukurǝn amasan mhǝpi raka nǝpwnǝti nukuraanien me. ⁹ Nǝnǝ iakani pehe tukumiaha i kimiaha tihamǝkeikei mhasitu amasan ia nǝrmama ia nautǝ me sǝvǝi tiprǝnǝ i mǝ irǝha tuhǝuvehe mho kimiaha me nepwǝn ia nirǝha. Nǝnǝ nǝpǝn nautǝ me nǝha tuhǝiwǝn, Kumwesǝn truvehi puvnimwǝ kimiaha ia nimwǝ me sǝmǝme tuhǝpkiwǝn mhǝ ia nǝpǝn riti.

¹⁰ Iǝrmama sǝ ramǝtui amasan ti nǝri ouihi a trǝtui amasan mwi ti nǝri asori. Nǝnǝ iǝrmama sǝ ripkǝtui amasan mhǝ ti nǝri ouihi tripkǝtui

16:8: Efes 5:8, 1Tes 5:5

16:9: Mat 6:20, Luk 14:14

16:10:

Luk 19:17-26

amasan mhə mwi ti nəri asori. ¹¹ Trini minuə kimiaha hiəpkətui amasan mhə ti nautə səvəi tiprənə i, sin trəmri pehe nautə sə ro nīpərhiēnien irə ia rəgimīaha mā tihətui amasan tukwe? ¹² Nənə trini minuə kimiaha hiəpkətui amasan mhə ti narimnari me səvəi iərməpə, sin truvei pehe narimnari me m kimiaha mā tihəuvehi mho səkimiaha irə?

¹³ Iərmama riti riwən ramo tukwini nari ko ro nəkwai iəmə asori kəru. Trini minuə ro iamīnhi irə, trokeikei riti məmwəki riti, uə trīslai riti mīpkīslai mhə riti. Kimiaha ko hiəpkuvehi pəri mhə Kumwesən mine mane mho iəmə asori mi irə səkimiaha mā tiho pəri nəkwānrau.”

Nəgkiariien me nepwīn səvəi Iesu

¹⁴ Nəpīn Farisi me hərəgi nəgkiariien me nəha haris ia Iesu ti nəri nə mə irəha hokeikei pīk mane. ¹⁵ Mətə Iesu rīni pen ti nīrəha i mā, “Kīmiaha Farisi me hiameikuə ia nəmri nərmama mā kimiaha nəmə atukwatukw, mətə Kumwesən rukurən rerimīaha. Nəfe nari nərmama kamhəfiəutə irəha me tukwe, mətə ia nəmri Kumwesən rərəha anan.

¹⁶ Kīnəvisau irapw Loa səvəi Moses mine nəgkiariien me səvəi profet kupwən me meste pehe Jon Paptas. Kurirə irə kīnaməvisau irapw nəgkiariien amasan i raməgkiari ia nītətə sə Kumwesən ramərimənu irə. Nənə nərmama me pam kamhəmwur mā tuhəuvnimwə ia nītətə nəha. ¹⁷ Rəknekīn mā neiai mine tiprənə krouvehe rouiwən. Mətə rəknekīn pīk mā nukwai nəkukuə ouihī riti sə kīmərai pen ia Loa ruvehe miwən.

18 Iærman sә rәpwәh pran sәvәnhi miri pran әpә riti mwi ramo noien әrәha. Prән nәha in ramiri rіpkо mhә sәvәnhi atukwatukw pran. Nәnә iærman sә riri pran sә iærman sәvәnhi rіnәpwәh ramo noien әrәha. Prән nәha in ramiri sәvәi iærmapә.”

Iærmama kәru riti nautә sәvәnhi rasori riti nautә sәvәnhi riwән

19 Nәnә Iesu rini mә, “Iærmama riti nautә sәvәnhi rasori ramarkahu tinari me nәnimenraha rәknekіn.^a Ia nәpін me ramәni amasan nari, mamagien. 20 Ia kwәruә ia rukwәnu sәvәnhi nәrmama kamhәkure pen iærmama riti nәghin nә Lasaros. Nautә sәvәnhi riwән. Nimwapw me hәpik ia nіpwran. 21 Iәmә nә rokeikei pik mә tramәni nimwәkmwәki nәvegіnien sә ramәsas irapw ia ruei tepol sәvәi iærmama nәha nautә sәvәnhi rasori. Kuri me mwi kamhәuvehe, mamhәpwasi nimwapw me sәvәnhi.

22 Nәpін iærmama nәha nautә sәvәnhi riwән remhә, nagelo me hәuvehi nәnimwin, mhәuvehi mhәuvән, mhәmri pen ia nіkare Epraham. Iærmama nәha nautә sәvәnhi rasori in mwi remhә, kіnimwi in. 23 Fwe Imwei Nәkur Hәuvamhә in ramregi nәmisәien asori, mәkwәtә, mәtoni Epraham fwe isipwin kwopti Lasaros ia nіkaren. 24 Nәnә in rәkwein әpwәmwis mini mә, ‘Tata Epraham. Tikapi iou, mәrhi pen Lasaros pwәh revән meitesi nukwai rәgін ia nui, nәnә muvehe mіrapi nәramik irә mә trәkwiei. Iakamregi nәmisәien asori ia napw i.’

^a **16:19:** Tinari me nәha nәnimenraha rәknekіn kіno ia linen. Nepwin hәruerәv rәmwhen ia tinari sәvәi kig. **16:21:** Mat 15:27

²⁵ Mətə Epraham rini mə, ‘Nərik. Rerim tramrhi narəien səim nəpin ikamiru ihi. Ik ikiməuvehi narimnari amasan me, mətə Lasaros riməuvehi narimnari ərəha me. Nənə təkwətəkwuni nəha in ramregi ramasan ia kwopun i, mətə ik ikamregi nəmisəien asori. ²⁶ Nari riti mwi ko iapkasitu mhə ia niram ti nəri nə mə Kumwesən rinəmri təpuapəg asori riti ro tukuahag kitaha m kimiaha. Kimaha riti ko rīpkier mhə ia kwopun i muvehe mətə kimiaha. Kimiaha riti ko rīpkier mhə ia kwopun nə muvehe mətə kimaha.’

²⁷ Miregi iərmama nəha nautə səvənhi rasori rini mə, ‘Ro iamīnhi irə iakamase ik tata mə tikərhi pen Lasaros revən fwe ia nimwə səvəi tata səiou.

²⁸ Piak me fwe ikīn irəha pam krirum, pwəh rini pen ti nirəha i minuə tuhaməkeikei mhəsiari, kamo irəha mwi həuvehe ia kwopun i, kwopun səvəi nəmisəien asori.’

²⁹ Mətə Epraham rini mə, ‘Moses mine profet kupwən me həuvəni raka mə nərmama tuhaməkeikei mhəsiari ti kwopun nəha. Ramasan mə pwəh piam me hətərig ia nəgkiariien me səvənraha.’

³⁰ Miregi iərmama nəha nautə səvənhi rasori rini mə, ‘Rekəm, Tata Epraham, sə nəha rīpkəmwhen mhə. Mətə mə iərmama riti rətui mwi ia nemhəien səvənhi, mevən ti nirəha, irəha tuhəpwəh noien ərəha me səvənraha.’

³¹ Miregi Epraham rini pen tukwe in mə, ‘Trini minuə irəha həpwəh nətərigien ia nəgkiariien səvəi Moses mine profet kupwən me, tuko iərmama riti rətui mwi ia nemhəien səvənhi, mətə ko həpkini mhə nīpərhienien ia nəgkiariien səvənhi.’ ”

17

Narimnari me tuhauvehe mhavi narmama hamwei ia narahaien

¹ Nənə Iesu rini pen ti narmama me səvənhi mə, “Nipərhiendien narimnari me tuhauvehe mhavi narmama hamwei ia narahaien, mətə trərəha anan ti iərmama sə truvehi narimnari me nəha mier pehe. ² Trini minuə in ro nəkwərhakwərha me i riti rimwei ia narahaien, Kumwesən trərpwın noien ərəha səvənhi. Iərmama nəha triregi rərəha anan məpi raka kərihi pen kəruətərei asori ia nipətəkinuan, kosə irapw i ia təmwei təsi. ³ Kımiaha tihaməkeikei mhatuakəm amasan tukumiaha. Trini minuə piam ro noien ərəha ia niram, tikinise pen tukwe in mə rəpwəh. Mə rirərig ia nətərigien səvənhi, məpwəh, tikenouenou i. ⁴ Trini minuə ia nəpın kuatia ro noien ərəha ia niram m sefen mətə ia noien me nəha ramo rirərig mwi irə mini pehe tukw ik i mə, ‘Noien i iakamo rərəha. Pwəh iakəpwəh,’ nənə tikaməkeikei menouenou noien ərəha səvənhi.”

Nahatətəien

⁵ Nənə aposol me səvəi Iərimənu səkitaha həni mə, “Iərimənu. Tiko mwi nahatətəien səkimaha ruvehe miskai mwi.”

⁶ Miregi Iərimənu səkitaha rini mə, “Trini minuə nahatətəien səkimiaha rouihi a rəmwhen ia nuni nei nəha mastat sə rouihi anan ia nuni nei me, hiəukurən niniien ti nei asori i mə ‘Tiko meivi utə atukw a nuam me, mevən mərer ia təmwei təsi,’ nənə tro nəkwamiaha.”

Noien səvəi iərmama sə ramo tukwini pen nari m iəmə asori səvənhi

⁷ Nənə Iesu rini mə, “Kimiaha hiaməfətərig irə? Trini minuə iəmə asori riti rərhi pen iərmama riti sə ramo tukwini nari min revən mə trərar ia nəmhiən uə ramətui ti sipisip me, nəpən iərmama nəha ruku pen fwe ia nəmhiən muvehe, ko səvənhi iəmə asori rini pen tukwe in mə, ‘Itə. Təkwtəkwuni tikuvehe krauəni pəri nari?’ ⁸ Rekəm! Mətə iəmə asori səvənhi trəgkiari pen min mini mə, ‘Itə. Evən məpnəpenə sənək riti nəveginien, nənə mevən markahu amasan səim muvehe. Nəpən iakaməvegin, mamənimwi, tikamo tukwini pehe nari miou. Nəpən ikino pam, nənə ikukurən nənien nəveginien sənəm.’ ⁹ ? Nəpən iərmama iamnhi ro nəkwai iəmə asori səvənhi, kimiaha hiəukurən mə iəmə asori nəha rini pen tanak tukwe in uə rekəm? Rekəm! ¹⁰ Kimiaha nə hiəmwhen ia nərmama səməme hiamo tukwini nari m Kumwesən. Nəpən tiho pam narimnari me nəha in riməni mə tiho, tihaməkeikei mhəni mə, ‘Kwa kimaha i nərmama me səməme iahamo tukwini nari. Kimaha iahəno a nəfe ratukwatukw mə taho.’”

Nərmama ten nemhəien skai ramo tekənraha həuvehe Iesu romasan irəha

¹¹ Iesu ramevən fwe ia Jerusalem, makurau ia nīmwrhenhi tənə mi nəha Sameria mine Kalili. ¹² Nəpən rier pen ia rukwənu riti, nərmama ten nemhəien skai ro tekənraha həuvehe tukwe, mhərer isipwən kwopti, ¹³ mənəmħəkwein əpwəmwis mə, “Iesu Iərimənu! Api tukumaha!”

14 Nəp̄in Iesu rətə irəha, rini pen ti nirəha i mə, “K̄imiahaha tiho mhəuvən ti pris me pwəh irəha hətə n̄ipwramiaha.” Nəp̄in irəha kamhəuvən ia suatuk, n̄ipwranraha ruvehe məmher.

15 Nənə irəha riti rətə mə n̄ipwran rinəsənin, r̄ir̄ərig mwi, maməkwein əpwəmwis, maməgnəgini Kumwesən. 16 Iəmə nəha in iəmə Sameria. Ruvehe m̄inimwi nukurhun mi ia nəmri Iesu, m̄ini tanak tukwe.

17 Nənə Iesu rini mə, “K̄imiahaha nəha n̄ipwramiaha ruvehe m̄inəmher rosi k̄imiahaha pam ten uə? Mətə nərmama naen mwi pəku?”

18 Rəfo iəmə i r̄ipko mhə in iəmə Isrel in əpa r̄ir̄ərig m̄əgnəgini Kumwesən?” 19 Nənə Iesu rini pen ti iəmə i mə, “Tiko mərer mamevən. Nahatətəien səim rino raka ik ikuvehe məsanin.”

T̄inesən n̄itətə sə Kumwesən ramərimənu irə ruvehe?

20 Farisi me nepw̄in həres pen Iesu i mə, “T̄inesən n̄itətə sə Kumwesən ramərimənu irə ruvehe?” M̄iregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Nəp̄in n̄itətə sə Kumwesən ramərimənu irə truvehe irə, nərmama tuhəpkətoni mhə n̄imtətien me. 21 Irəha tuhəpkini mhə mə, ‘Hətə ro, in i!’ uə ‘In nəha!’ Irəha tuhəpwəh n̄in̄iien iam̄in̄ha irə ti nəri nə mə həregi ro n̄itətə sə Kumwesən ramərimənu irə r̄inarə raka ia kurkwamiahaha.”

22 Nənə Iesu rini pen ti nərmama me səvənhi mə, “Nəp̄in nəha rauvehe k̄imiahaha tihokeikei p̄ik mə tihətoni iou, Iəməti Iərmama, ia nəp̄in riti səiou, mətə tihəpkətoni mhə. 23 Nərmama nepw̄in tuhəni

17:14: Lev 14:2-3, Luk 5:14

17:19: Luk 7:50

17:20: Jon

3:3, 18:36

17:21: Mak 13:21

17:23: Luk 21:8

pehe tukumiaha i mə, ‘Hətə ro in nəha’ uə ‘Hətə ro in i.’ Mətə kımiaha tihəpwəh nierien, mhəpwəh nukurirəien irəha. ²⁴ Nəpın rouapır irə nərmama hətoni nəhiapwien səvənhi ia nımagouagou fwe pesu meste nari fwe prehi. Iou, Iəməti Iərmama, nəpın səiou sə takuvehe irə tro mwi iamınhi. ²⁵ Mətə takaməkeikei mukupwən miregi nəmisəien me rıpık. Nərmama ipwet mine tuhəni ərəha iou, mhəuvei pehe təkutanraha miou.

²⁶ Nəpın iou, Iəməti Iərmama, takuvehe irə trəmwhen ia nəpın səvəi Noa. ²⁷ Nərmama me kamhəvegin, mamhənimwi. Nərman me kamhəiri nıpran. Nıpran me kamhesi pen nərman. Irəha kamho noien me nəha mamhəuvən meste Noa ruvnimwə ia nıtətə asori səvənhi, nənə nui asori ruvehe, məuiui irəha, irəha pam həmwhenimw.

²⁸ Trəmwhen mwi nəpın səvəi Lot. Nərmama kamhəvegin, mamhənimwi, mamhəmri pen nəmri nari ia narimnari me, mamhəuvehi nənimenraha, mamhəmhu, mamho nimwə me. ²⁹ Mətə nəpın nəha Lot rier ia Sotom irə, napw mine təpisi krouukrutə fwe ia nımagouagou, roueiwaiu pehe rouahi əmwesi irəha pam.

³⁰ Nəpın nəha iou, Iəməti iərmama, takuvehe irə trəmwhen a mwi. ³¹ Ia nəpın nəha, trini minuə iərmama riti ramapwis ia təkure nimwə səvənhi traməkeikei meiwaiu map akwauakw, məpwəh nuvnimwəien mə truvehi nari riti ia nəkwai nimwə. Trini minuə iərmama riti raməmhu ia nəmhien səvənhi traməkeikei mo rəmwhen a mwi, map akwauakw, məpwəh nıərəigien mevən

fwe imwəni. ³² Rerimiahā tramrhi pran səvəi Lot. ³³ Iərmama sə rəmwur mə trəkwtəmhiri nimiruien səvənhi trarfai irə. Mətə iərmama sə raraka ia nimiruien səvənhi truvehi nimiruien rerin. ³⁴ Iakani pehe tukumiahā i ia nəp̄in nəhā ia nəp̄in iərmama kəru trouapri pəri ia nīməhan kuatia, tukuvehi raka riti, kəpwəh riti. ³⁵ Pran kəru trouənari pəri, tukuvehi raka riti, kəpwəh riti.” ³⁶ a ³⁷ Miregi nərmama me səvəi Iesu həni pen tukwe in mə, “Pəku, Iərimənu?”

Miregi in rini pen ti nirəhā i mə, “Ia kwopun pəku n̄ipwrai nəri remhə ik̄in menu me nəhā kamhani n̄ipwrai nəri sə remhə tuhəuvehe mhousəsimw̄in irəhā me, mhani.”

18

Pran riti rəres pen iəmə asori sə raməkiri nəgkiariien mə trasitu irə

¹ Nəp̄in riti Iesu rokeikei mə trahatən nərmama me səvənhi mə irəhā tuhaməkeikei mhəfwaki ia nəp̄in me, mhəpwəh nəpouien i. Ro pen in rini nusipekinien riti ti nirəhā i ² mə, “Ia rukwənu riti iəmə asori riti sə raməkiri nəgkiariien. In rəpwəh nehekiriien Kumwesən, məpwəh mwi nisaiien nərmama. ³ Ia rukwənu nəhā pran riti iərman səvənhi remhə məpwəh in. Ia nəp̄in me rauvehe ti iəmə asori sə raməkiri nəgkiariien, mamini pen

17:33: Luk 9:24 **a** **17:36:** Nəkukə me r̄ip̄ik kimərai pen Niutestamen irə ia nəgkiariien səvəi nəkur Kris kupwən kwopi nəgkiariien ia vas 36 riwən. Mətə nepw̄in həni iam̄inhi irə mə, “Iərman kəru trouəmhu fwe ia nəmhien, tukuvehi raka riti, kəpwəh riti. **17:37:** Job 39:30 **18:1:** Rom 12:12, Kol 4:2, 1Tes 5:17

tukwe in mæ, ‘Asitu ia nirak, mīnise iærmama i ramini æræha iou.’

⁴ Tui kwopti iæmæ asori næha riþko mhæ nari riti, mætæ kuriræ iræ ramætærig mæ, ‘Nīpærhienien iapkihekir mhæ Kumwesæn, mæpwæh mwi nisaiien nærmama, ⁵ mætæ ti næri næ mæ præn i ramometæ iou iamīnhi iræ, takasitu iræ, mīnise iærmama næha ramini æræha in. Mæ iapko mhæ præn i trauvehe ia næþin me, takæpou i.’ ”

⁶ Nænæ Iærimænu sækītaha rīni mæ, “Kīmiaha tihætærig ro nægkiariien sævæi iæmæ asori næha. In iæmæ ræræha, mætæ rīni mæ trasitu ia præn næha. ⁷ Nænæ kīmiaha hiamæfætærig ia Kumwesæn? Træfo ia nærmama me næha in ruværfi raka iræha mæ sævænhi sëmæme kamhasæk pen tukwe in ia ran mīne ia næþin? Ko in ro tanpen ia niræha, mæpwæh næmri atukwatukwien næfe kamhasæk pen in tukwe? ⁸ Iakani pehe tukumiaha i mæ in trasitu akwauakw ia niræha, mæmri atukwatukw næfe kamhasæk pen in tukwe. Nægkiariien i iakani ro nīpærhienien. Mætæ ræfo? Næþin iou, Iæmæti Iærmama, takrærig pehe mwi ia tīprænæ i, takætoni nærmama hæþik kamhahatætæ ia nirak uæ rekæm?”

Iesu rusipekīn ia Farisi riti mīne iærmama riti sæ kamærukū pen takis mīn

⁹ Ia næþin næha Iesu rīni mwi nusipekīnien riti mwi ti nærmama nepwīn sëmæme rerīnraha ramrhi mīnuæ iræha hatukwatukw, mamhætæ æræha nærmæpæ. ¹⁰ In rīni mæ, “Iærmama kæru krouutæ pen fwe ia nimwæ sævæi Kumwesæn mæ trouæfwaki. Riti Farisi. Riti iærmama sæ kamærukū pen takis mīn. ¹¹ Nænæ Farisi rærer æpæ mæfwaki iamīnhi iræ

mə, ‘Kumwesən. Iakini tanak tukw ik ti nəri nə mə iou iapkəmwhen mhə ia nərmama nepwın. Irəha kamhakres, mamho noien ikou, mamhəiri nıpran səvəi nərməpə. Iakini tanak tukw ik ti nəri nə mə iapkəmwhen mhə ia iərmama nəha kamərəku pen takis min. ¹² Ia nəfwakiiien kuation iakəpwəh nəniien nari m kəru ti nəfwakiiien. Iakuai narim-nari me pam sə iakapeki irəha pam ten sə ro kuation irə səim.’

¹³ Mətə iərmama nəha kamərəku pen takis min, ramərer isipwın kwopti. Ko rıpkəkətə mhə ia nımagouagou, mətə rerin rəpou. In ramərpwərpwi a kwənpwenhin tukwe, mamini mə, ‘Kumwesən, tikapi iou. Iou iəmə ərəha.’ ”

¹⁴ Nənə Iesu rini mə, “Iakani pehe tukumiaha i nəpın irau kroueiwaiu rouevən fwe rukwənu, iərmama sə kamərəku pen takis min in ratukwatukw ia nəmri Kumwesən, mətə Farisi rıpkatukwatukw mhə, ti nəri nə mə iərmama sə rauvehi utə in, Kumwesən truvehi irapw in, mətə iərmama sə rauvehi irapw in, Kumwesən truvehi utə in.”

Iesu rəkwein amasan ia nəkwərhakwərha

¹⁵ Nəpın riti nərmama nepwın kamhərəhi kwəti nəkwərhakwərha me mamhəuvehe ti Iesu mə in trırapı irəha, məkwein amasan ia nırəha. Nəpın nərmama me səvənhi hətəni, hənise irəha. ¹⁶ Mətə Iesu rəkwein irəha həuvehe tukwe, mını mə, “Pwəh nıpwınətı nəkwərhakwərha me həuvehe tukw iou. Tihəpwəh nıniseien irəha ti nəri nə mə nıtətə sə Kumwesən ramərimənu irə səvəi nərmama səməme həmwhen ia nəkwərhakwərha

18:12: Aes 58:2-3, Jen 14:20, Mat 23:23

18:13: Sam 51:1

18:14: Mat 23:12

me i. ¹⁷ Iakani nīpārhiēnien tukumiaha i mā iārmama traməkeikei mo rəmwhen ia iəkunouihi, muvehi nītətə sə Kumwesən ramərimənu irə. Mə rīpko mhə trīpkuvnimwə mhə ia nītətə nəha.”

Iārmama nautə sāvənhi rasori rokeikei mā tru-vehi nīmīruien rerin

¹⁸ Iāmə asori riti sāvəi nəkur Isrel rəres Iesu i mā, “Iahatən, ik iāmə amasan. Nəfe noien takaməkeikei mo mā takuvehi nīmīruien rerin?”

¹⁹ Miregi Iesu rini pen tukwe in mā, “Rəfo ikini mā iou iāmə amasan? Iārmama amasan riti riwən. Kumwesən əpa in ramasan. ²⁰ Ik ikuvəukurən raka loa me sāvəi Kumwesən. In rini mā, “Tikəpwəh nakresien pran, məpwəh nousi əpuneien iārmama, məpwəh nakresien, məpwəh neikuəien. Tikaməkeikei misiai səim tata mine mama.’”

²¹ Miregi iārmama nəha rini mā, “Loa me pam i iakamesi pen fwe ia nouihien səiou muvehe meste pehe ipwet mine.”

²² Nəpin Iesu riregi nəgkariien i, rini pen tukwe in mā, “Nari kuatia rarə ikəpwəh ihi noien. Evən, məmri pen nəmri nari ia səim narimnari me. Nəpin kuvehi nənimen, tikuvehi mane, muvei pen m nərmama nautə sāvənraha riwən. Nənə səim nautə trīpik fwe ia neiai. Nəpin ikino pam, ikuvehe mukurirə iou.”

²³ Mətə nəpin iārmama nəha riregi nəgkariien nəha, rerin ruvehe məpou pik, ti nəri nə mə nautə sāvənhi rasori anan. ²⁴ Nəpin Iesu rətoni mā rerin rəpou pik iamīnhi, rini mā, “Rəknekīn ti nərmama nautə sāvənraha rasori mə tuhəuvnimwə ia nītətə

sə Kumwesən ramərimənu irə. ²⁵ Iərmama nautə səvənhi rasori rəknekīn tukwe in mə truvnimwə ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə. Rəknekīn məpi raka nərimiru nəha kamel rasu pen ia ruei nitel mier.” ²⁶ Nəpīn Iesu rīni irapw nəgkiariien nəha, nərmama səməme kamhəregi həni mə, “Mə rəknekīn iamīnhi, nisimə nəha ko həuvehi nimiruien?”

²⁷ Mətə Iesu rīni mə, “Nəfe nari rəknekīn nərmama ko həpko mhə mətə rīməru ti Kumwesən.”

²⁸ Nənə Pita rīni mə, “Ətə ro. Kimaha iahənəpwəh narimnari me səkimaha mamhəkurirə ik.”

²⁹ Miregi Iesu rīni pen ti nirəha i mə, “Takani nīpərhienien tukumiaha i mə nərmama me pam səməme həpwəh narimnari me səvənraha ti nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə tuhəuvehi tain. Trīni mīnuə iərmama riti rəpwəh nimwə səvənhi, uə pran səvənhi, uə piəvni me, uə tata mīne mama səvənhi, uə nəkwərhakwərha me səvənhi, ³⁰ ia nitətə ipwet mīne in truvehi tain rasori mwī, nənə ia nitətə sə rauvehe in truvehi nimiruien rerin.”

Iesu rīni irapw ti nərmama me səvənhi mə in traməkeikei memhə

³¹ Ia nəpīn nəha Iesu riri raka əpa nərmama səvənhi twelef, mīni pen ti nirəha i mə, “Həregi ro. Kitaha saməutə mamhəuvən fwe ia Jerusalem. Ia kwopun nəha nəgkiariien me pam səməme kamhəgkiari ia nirak Iəməti Iərmama ia nəkukuə me səvəi profet kupwən me tuhəuvehe mhəukuə. ³² Tukuvei pen iou ia rəgi nərmama rīpko mhə irəha nəkur Isrel. Nənə irəha tuharis əkenhin

ia nirak, mho naurisien miou, mhərgəvəsi iou,
³³ mhərisi iou, nənə mhousi əpune iou. Ia nəp̄in sə
 ro kahar irə takətui mwi ia nemhəien səiou.”

³⁴ Mətə nərmama me səvənhi həreirei narimnari
 me i. Nəgkiariien i rərkwafə ti nirəha. Həpkuvehi
 amasan mhə n̄ipwran.

*Iesu ro iərmama riti nənimen r̄ifwə rətui mətə
 nari*

³⁵ Nəp̄in Iesu r̄inamevən ipaka ti taon nəha
 Jeriko, iərmama riti nənimen r̄ifwə raməkure ia
 n̄ikare suatuk, mamase mane. ³⁶ Nəp̄in r̄iregi
 nərmama me həp̄ik kamhəuvehe mamhəukurau
 ia suatuk, rəres mə, “Nəfe i?” ³⁷ M̄iregi həni pen
 tukwe in mə, “Iesu iəmə Nasaret i ruvehe maku-
 rau.”

³⁸ Ia nəp̄in nəha iərmama nəha r̄inaməkwein
 əpwəmwiis mə, “Iesu, kwənəkwas səvəi Kig Tevit!
 Api tukw iou!”

³⁹ Nənə nərmama səməme kamhərer kupwən
 hənise in, mamhəni mə, “Afafa a, məpwəh
 nəgkiariien!” Mətə in rar̄ip̄in maməkwein
 əpwəmwiis mwi mamini mə, “Iesu, kwənəkwas
 səvəi Kig Tevit! Api tukw iou!”

⁴⁰ Nənə Iesu rərer, m̄ini pen ti nərmama me mə
 irəha tuhəiri iərmama nəha mhəuvehe tukwe in.
 Nənə nəp̄in iərmama nəha ruvehe ipaka, Iesu rəres
 pen in m̄inuə, ⁴¹ “Ikokeikei mə tako nəfe mik?”

M̄iregi r̄ini mə, “Iərimənu. Iakokeikei mə takətui
 mətə nari.”

⁴² M̄iregi Iesu r̄ini pen tukwe in mə, “Itə.
 Tikətui mətə nari. Nahatətəien səim r̄inomasan
 raka nənimem.” ⁴³ Nənə təkwtəkwwuni nəha rətui

minamətə nari, nənə mukurirə ia Iesu, muvehi utə nəghi Kumwesən. Nərmama me pam hətoni həgnəgini Kumwesən.

19

Iesu mine Sakias

¹ Iesu rier pen ia taon nəha Jeriko, mamevən mə trəpi simwin. ² Ia taon nəha iərmama riti nəghin nə Sakias. In iəmə asori riti ia nirəha nərmama kamərəku pen takis mınraha. Nautə səvənhi rasori. ³ In ramarkut mə trətə Iesu mə in nəfe iərmama. Mətə nərmama həpik kamhərer tukuahag in. Ko rīpkətoni mhə ti nəri nə mə in rukwakwa. ⁴ Ro pen raiu mukupwən ia nirəha, məputə ia nei riti kani mə sikamo mə trətə Iesu ia kwopun nəha trukurau ikin.

⁵ Nəpin Iesu ruvehe muvehi tegin kwopun nəha, rəkwətə, mini pen tukwe in mə, “Sakias. Eiwaiu akwauakw. Takaməkeikei muvnimwə ia nimwə səim ipwet.” ⁶ Nənə Sakias reiwaiu akwauakw a miri Iesu rouevən fwe ia nimwə səvənhi. Rerın ramagien.

⁷ Mətə nəpin nərmama hətoni, kamhəni ərəha Iesu mhəni mə, “In revən mamapwis ia nəkwai nimwə səvəi iəmə rərəha riti.”

⁸ Fwe ia nəkwai nimwə Sakias riskəmter, mini pen ti Iərimənu səkitaha mə, “Iərimənu. Regi ro! Takuai nautə səiou ia nənimen kəru, muvei pen riti m nərmama nautə səvənraha riwən. Trini minuə iakinakres m iərmama riti, takərpwin pen min m kefə.”

9 Miregi Iesu rini pen tukwe in mæ, “Ipwet nimiruien vi ruvæuvehe ti nærmama ia nækwai nimwæ i ti næri næ mæ iæmæ i in mwi kwænækwus riti sævæi Epraham. 10 In næ iou, Iæmæti Iærmama, iakimæuvehe tukwe mæ takætui nærmama sæmæme hænæruvei, nænæ muvei pen nimiruien vi minraha.”

Iesu rusipekin ia silin me kino ia kol

11 Næpin nærmama kamhætærig ia nægkariien me næha, Iesu raræ mini mwi nusipekinien riti ti niræha i ti næri næ mæ in ruvæuvehe ipaka ti Jerusalem rerinraha ramrhi mæ rosi in tru-vehe mo kig iræ minamærimænu ia nitætæ sævæi Kumwesæn tækwækwuni. 12 Ro iamînhi iræ Iesu rini mæ, “Iæmæ asori riti revæn ia tæ næ riti isipwîn mæ kig riti fwe ikîn truvei pen nasoriien min. Nænæ in trærærig mærimænu ia nækur imwæni. 13 Kuriræ iæmæ asori næha rier, rækwein nærmama sæmæme kamho tukwini nari min iræha pam ten, muvei pen silin kino ia kol kuation kuation minraha, nænæ mini pen ti niræha i mæ, ‘Kimiaha tihæuvehi mane me i mhowok iræ meste takrærig pehe mwi.’

14 Mætæ nækur imwæni me hæmwæki iæmæ asori næha, mhærhi pen nærmama nepwîn hækuriræ in, mhæuvæn mhæni pen ti kig sæ truvei pen nasoriien min mæ, ‘Kimaha iahæpwæh nokeikeiien mæ iæmæ i trærimænu ia kimaha.’

15 Mætæ kig næha ræpwæh ninipehiien iræha, muvei pen nasoriien m iæmæ asori næha. Nænæ næpin iæmæ asori næha rærærig pehe imwæni, rini nækwan minuæ tukækwein nærmama me næha kamho tukwini nari min sæmæme in rimæuvei pen mane

19:9: Wok Me 16:31, Luk 13:16
1Tim 1:15 19:11: Mat 25:14-30
Jon 1:11

19:10: Luk 15:4, Jon 3:17,
19:12: Mak 13:34 19:14:

me m̄nraha m̄ə tuhəuvehe tukwe. In rokeikei m̄ə trukurən mane me in r̄iməuvei pen m̄nraha hənəwok irə mhəuvehi nəfe mane mwi rasori mwi.

¹⁶ Sə rukupwən muvehe m̄ərer ia n̄ənimen m̄ini m̄ə, ‘Iəm̄ə Asori. Silin i ik̄iməuvehi pehe miou k̄ino ia kol rukw̄ahi mwi silin me k̄ino ia kol ir̄əha pam ten.’

¹⁷ M̄iregi iəm̄ə asori r̄ini pen tukwe in m̄ə, ‘Səim wok ramasan. Ik iərmama sə ikamo tukwini amasan nari miou. Ikinətui amasan t̄i n̄əri ouihi. Ro pen takuvei pehe nasorien mik ik̄ərim̄ənu ia taon me ir̄əha pam ten.’

¹⁸ N̄ənə sə resi pen ruvehe, m̄ini m̄ə, ‘Iəm̄ə asori. Silin i ik̄iməuvehi pehe miou k̄ino ia kol rukw̄ahi mwi silin me k̄ino ia kol ir̄əha pam krirum.’

¹⁹ M̄iregi iəm̄ə asori r̄ini pen tukwe in m̄ə, ‘Ik tik̄ərim̄ənu ia taon me ir̄əha pam krirum.’

²⁰ N̄ənə riti mwi ruvehe, m̄ini m̄ə, ‘Iəm̄ə Asori. Silin i in i ik̄iməuvehi pehe miou k̄ino ia kol. Iakehek̄ir ik, m̄ərkwafə i ia kw̄əti t̄inari, ²¹ t̄i n̄əri nə m̄ə ik iərmama riti noien səim r̄iskai. Ikauvehi raka narimnari me sə iərməp̄ə r̄inəm̄ri, n̄ənə mapeki raka mwi nəveginien ia n̄əmhien sə ipk̄əpwei mhə.’

²² M̄ətə iəm̄ə asori r̄ini pen tukwe in m̄ə, ‘Ik iəm̄ə ər̄əha. Ikamo tukwini ər̄əha nari miou. Nəgkiariien atukw səim ro pui ik. Ik ikuvəukurən raka m̄ə iou iərmama riti noien səiou r̄iskai. Ikauvehi raka narimnari me sə iərməp̄ə r̄inəm̄ri, n̄ənə mapeki raka mwi nəveginien ia n̄əmhien sə iapk̄əpwei mhə. ²³ M̄ətə rəfo ik̄əpw̄əh n̄əm̄ri penien səiou mane fwe ia pag? Kamo ipk̄əm̄ri pen

ko iapkuvehe mīpkuvehi ihi mane sēiou mine sē rēkwaku pag rukwēhi.’

²⁴ Nənə iəmə asori rīni pen tī sēməme kamhərer ia kwopun nəha mə, ‘Həuvehi raka silin nəha kīno ia kol ia rəgīn mhəuvei pen m iərmama sē rauvehi silin me kīno ia kol irəha pam ten.’

²⁵ Mīregi irəha hāni pen tukwe in mə, ‘Iəmə Asori! Mətə in ruvəuvehi raka ten.’

²⁶ Mīregi iəmə asori rīni mə, ‘Takani pehe tuku-miaha i iərmama sē kuvei pen nari riti min, ro wok irə, tukuvei pen sē rēkwaku min. Mətə iərmama sē kuvei pen nari riti min, ro nəri auər a irə, tukuvehi raka pam tukwe. ²⁷ Mətə nərmama me nəha sēməme həmwəki iou, mhəpwəh nokeikeien mə takərimənu ia nirəha, həuvehi irəha mhəuvehe ia nənimek, nənə mhousi əpune irəha.’ ”

Iesu revən ia Jerusalem

²⁸ Iesu rīni pam nəgkiariien me nəha, mərari, mautə mamevən fwe ia Jerusalem. In rakupwən nərmama me kamhəkurirə. ²⁹ Nəpīn rier pen ia təkūər nəha nəghīn nə Təkūər Olif ipaka tī rukwənu mi nəha Petfas mine Petani, rərhi pen iərmama kəru səvənhi, ³⁰ mīni mə, “Kimirau tirouevən ia rukwənu nəha samarəti pen i. Nəpīn tirouapirapw fwe ikīn, tirouətə kwəti togki riti kīnəkwi tərini, iərmama rīpkəkure raka mhə irə. Tiroufi raka nari irə, rouəsigi rouvehe ia kwopun i. ³¹ Trīni mīnuə iərmama riti rəres kimirau mə, ‘Rəfo iroufi raka nari irə?’ tirouni pen tukwe in mə, ‘Iərimənu səkītaha raməres i.’ ”

³² Ro iam̄nhi irə, iərmama mi nəha Iesu rərhi pen irau, krouevən rouətoni narimnari me pam rosi in r̄iməni pen ti nirau i. ³³ Nəp̄in kroufi raka nari ia kwəti togki nəha, iərmama səvənhi nəha kwəti togki r̄ini pen ti nirau i mə, “Rəfo iroufi raka nari irə?”

³⁴ M̄iregi krouni mə, “Iərimənu səkitaha raməres i.”

³⁵ Nənə krouəsigi kwəti togki nəha rouvehe ti Iesu, rouəpənə pen kot mi səvənrau ia təkuren, nənə rouasitu ia Iesu rəputə məkure irə. ³⁶ Nəp̄in in rəkure ia kwəti togki nəha mamevən, nərmama həpənə pen kot me səvənraha ia suatuk. ³⁷ Nəp̄in Iesu rameiwaiu ia Təkuər Olif, m̄inamevən ipaka ti Jesrusalem, nərmama me pam səvənhi həp̄ik anan, hənamagien, mamhəkwein əpwəmwis, mamhəgnəgini Kumwesən ti n̄imtətien asori me hənətoni, ³⁸ mamhəni mə, “Səgnəgini kig i rauvehe ia nəghi Iərimənu səkitaha!

Nəmər̄inuien fwe ia neiai.

Kauvehi utə nəghi Kumwesən fwe irənhə anan!”

³⁹ Ia nəp̄in nəha Farisi me nepw̄in ia reri nərmama həni pen ti Iesu i mə, “Iahatən. Nise əknek̄in səim me nərmama mə tuhafafa.”

⁴⁰ M̄iregi Iesu r̄ini mə, “Iakani pehe tukumi-aha i. Tr̄ini m̄inuə irəha hafafa, kəruət̄erei me i tuhəkwein əpwəmwis.”

Iesu ramapi ti Jerusalem

⁴¹ Nəp̄in Iesu ruvehe ipaka ti taon nəha Jerusalem mətoni, ramapi ti nərmama me ikin,

⁴² mīni mæ, “Rosi ko ramo kīmiaha hiəukurən ipwet i narimnari me sə trəmri nəmərīnuien, mətə təkwtəkwuni mīne kamhərkwafə ko kīmiaha hiəpkətoni mhə. ⁴³ Mətə nəpīn nəha rauvehe nərmama səməme haməmwəki kīmiaha tuhəuvehe mheikurkurau ia kīmiaha. Naruagən me səvənraha tuheri tīprənə mhərkurau ia taon səkīmiaha mhəkure tukuahag ia kīmiaha. ⁴⁴ Irəha tuhousi testesi nimwə me səkīmiaha, mharə mhousi əpune pam mwi kīmiaha ia kwopun i. Ko irəha həpkəpwəh mhə kəpwier riti raməkure əknekīn ia riti, tī nəri nə mæ Kumwesən ruvəuvehe raka mæ truvehimīru kīmiaha, mətə kīmiaha hiəpkətə sas mhə ia nəpīn nəha.”

Iesu revən ia nimwə səvəi Kumwesən

⁴⁵ Nənə Iesu revən ia nimwə səvəi Kumwesən, mīnaməkoui irapw nərmama səməme kamhəmri pen nəmri nari ia narimnari me mæ tukuvehi nənimen, ⁴⁶ mīni pen tī nirəha i mæ, “Kīmərāi pen ia Nəkukuə Ikinan mīnuə ‘Nimwə səiou tro nimwəfwaki irə.’ Mətə kīmiaha hiəno ruvəuvehe kwopun rakres me kamhərkwafə ikīn.”

⁴⁷ Ia nəpīn me Iesu ramevən ia nimwə səvəi Kumwesən, mamahatən nərmama me. Pris asori me mīne nahatən me səvəi Loa mīne nəmə asori me nepwīn mwi səvəi nəkur Isrel hokeikei mæ tuhousi əpune in. ⁴⁸ Mətə riskai tī nirəha. Ko həpkətoni mhə suatuk riti tī noien tī nəri nə mæ nərmama me pam hokeikei pik mæ tuhətərig ia nəgkiariien me səvənhi.

19:42: Aes 6:9-10, Mat 13:14, Rom 11:8 **19:44:** Luk 21:6, 1:68

19:47: Luk 21:37, 22:53, Jon 18:20 **19:48:** Mat 21:46, Mak 14:1-2, Luk 20:19

20

Nəmə asori me həres Iesu mə sin rıməuvei pen nasoriien min

¹ Nəpın riti, Iesu ramahatən nərmama ia nimwə səvəi Kumwesən, maməvisau nəgkiariien amasan mınraha, nənə pris asori me mine nahatən me səvəi Loa mine nəmə asori me səvəi nəkur Isrel həuvehe, ² mhəni pen tukwe in mə, “Ni pehe tukumaha i. Ikamo narimnari me i ia nəkwai sin, uə sin rəsəni ik mə tiko narimnari me i?”

³ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iou mwi takəres kimiaha nəresien riti. Həni pehe tukw iou i. ⁴ Fwe kupwən sin rərhi pehe Jon mə tro paptəes ia nərmama, Kumwesən uə iərmama riti?”

⁵ Nənə irəha həkkiari pəri, mamhəni mə, “Tsəfni irə i? Tuko səni mə Kumwesən rərhi pehe Jon Iesu trini pehe tukutaha i mə ‘Ro iamınhi irə rəfo kimiaha hiəpwəh niniien nıpərhiien ia nəgkiariien səvəi Jon?’ ⁶ Mətə tuko səni mə iərmama riti rərhi pehe Jon, nərmama me pam i tuhəkwi əpune kitaha ia kəruətərei me, ti nəri nə mə irəha kəmhəni nıpərhiien ia Jon mə in profet riti.”

⁷ Ro pen irəha həni pen ti Iesu i mə, “Kimaha iahəreirei mə sin rərhi pehe Jon mə tro paptəes ia nərmama.”

⁸ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Iou mwi ko iakəpwəh niniien tukumiaha i mə iakamo narimnari me i ia nəkwai sin.”

Iesu rusipekən ia iəmə asori riti mine nimei krep səvənhi

9 Iesu rinaməgkiari m nərmama mini irapw nusipekinien riti ti nirəha i, mini mə, “Iəmə asori riti rəpwei nəkwus nəha krep ia nəmhien səvənhi, məpwei pam, nənə məseni nərmama nepwın həuvehe mhətui ti nimei krep səvənhi. Irəha tuhəmhū ikın, mhesi kwənkwai krep, mhəuai, mhəuvei pen nıpərın m iəmə asori. Iəmə asori rəmri nimei krep səvənhi ia rəginraha, mier mevən ia tənə əpə iti marə kini tui fwe ikın. 10 Nəpın kwənkwai krep rımruə, iəmə asori rərhi pen iərmama riti sə ramo tukwini nari min revən mətə nəmə hamətui ti nimei krep səvənhi mə tuhəuvei pen nukwai krep me nepwın min. Mətə nəmə kamhətui ti krep həuəsi iəmə nəha, mhərhi pen i ramevən, mhəpwəh nuvei penien nari riti min. 11 Nənə iəmə asori rərhi pen mwi iərmama riti mwi sə ramo tukwini nari min revən. Mətə ho rəmwhen a mwi irə, mhəuəsi in, mho naurisien min, mhərhi pen in rırərig, mhəpwəh nuvei penien nari riti min. 12 Nənə iəmə asori rərari mərhi pen sə ro kahar irə revən. Sə nəha mwi həuəsi in nıpwrən me rəpəruəpəruə, mhərarki irapw i.

13 Ia nəpın nəha iəmə asori səvəi nimei krep rini mə, ‘Takəfo i? Ramasan mə pwəh iakərhi pen nərik keikei. Irəha tuhətoni, mhəsiai in.’

14 Mətə nəpın nəmə me nəha hətoni tini iəmə asori rauvehe, həni pen ti nirəha me i mə, ‘Kwa tini iəmə asori nəha. Nəpın tata səvənhi tremhə, nəmhien i ruvehe mo səvənhi. Pwəh sousi əpune nənə nəmhien səvənhi truvehe mo səkitaha i.’ 15 Nənə irəha həkwtəmhiri, mhousi əpune, mhərarki irapw ia taniruə.

Ro iam̄inhi irə iamə asori səvəi n̄imeɪ krep trəfo ia nəmə me nəha? ¹⁶ In truvehē, mousi əpune irəha, nənə məseni pen n̄imeɪ krep səvənhi ia rəgi nər̄məpə.”

Nəp̄in nər̄mama me hərəgi nəgkiariien nəha, həni mə, “Rekəm. Ko r̄ipko mhə iam̄inhi.”

¹⁷ Mətə Iesu rəti pen mətə irəha m̄ini mə, “Mə tr̄ipko mhə iam̄inhi nəfe n̄ipwrai nəgkiariien i k̄imərai pen ia Nəkukuə Ikinan?

‘Kəruətərei nəha nəmə kamhəuvrhəkin nimwə hən̄uə rərəha, mhəpwəh,
təkwtək̄wuni nəha ruvəuvehe m̄ino
kəruətərei sə rəpi raka pam kəruətərei
me,
məkwtəm̄hiri əknek̄in pam nimwə.

¹⁸ Iərmama sə tr̄imwei pen ia kəruətərei nəha,
n̄ikək̄rin me trər̄kwəp̄irər̄kwəp̄ir.

Tr̄ini m̄in̄uə kəruətərei nəha r̄imwei pen ia
iərmama riti,
iərmama nəha tr̄ipwar̄ispwar̄is.’ ”

Nəresien ia n̄ikaren səvəi nəmri takis

¹⁹ Nahatən me səvəi Loa m̄ine pris asori me hən̄uə tuhək̄wtəm̄hiri a Iesu ia nəp̄in nəha t̄i nəri nə mə hərəgi mə in r̄ini nusipek̄inien nəha muəsi irəha i, mətə hənhek̄ir a nər̄mama.

²⁰ Ro pen irəha kamhətə amasan in, mhər̄hi pen nər̄mama nepw̄in sə kamhətə afafa nari həuvən mə tuheikuə ia Iesu mhəres pen nəresien me nepw̄in min. Nəmə asori me hokeikei mə Iesu trəfwəkour ia nəgkiariien səvənhi, nənə irəha hək̄urən nəkwtəm̄hiriien in tukwe, nənə

mhəuvei pen in ia rəgi iəmə Rom sə rauvehi nasoriien mamərimənu ia kwopun nəha. ²¹ Nəmə me nəha sə kamhətə afafa nari həuvən mhəres pen Iesu i mə, “Iahatən. Kimaha iahəukurən mə nəgkiariien me səim sə ikamahatən nərmama me irə ratukwatukw. Ipkopəiti mhə ia nərmama me nepwɪn, mətə ikamahatən pərhien suatuk sə Kumwesən rokeikei mə nərmama tuhesi pen. ²² Ro iamɪnhi irə tiko mɪni pehe ro tukumaha i nətərigien səim. Ratukwatukw ia Loa səkɪtaha mə tsəraku pen nəmri takis m Kig Sisa uə rekəm?”

²³ Mətə Iesu ruvəukurən raka mə irəha kamheikuə a, mamhəres nəresien nəha mə in trəfwəkour ia nəgkiariien səvənhi. Ro pen in rɪni pen ti nirəha i mɪnuə, ²⁴ “Həuvei pehe silin riti pwəh iakətə ro. Nənɪmwi iərmama sin i ia silin? Nənə nəghi sin i?”

Miregi irəha həni mə, “Nənɪmwi Kig Sisa mɪne nəghi Kig Sisa.”

²⁵ Miregi Iesu rɪni pen ti nirəha i mə, “Iənhi irə, narimnari me səvəi Kig Sisa hiəuvei pen m Kig Sisa. Narimnari me səvəi Kumwesən hiəuvei pen m Kumwesən.”

²⁶ Nənə irəha ko həpkəkwtəmhiri mhə Iesu ia nəmri nərmama ti nəri nə mə ripkəfwəkour mhə ia nəgkiariien səvənhi. Mətə həkəkərinari ia nəgkiariien səvənhi, nənə mhəuvehe mhəpnəpen.

Nəresien ia nɪkaren səvəi nərmama səməme həuvamhə

²⁷ Satusi me nepwɪn həuvehe ti Iesu. (Satusi me irəha kamhəni mə iərmama sə ruvamhə ko ripkətui mhə mwi.) ²⁸ Irəha həuvehe mhəres in nəresien riti, mhəni mə, “Iahatən. Moses

rimərai pen ia Loa səkitaha mə trini minuə iərman riti remhə, məpwəh səvənhi pran, mətə tininrau riwən, piəvi iərman nəha traməkeikei miri pran nəha rouərəhi nəkwərhakwərha me, rouəsihagin piəvi iamə nəha. ²⁹ Mətə nərman sefen, irəha piəvnraha me. Sə rasori riri pran riti, rouəpwəh nərəhien iəkunouihi riti, remhə, məpwəh səvənhi pran. ³⁰ Piəvni sə resi pen in mwi ro mwi iamini irə. ³¹ Nənə piəvni sə ro kahar, mamevən meste irəha pam sefen həiri prən nəha, mhemhə pam. ³² Nənə prən nəha rəpwəh nərəhien iəkunouihi riti, memhə mwi. ³³ Ni pehe ro tukumaha i. Ia nəpin nəha Kumwesən tro nərmama hətui mwi ia nemhəien, prən nəha səvəi sin ia nərman me nəha sefen, ti nəri nə mə irəha pam həməiri in?”

³⁴ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Ia nitətə ipwet mine nərman kamhəiri nīpran, nīpran kamhesi pen nərman. ³⁵ Mətə ia nitətə vi sə truvehe, nərman mine nīpran me tuhəpwəh noien iaminha irə. Nərman mine nīpran səməme Kumwesən trətə irəha mə hatukwatukw tuhətui mwi ia nemhəien, nənə mharə ia nitətə vi nəha. ³⁶ Irəha tuhəpwəh nemhəien mwi ti nəri nə mə irəha həmwən ia nagelo me. Irəha nīpwnəti Kumwesən me ti nəri nə mə in ro irəha hətui mwi ia nemhəien. ³⁷ Mətə Moses in mwi rinahatən mə nərmama səməme həuvamhə tuhətui mwi. Ia kwopi nəgkiariien sə raməgkiari ia nei nəha napw rauək irə mətə rīpkahi əmwesi mhə, Moses rinəkwein Iərimənu mini mə in Kumwesən səvəi Epraham mine Kumwesən səvəi Aesak mine Kumwesən səvəi Jekop. ³⁸ Nəgkiariien nəha

ramahatən pen mə Kumwesən rıpkō mhə in Kumwesən səvəi nərmama me səməme həuvamhə, mətə in Kumwesən səvəi nərmama me səməme kāmhamıru. Ro iamınhi irə tı nəri nə mə ia nənimen nərmama me pam kāmhamıru.”

³⁹ Ia nəpın nəha nahatən me nepwın səvəi Loa həni mə, “Iahatən. Nəgkiariien səim ratuk-watukw.” ⁴⁰ Irəha həni iamınhi irə tı nəri nə mə Satusi me hənauris, ko həpwəh nəresien nari riti mwi min.

Kristo in tını sin?

⁴¹ Mətə Iesu rını pen tı nırəha i mə, “Rəfo kamıni mə Kristo in tını Kig Tevit? ⁴² Kig Tevit atukwatukw rıməni ia Nəkukuə Ol Sam mə, ‘Kumwesən rını pen tı İərimənu səiou mə,

Əkure ia nıkarek mwatuk,

⁴³ meste tako nərmama səməme haməmwəki ik həuvehe,

tikərpwi utə tıpage nısum mi ia nırəha.’

⁴⁴ Ia nəgkiariien nəha Kig Tevit rınəkwein Kristo mə İərimənu səvənhi. Mə ro iamınhi irə rəfo kamıni mə in tını Kig Tevit?”

Nərmama səvəi Iesu tuhaməkeikei mhəsiari tı nahatən me səvəi Loa

⁴⁵ Nəpın nərmama me pam kāmhatərig irə, Iesu rını pen tı nərmama me səvənhi mınuə,

⁴⁶ “Kımiaha tıhaməkeikei mhəsiari tı nahatən me səvəi Loa. Irəha hokeikei mə tuharkahu ia karkahu əpwəmwis me, mamhan. Ia kwopun kamomaket me ikin hokeikei mə nərmama tuhəkwein irəha ia nisaiien. Ia nəkwai nımwəfwaki me səvəi nəkur Isrel hokeikei mə tuhəkure ia kwopun amasan me. Ia nəveginien asori me hokeikei mə tuhəkure ia kwopun

kamsiai nēmə asori me ikin. ⁴⁷ Irəha kamheikuə ia nīpran me sēməme nərman me səvənraha həuvamhə, mamhakres narimnari me səvənraha, nənə mamho mwi nəfwakiien əpwəmwis me mə nərmama tuhətoni həsiai irəha tukwe. Kumwesən trərpwīn noien ərəha me səvənraha rasori mwi.”

21

Pran riti ruvei pen səvənhi mane sampam m Kumwesən

¹ Iesu rəti pen mətoni nərmama nautə səvənraha rasori kamherukw pen mane me səvənraha ia kwopun kamerukw pen mane m Kumwesən ikin.

² Ia nəpīn nəha pran riti ruvehe. Prən nəha iərman səvənhi remhə məpwəh in. Nautə səvənhi riwən. Ruvehe merukw pen silin ouihi mi kəru.

Iesu rətoni, ³ mīni mə, “Iakani nīpərhiēnien tukumiaha i prən i nautə səvənhi riwən iərman səvənhi remhə məpwəh in rerukw pen mane rasori məpi raka nərmama me pam nəha. ⁴ Iakani iamīnhi irə tī nəri nə mə nərmama me nəha nautə səvənraha rasori. Həuvehi raka nīpərīn a mhəuvei pen m Kumwesən. Mətə prən i nautə səvənhi riwən ruvei pen mane me pam səvənhi sə truvehi nəveginien irə.”

Iesu rəgkiari ia nimwə səvəi Kumwesən

⁵ Nərmama nepwīn səvəi Iesu kamhəgkiari ia nimwə səvəi Kumwesən, mamhəni mə ramasan pīk tī nəri nə mə kīno ia kəruətərei amasan me mīne narimnari amasan me kīməuvei pen m Kumwesən. Nənə Iesu rīni mə, ⁶ “Narimnari me i kīmīaha hiamətoni, tukamevən tukousi testesi

pam, kəruətərei riti ko rəpwəh nərer əknekɪnien ia riti.”

⁷ Miregi irəha həres pen in mə, “Iahatən. Narimnari me i tuhəuvehe tinesən? Nəfe niṁtətien tru-vehe mahatən pen mə nəpɪn səvəi narimnari me i ruvəuvehe ipaka?”

⁸ Miregi Iesu rini mə, “Kimiaha tihaməsiari kamo iərmama riti reikuə ia kimiaha. Nərmama həpɪk tuhəuvehe ia nəghɪk, mhəni mə irəha Kristo, mhəni mwi mə nəpɪn səvəi narimnari me i ruvəuvehe ipaka. Mətə kimiaha tihəpwəh nukurirəien ia nirəha.

⁹ Kimiaha tihəregi nərmama tuhəvisau ia naruagəniēn me səməme nərmama kamho ia nirəha me, mamho mwi ia nərmama səməme kamhərimənu. Nəpɪn tihəregi, tihəpwəh nehekiriēn, ti nəri nə mə nəri nəha traməkeikei mukupwən muvehe, mətə rɪpko mhə ihɪ nəpɪn sampam.”

¹⁰ Iesu rarə mini pen mwi ti nirəha i mə, “Nərmama ia kwənəkʷus riti tuhəskəmter mharuagən irəha nərmama ia kwənəkʷus əpə. Nərmama səvəi kig riti tuhəskəmter mharuagən irəha nərmama səvəi kig əpə.

¹¹ Niṁwnimwien asori me tuhəkiu. Ia kwopun me nəpwɪn nukumhə trahi nərmama. Nemhəien skai me tuhəuvehe mhouraha nərmama. Nənə narimnari me nərmama tuhətoni həhekɪr i mine niṁtətien asori me tuhəku pen ia niṁagouagou.

¹² Mətə nəpɪn narimnari me nəha həpkuvehe mhə ihɪ, nərmama tuhəkwtəmhiri kimiaha ia rəginraha, mhometə kimiaha. Irəha tuhəuvei pen kimiaha ia rəgi nəmə asori me ia nəkwai niṁwəfwaki me səvəi nəkur Isrel. Ti nəri nə mə kimiaha nərmama me səiəu, nəmə asori me nəha

tuhəuvehi puvnimwə kímiaha ia kalapus, nənə mhərpwi irapw kímiaha ia nəmri kig me mine nəmri nərmama səməme kamhərimənu. ¹³ In i nəpɪn səkímiaha tihəni irapw nəgkiariien amasan səiou irə. ¹⁴ Ro iamɪnhi irə mine kímiaha tihəpwəh nətərig pikien ia nəfe nəgkiariien səkímiaha tihəni pen ti nirəha i. ¹⁵ Iou takuvei pehe nəgkiariien mine nukurəniēn m kímiaha. Nərmama me nəha səməme kamhəmwəki kímiaha tuhəregi nəgkiariien me səkímiaha, irəha riti ko rɪpkousi raka mhə, uə trɪni neikuəien irə. ¹⁶ Tata me mine mama me səkímiaha me, mine piəvmiaha me, mine nərmama ia kwənəkwus me səkímiaha me, mine kímiaha me nepwɪn tuhəuvei pen kímiaha ia rəgi nərmama səməme haməmwəki kímiaha. Nənə irəha tuhousi əpune kímiaha nepwɪn. ¹⁷ Nərmama me pam tuhəmwəki kímiaha ti nəri nə mə kímiaha nərmama me səiou. ¹⁸ Mətə nimwai nukwənemiaha nə ia kəmkapwəmiaha kuatia ia nirəha trɪpkiwən mhə. ¹⁹ Kímiaha tihaməkeikei mhərer əknekɪn ia nahatətəien səkímiaha. Ia noien i tuhəuvehi nimiruien.”

Naruagən me səvəi nəkur Rom tuhəuvehe mhouraha Jerusalem

²⁰ “Mətə nəpɪn kímiaha tihətoni naruagən me həpɪk həuvehe mheikurkurau ia Jerusalem, tihaməkeikei mhəukurən mə trɪpko mhə tui nənə irəha tuhouraha pam kwopun i. ²¹ Ia nəpɪn nəha, nərmama ia tənə Jutia tuhaməkeikei mhap mhəuvən ia təkuaer me. Səməme kamharə ia nəkwai taon i tuhaməkeikei mhəier. Nənə səməme

kamharə iruə tuhəpwəh nuvnimwə peheien mwi irə. ²² Nəp̄in nəha in nəp̄in sə Kumwesən trərpw̄in noien ərəha me irə, mo nəgkiariien me pam səməme kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan həuvehe mhəukuə. ²³ Trərəha anan ti n̄ipran me səməme tuhəpəmpəm mine səməme tuhaməuvei pen kənunu m nəkwerhəkwerha əmtəmetə me ia nəp̄in nəha, ti nəri nə mə nəmisiəien asori treste t̄iprənə i. Niemaha səvəi Kumwesən trəuiui nərmama me ia kwopun i. ²⁴ Tukəpi əpune nepw̄in ia nau, nənə kəkwtəmhiri nepw̄in kuvehi irəha həuvən mho slef me ia nirəha ia tənəmtənə me. Nənə nərmama r̄ipko mhə irəha nəkur Isrel tuhavən testesi Jerusalem, mhərimənu ia nəkur me ik̄in meste nəp̄in səvəi nərmama r̄ipko mhə irəha nəkur Isrel tro sampam.”

Iəməti Iərmama truvehe mwi

²⁵ “Nənə n̄imtətien me tuhəuku pen ia meri, məkwə, mine kəməhau me. Ia təkure t̄iprənə i nərmama ia tənəmtənə me tuhəhek̄ir, mhəreirei ti nəri nə mə təsi ramərkwəpahar p̄ik, mamə peiau peiau asori me. ²⁶ Nərmama tuhətoni nəfe truvehe meste t̄iprənə i, nənə həhek̄ir p̄ik, mhemhə rasi tukwe. Narimnari me ia n̄imagouagou həskai p̄ik, Kumwesən tr̄ikiukiū ia nirəha. ²⁷ Ia nəp̄in nəha irəha tuhətoni iou, Iəməti Iərmama, ia reri nəpuə riti, iakauvehe ia n̄iskaiien mine nukuraanien asori. ²⁸ Nəp̄in kimiaha tihətoni

21:22: Dut 32:35, Jer 5:29, 46:10, Hos 9:7 **21:23:** 1Kor 7:26

21:24: Esra 9:7, Sam 79:1, Aes 63:18, Rom 11:25, Rev 11:2 **21:25:**

Sam 46:2-3, Sam 65:7-8 **21:27:** Dan 7:13, Mat 26:64, Rev 1:7

21:28: Rom 13:11

narimnari me naha hanamæier pehe, tihærer atuk-watukw, mhækwætə, ti næri nə mə nəpɪn səkimiaha sə takeivinari nari ia kimiaha ruvəuvehe ipaka.”

Iesu rusipekin ia nei niemis

²⁹ Nənə Iesu rini nusipekinien riti ti nirəha i mə, “Hətə ro nei niemis mine nei me pam. ³⁰ Nəpɪn hanaməpɪrɪr kimiaha hiətoni mhæukurən mə nəpɪn səvəi nəpnəpanien ruvəuvehe ipaka. ³¹ Rəmwhen a mwɪ, nəpɪn kimiaha tihətoni narimnari me i hanamæier pehe, tihæukurən mə nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə ruvəuvehe ipaka.

³² Iakani nɪpərhiēnien tukumiaha i mə nərmama səməme kamhəmɪru təkwtəkɪwuni mine tuhəpwəh nemhə pamien meste narimnari me pam i hæier pehe. ³³ Neiai mine tɪprənə trouiwən, mətə nəgkiariien me səiou tuhəpkiwən mhə.”

Nərmama tuhaməkeikei mhətui amasan mhəpwəh napriien

³⁴ Nənə Iesu rini mə, “Mətə kimiaha tihaməkeikei mhəsiari, mhəpwəh nourahaiēn nəpɪn səkimiaha ia noien lafet me, uə ia nənimwiiēn nənimwiiēn skai mhakonə irə, uə ia nətərig pikien ia narəien səkimiaha ia tɪprənə i. Rərəha nəpɪn nəha səiou truvehē məsgatukw ia kimiaha rəmwhen kwənkru ruəsi kimiaha. ³⁵ Iakani iamɪnhi irə ti næri nə mə nəpɪn nəha treste nərmama pam ia təkure tɪprənə i. ³⁶ Mətə ia nəpɪn me kimiaha tihaməkeikei mhətui amasan, mhəpwəh napriien. Tihəfwaki mə nəpɪn narimnari me nəha truvehē

21:33: Luk 16:17 **21:34:** Mat 24:48-50, Mak 4:19, Luk 17:27, 1Tes 5:3 **21:36:** Mak 13:33, Rev 6:17

irə niskaiien səkimiaha trəmwhen ti narakaien irə, nənə mhərer ia nənimek, Iou Iəməti Iərmama.”

³⁷ Ia nəp̄in me pam Iesu ramahatən nərmama ia nimwə səvəi Kumwesən, mətə ia nəp̄in rier ia taon, mevən mapri ia Təkuər Olif. ³⁸ Nənə ia nəpnəp̄in anan nərmama me həuvehe mwi tukwe fwe ia nimwə səvəi Kumwesən mə tuhətərig in.

22

Nəmə asori me hərai sun mə tuhəkwtəmhiri Iesu

¹ Nəveginien asori nəha nəkur Isrel kamhani bred sə yis riwən irə ruvəuvehe ipaka. Nəveginien asori nəha nəghin nə Pasova. ² Pris asori me mine nahatən me səvəi Loa kamhətui suatuk riti mə tuhəuvən afafa mhousi əpune Iesu ti nəri nə mə kamhhekir nərmama. ³ Ia nəp̄in nəha Setan ruvnimwə ia reri Jutas, iəmə nəha kani mwi in mə Iskar-iot, in riti ia nərmama me twelef səvəi Iesu. ⁴ Nənə Jutas rəpwəh irəha mevən ti pris asori me mine nəmə asori me səvəi naruagən me sə kamhətui ti nimwə səvəi Kumwesən, mək̄iari minraha mini mə rukurən nətuiien suatuk riti ti nuvei penien Iesu ia rəginraha. ⁵ Nəp̄in irəha həregi, rər̄inraha ragien. Həni simw̄in mə tuhəuvei pen mane min. ⁶ Ro pen Jutas rəsəni, nənə minamətui nəp̄in riti nərmama həiwən irə mə truvei pen Iesu ia rəginraha.

Iesu raməpnəpenə mə trəni nəveginien səvəi Pasova

⁷ Nəveginien asori nəha nəkur Isrel kamhani bred sə yis riwən irə ruvəuvehe. Ia nəp̄in nəha

kamhousi əpune kwəti sipsip me səvəi Pasova.
⁸ Ro pen Iesu rərhi pen Pita mine Jon, mini mə,
 “Rouevən, rouəpnəpenə ia nəveginien səvəi Pasova
 sənətaha, pwəh sani.”

⁹ Miregi krouni pen tukwe in mə, “Ikokeikei mə
 kimrau trouəpnəpenə irə pəku?”

¹⁰ Miregi in rini pen ti nirau i mə, “Rouregi ro.
 Nəpın kimirau tirouier pen fwe ia taon, iərman
 riti trəpi raka kimirau ia suatuk, mauvehi tikinari
 riti nui rukuər irə. Iroukurirə pen in rouuvnimwə
 ia nimwə nəha in truvnimwə irə, ¹¹ nənə rouni
 pen ti iəmə asori səvəi nimwə nəha mə, ‘Iahatən
 səkitaha rani pehe tukw ik i mə nimwə əfo nəha
 tahani pəri nəveginien səvəi Pasova kimaha səiou
 me nərmama me ikin?’ ¹² Nənə in triri kimirau
 mevən fwe irənhə ia nimwə nəha mahatən rum
 asori riti. Narimnari me pam hənəmak raka fwe
 ikin. Ia rum nəha kimirau tirouəpnəpenə tuku-
 taha.”

¹³ Nənə irau krouevən rouətə narimnari me pam
 rosi Iesu rıməni pen ti nirau i. Nənə krouəpnəpenə
 ia nəveginien səvəi Pasova.

Iesu raməni nari irəha nərmama me səvənhi

¹⁴ Nəpın səvəi nəniien nari ruvəuvehe. Iesu
 rəkure ia kwopun kaməni nari ikin irəha aposol
 me səvənhi. ¹⁵ Ia nəpın nəha in rini pen ti nirəha
 i mə, “Iakinokeikei pık mə kurirə ko nəmisəien
 miou, takukupwən məni nəveginien i səvəi Pasova
 kitaha m kimiaha. ¹⁶ Iakani pehe tukumiaha i iou
 tapkəni mhə mwi nəveginien səvəi Pasova meste

nīpwrai nāveginien i truvehe mukuə ia nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə.”

¹⁷ Nənə Iesu ruvehi kap waen, məfwaki mīni vivi Kumwesən tukwe, nənə mīni mə, “Kimiaha pam tuhəuvehi nəri, mhənimwi. ¹⁸ Iakani pehe tukumiaha i ipwet mīne mamevən tapkənimwi mhə mwi waen meste nitətə sə Kumwesən ramərimənu irə truvehe.”

¹⁹ Kurirə irə in ruvehi bred, məfwaki mīni vivi Kumwesən tukwe, nənə məkwesen, muvei pen mīnraha, mīni mə, “In i nīpwraK sə takuvei pen tukumiaha. Kimiaha tihaməkeikei mamho iamīnhi irə mə rerimīaha ramrhi iou.”

²⁰ Rəmwhen a mwi nəpīn irəha hənani raka nari, Iesu ruvehi kap waen, mīni mə, “Kap i in i nəgkiariien vi səvəi Kumwesən. Nitek sə traiu tukumiaha trərihi tərini əknekīn nəgkiariien nəha.

²¹ Mətə həregi ro. Iərmama sə truvei pen iou ia rəgi nərmama səməme kamhəmwəki iou raməkure kimrau min. ²² Iou, Iəməti Iərmama, takaməkeikei memhə rəmwhen kimərfi mə tuko ia nīrak, mətə trərəha anan ti iərmama sə truvei pen iou ia rəgi nərmama səməme kamhəmwəki iou.” ²³ Nəpīn Iesu rīni nəgkiariien nəha, irəha hənəmərəs irəha me i mə sin nəha ia nīrəha tro iamīnha irə mīne.

Nərmama me səvəi Iesu hərəs irəha me mə sin ia nīrəha in rasori

²⁴ Ia nəpīn nəha nərmama me səvəi Iesu hənəməvisə mīnraha me, mamhərəs irəha me i mə sin ia nīrəha in rasori. ²⁵ Nənə Iesu rīni pen ti nīrəha i mə, “Kig me səvəi nərmama me rīpko mhə irəha nəkur Isrel kamhərimənu ia

nirəha. Səməme hasori ia nirəha kani irəha mə Nərmama səvəi Nasituien. ²⁶ Mətə kيمياha tihəpwəh noien iaminha irə ia kيمياha me, rekəm. Iərmama nəha ia kيمياha in rasori traməkeikei muvehe məmwhen iərmama nəha ia kيمياha nuk səvənhi rouihi. Nənə iərmama nəha ia kيمياha in ramiri pen kيمياha ia suatuk sə tihesi, traməkeikei muvehe məmwhen iərmama sə ramo tukwini nari m kيمياha. ²⁷ Sin nəha in rasori, iəmə asori sə raməkure maməni nari uə səvənhi iotukwininari sə rasui raka nəveginien sənəni? Kيمياha hiəukurən mə iəmə asori sə raməkure maməni nari in rasori. Mətə ia rerimiaha iou iakamo rəmwhen iotukwininari sə rasui raka nəveginien sənəmiaha.

²⁸ Kيمياha i hiəpkap raka mhə ia nirak nəpən iakinərə ia nəəsauien me səiou. ²⁹ Ro pen rəmwhen ia Tata səiou riməuvei pehe nasorijen miou mə takərimənu, iou mwi takuvei pehe nasorijen m kيمياha mə tihərimənu. ³⁰ Ia nitətə səiou sə takərimənu irə, kيمياha tihəkure ia tepol səiou, mhəvegin, mhənimwi, nənə mhəkure ia jea me, mhərimənu ia kwənəkwus me twelef səvəi nəkur Isrel.”

Iesu rini mə Saemon Pita trini m kahar mə in rireirei Iesu

³¹ “Saemon, Saemon. Regi ro! Setan rinəres raka Kumwesən i mə trəsəni pen kيمياha ia rəgin. In rokeikei mə truai kيمياha rəmwhen iərmama ruai nuni wit mine tekən. ³² Mətə iakinəfwaki raka tukw ik mə nahatətəien səim trəpwəh nimweien. Nənə nəpən tikrərig muvehe

22:26: Mat 23:11, Mak 9:35

22:27: Jon 13:12-15

22:29:

Luk 12:32 **22:30:** Mat 19:28

22:31: 2Kor 2:11

22:32: Jon

17:11,15,20, Sam 51:13

mwi tukw iou, tikaməkeikei mo nahatətəien səvəi piam me ruvehe miskai.”

³³ Miregi Pita rini pen tukwe in mə, “Iərimənu. Iakamərer mwatuk mə takuvnimwə ia kalapus krau mik, uə takemhə krau mik.”

³⁴ Miregi Iesu rini mə, “Pita. Iakani pehe tukw ik i ia nəpɪn a i rəiə trəpwəh nakakaien meste tikini m kahar mə ikreirei iou.”

Nəgkiariien ia Nəkukuə Ikinan traməkeikei muvehe mukuə

³⁵ Nənə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Fwe kupwən, nəpɪn iakinərhi pen kimiaha mə tihəuvən mhəvisau, hio rəmwhen iakiməni, hiəpwəh nuvehiien tənəripw sə hiaməvai pen mane uə tinari irə mine put me səkimiaha. Nənə rəfo? Nari riti riməiwən təni kimiaha?”

Miregi irəha həni mə, “Rekəm. Nari riti riwən.”

³⁶ Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Mətə təkwtəkwuni trini minuə iərmama riti səvənhi fwe tənəripw sə ravai pen mane uə tinari irə, pwəh ruvehi. Nənə trini minuə iərmama riti səvənhi nau səvəi naruagəniien riwən, pwəh rəmri pen nəmri nari ia kot səvənhi, muvehi riti irə. ³⁷ Iakani pehe tukumiaha i nəgkiariien i ia Nəkukuə Ikinan traməkeikei muvehe mukuə ia nirak. Rini minuə ‘Kəvsini pen in irəha nərmama səməme kamhərui loa.’ Nəgkiariien i kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan raməgkiari ia nirak, rinakuə nəha təkwtəkwuni.”

³⁸ Miregi irəha həni mə, “Iərimənu. Ətə ro! Nau kəru i səvəi naruagəniien.”

Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Nəmwhen.”

22:33: Luk 22:54 **22:35:** Luk 9:3, 10:4 **22:36:** Luk 22:49

22:37: Aes 53:12, Luk 22:52

Iesu raməfwaki ia Təkuər Olif

³⁹ Iesu rier ia taon, mevən ia Təkuər Olif rəmwhen ramo ia nəruarəv me pam. Nərmama me səvənhi kamhəkurirə in. ⁴⁰ Nəp̄in in rapirapw ia kwopun nəha, r̄ini pen ti nirəha i mə, “K̄imiaha tihəfwaki mə tihəpwəh n̄imweiiēn ia nərəhaiēn.” ⁴¹ Nənə in rəpwəh irəha mevən isipw̄in kwopti, m̄inimwi nukurhun mi, məfwaki, ⁴² m̄ini mə, “Tata. Tr̄ini m̄inuə ratukwatukw ia nətərigiēn s̄aim, tikuvehi raka kap i pwəh iakəpwəh n̄animwiēn. Mətə tikəpwəh noien rəmwhen sə iakokeikei, tiko rəmwhen sə ikokeikei.” ⁴³ Ia nəp̄in nəha agelo riti ruku pen ia neiai mier irapw ti Iesu mo in riskai mwi. ⁴⁴ Nənə ti nəri nə mə Iesu r̄iregi rərəha anan, rəfwaki əmisə mwi. Niseseiēn səvənhi ruvehe məmwhen ia netə sə rəmərəməri pen ia tiprənə.

⁴⁵ Nəp̄in in rəfwaki pam, miskəmter, mevən mwi ti nərmama me səvənhi, mətoni mə hənəpri ti nəri nə mə rer̄inraha rəpou. ⁴⁶ In r̄ini pen ti nirəha i mə, “Rəfo k̄imiaha hiəmapri? Hətui, mhəfwaki mə tihəpwəh n̄imweiiēn ia nərəhaiēn.”

Nərmama həkwtəmhiri Iesu

⁴⁷ Nəp̄in Iesu raməgkiari ihi, nərmama həp̄ik həuvehe. Iəmə nəha, nəgh̄in nə Jutas, riti ia twelef nərmama me səvəi Iesu, ramiri irəha. In ruvehe ipaka ti Iesu mə trakei m̄in, ⁴⁸ mətə Iesu r̄ini pen tukwe in mə, “Jutas. Rəfo? Ikuə tiko pui iou, Iəməti Iərmama, ia nakeiiēn?”

⁴⁹ Nəp̄in nərmama səməme kamhərer ipaka ti Iesu hətōni nəfe trukurirə mier pehe, hən̄i mə,

“Iərīmənu. Kīmaha tahəfo? Tahərai irəha ia nau me səkimaha me uə rekəm?” ⁵⁰ Nənə irəha riti rərai iərmama sə ramo tukwini nari m pris asori anan mərəi raka nīkare nifregin mwatuk.

⁵¹ Mətə Iesu rini mə, “Nəmwhen nə!” Nənə mīrəpi nifregin, momasan.

⁵² Iesu rəgkiari m pris asori me, mīne naruagən me nəha kamhətui tī nimwə səvəi Kumwesən, mīne nəmə asori me səvəi nəkur Isrel səməme həuvehe mə tuhəkwtəmhiri in. In rini mə, “Rəfo hiaməuvehi nau me mīne nīpərpəri nei me mamhəuvehe mə tihəkwtəmhiri iou iamīnhi irə? Nətərigien səkimiaha rinuə iou rakres riti uə?

⁵³ Nərineiv m neis mīne kitaha miou samarə ia nəkwai nimwə səvəi Kumwesən. Rəfo hiəpwəh nəkwətəmhirien iou ia rəgimīaha ia nəpīn nəha? Mətə in i nəpīn səkimiaha, nəpīn nīskaiien səvəi nəpītəvien trərimənu ia kimiaha.”

Pita rini mə in rīreirei Iesu

⁵⁴ Ia nəpīn nəha nərmama me nəha həkwətəmhiri Iesu, mhəiri mhəuvən ia nimwə səvəi pris asori anan. Pita rakurirə, mətə rəpwəh nevənien ipaka.

⁵⁵ Nəpīn irəha həkwwumen pam napw riti ia nīkare nimwə nəha, mhəkure pəri, Pita raməkure irəha mīnraha. ⁵⁶ Nənə pran riti sə ramo tukwini nari rətoni in raməkure ipaka tī napw. Ramətə amasan in, nənə mīni mə, “Iəmə i in mwi rinamavən pəri irau Iesu.”

⁵⁷ Mətə Pita rini mə, “Rekəm, prən i. Iakreirei iəmə nəha.”

⁵⁸ Nəpīn ouihi a rukurau, nənə iərmama riti mwi rətoni in mīni mə, “Ik riti mwi ia nīrəha.”

Mətə Pita rini mə, “Iəmə i, rıpkə mhə iou.”

⁵⁹ Nəpın ouihi a rəmwhen ia aoa riti rukurau, nənə iərmama riti mwı rəgkiari skai, mını mə, “Nıpərhiendien i. Iəmə i in mwı rınamavən pəri irau İesu. Kwa in mwı iəmə Kalili nəha.”

⁶⁰ Mətə Pita rini mə, “Iəmə i, iakreirei nəfe i iakaməgkiari irə.” Təkwtəkwuni a mwı, nəpın raməgkiari ihi, rəiə rakaka. ⁶¹ Nənə İərimənu səkitaha ruvsini, məti pen mətə Pita. Nənə Pita rerin rırhi nəgkiariien i səvəi İərimənu səkitaha. Rıməni pen tukwe in mə, “İa nəpın a i kurirə rəiə rakaka, tikini m kahar mə ikreirei iou.” ⁶² Nənə Pita rier mevən iruə mırapi nasəkien.

Iesu rərer ia nəmri nəmə asori me səvəi nəkur İsrəl

⁶³ İa nəpın nəha nəmə me nəha səməme kamhərer tukuahag İesu, kamhəuəsi in, mamharis əkenhin irə. ⁶⁴ İrəha housəman mwı nənimen, nənə mamhəres in mə, “Ni ro nəgkiariien sə ruku pen ti Nənimwin mə sin ruəsi ik!” ⁶⁵ Nənə həni mwı nəgkiariien me rıpik mwı, mamhəni ərəha in irə.

⁶⁶ Nəpın ruvəran nəmə asori me səvəi nəkur İsrəl mine pris asori me mine nahatən me səvəi Loa housəsimwin irəha me. Nənə nərmama me həiri İesu, mhəuvən, mhərpwi irapw in ia nəmrınraha. Nənə nəmə asori me i həni mə, ⁶⁷ “Trini minuə ik Kristo, ni pehe tukumaha i.”

Mətə İesu rini pen ti nırəha i mə, “Ko iakini pehe tukumiaha i, ko kımiaha hiəpkini mhə nıpərhiendien irə. ⁶⁸ Ko iakəres nəresien riti m kımiaha, ko hiəpkosəripın pehe mhə miou. ⁶⁹ Mətə

nəha təkwtəkhwuni mine mamevən iou, Iəməti Iərmama, takəkure ia nīkare Kumwesən mwatuk sə in nīskaiien səvənhi rasori.”

⁷⁰ Miregi irəha pam həni mə, “Ro iamīnhi irə ik Tīni Kumwesən?”

Miregi Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Hiaməni mə iou i in i.”

⁷¹ Miregi həni mə, “Kitaha tsətui mwi iərmama riti mwi mə trini pui in ti nəfe? Səuvəregi raka mə in rini ərəha Kumwesən. Ruku pen atukwatukw ia tərhun.”

23

Iesu rərer ia nəmri Paelat

¹ Ia nəpīn nəha nərmama pam ia kusen nəha həskəmter, mhəiri Iesu, mhəuvən, mhərer ia nəmri Paelat. ² Nəpīn kamhərer ia nəmri Paelat, həni ərəha Iesu i mə, “Kīmaha iahətoni iəmə i ramiri əpə iti kīmaha nəkur Isrel, mamīnise kīmaha mə tahəpwəh nərəku penien nəmri takis m Kig Sisa. In rani mwi mə in Krīsto, iərmama sə trərīmənu ia kīmaha.”

³ Miregi Paelat rəres Iesu i mə, “Ik kig səvəi nəkur Isrel?”

Miregi Iesu rini pen tukwe in mə, “Ik ikani.”

⁴ Nənə Paelat rini pen ti pris asori me mine nərmama me pam nəha mə, “Iakətə iamīnhi irə mə nərəhaien riwən ia iəmə i.”

⁵ Mətə irəha həgkiari skai, mhəni mə, “Mətə iəmə i ramahatən nərmama me pam ia tənə Jutia, mamō irəha haməvisə mīnraha me. In rino stat fwe ia tənə Kalili muvehe meste nari ia kwopun i.”

Iesu rærer ia nāmri Herot

⁶ Næpîn Paelat rîregi nægkiariien naha, ræres mæ, “Iamæ i in iamæ Kalili uæ rekæm?” ⁷ Nænæ næpîn Paelat rîregi mæ Iesu ruku pen ia kwopun naha Herot ramærimænu ikin, rærhi pen in revæn tukwe, ti næri næ mæ ia næpîn naha Herot mwi fwe Jerusalem.

⁸ Næpîn Herot rætæ Iesu, rerîn ragien pîk. Tui kwopti rokeikei mæ trættoni, ti næri næ mæ ramregi kani næghîn, nænæ mokeikei mwi mæ trættoni Iesu ro nîmtætien riti. ⁹ Ro pen Herot ræres Iesu næresien me rîpîk, mætæ Iesu rîpkîni mhæ nægkiariien riti. ¹⁰ Ia næpîn naha pris asori me mîne nahatæn me sævæi Loa hæskæmter, mamhægkiari skai, mamhæni æræha Iesu. ¹¹ Herot mîne naruagæn me sævænhi kamhætæ æræha in, mamharis ækenhîn iræ. Nænæ Herot rîni nækwæn mæ iræha tuharkahu pen karkahu amasan riti min. Næpîn hænarkahu pen raka min, Herot rærhi pen in rîrærig mevæn ti Paelat. ¹² Ia næpîn naha Herot mîne Paelat krouvehe rouækwein irau me mæ iou riti. Mætæ kupwæn krouæmwæki irau me.

Paelat ræseni pen Iesu ia rægi naruagæn me

¹³ Paelat rousæsimwîn pris asori me mîne næmæ asori me sævæi nækur Isrel ¹⁴ mîni pen ti niræha i mæ, “Kîmiaha hiæmæuvehi iamæ i, mhæuvehe, mhærpwi ia nænimek, mamhæni mæ ramiri raka nærmama ia suatuk atukwatukw. Iakinækiri raka noien sævænhi ia næmrîmiaha, mætæ iapkættoni mhæ nari riti ro ræræha ræmwhen nægkiariien me naha kîmiaha hiamæni, mamhæuæsi in iræ. ¹⁵ Herot mwi rîpkættoni mhæ nari riti ro ræræha. Ro pen rærhi

pehe in rirəriḡ mwi muvehe tukutaha. Hətə ro! Iəmə i rīpko mhə nari riti sə rəmwhen mə tukousi əpune in tukwe. ¹⁶ Ro iamīnhi irə takərisi in, nənə məseni in rier ia kalapus mamevən.” ¹⁷ a

¹⁸ Mətə nərmama me nəha irəha pam həkwein əpwəmwis mə, “Uvehi irapw iəmə nə məseni Parapas rier ia kalapus tukumaha.” ¹⁹ (Iəmə nəha Parapas raməmak ia kalapus ti nəri nə mə rīmərkwumen naruagənien riti ia taon nəha Jerusalem, nənə mousi əpune mwi iərmama.)

²⁰ Paelat rarə mægkiari mwi mīnraha ti nəri nə mə rokeikei mə trəsəni Iesu rier ia kalapus mamevən. ²¹ Mətə irəha kamhəkwein əpwəmwis mə, “Ərui tərini pen in ia nei kamarkuau! Ərui tərini pen in ia nei kamarkuau!”

²² Nənə Paelat rarə mægkiari sə ro kahar irə, mīni pen ti nīrəha i mə, “Ti nəfe? Nəfe nərəhaien in rino? Iakinətə raka in mə rīpko mhə noien ərəha riti sə rəmwhen mə tukousi əpune in tukwe. Ro iamīnhi irə takərisi in, nənə, məseni in rier ia kalapus mamevən.”

²³ Mətə irəha haməmwur, mamhəkwein əpwəmwis, mamhəni mə tukaməkeikei kərui tərini pen Iesu ia nei kamarkuau. Irəha həkwein əpwəmwis iamīnha irə mamhəuvən meste

²⁴ Paelat rini mə tro nəkwānraha. ²⁵ Iəmə nəha Parapas sə kīməuvehi puvnimwə in ia kalapus ti naruagənien mīne nousi əpuneien iərmama Paelat rəsəni in rier ia kalapus mamevən, mətə ruvei pen Iesu ia rəḡi naruagən me səvənhi mə

a **23:17:** Nəkukua me rīpik kīmərāi pen Niutestamen irə ia nəḡkiariien səvəi nəkur Kris kupwən kwopi nəḡkiariien ia vas 17 riwən.

irəha tuho irə rəmwhen ia nəmə asori me səvəi nəkur Isrel hokeikei.

Naruagən me hərui tərini pen Iesu ia nei kamarkuau

²⁶ Naruagən me nəha həiri Iesu, mhəier ia taon, mhətoni iəmə Saerin riti nəghin nə Saemon. Ruku pen ia kwopun riti iruə mauvehe ia taon. Irəha həkwtəmhiri in, mhəmri pen nei kamarkuau səvəi Iesu ia nuran, nənə mhəkeikei min mə trəvrani mukurirə Iesu. ²⁷ Nərmama me həpik kamhəkurirə Iesu. Nipran me həpik irəha minraha kamhəpi, mamhasək asori tukwe.

²⁸ Mətə Iesu ruvsini, mətə pen mətə irəha, mini mə, “Niprən Jerusalem me. Kimiaha tihəpwəh nasəkien tukw iou, mətə tihəsək tukumiaha me mine nipwnətimiaha me. ²⁹ Nəpən riti sə rauvehe trərəha anan. Tukini iaminhi irə mə nipran me səməme həpkəkwhəkwen mhə, mhəpkuvei pen raka mhə kənunu m iəkunouihi, irəha həkurən nagienien. ³⁰ Ia nəpən nəha nərmama tuhəni pen ti təkue me mə ‘Həkure tərini kimaha’ mine nəpatu me ‘Housəman kimaha.’ ³¹ Mə nərmama kamho narimnari me i nəpən nei ramərə ihu tukəfo irə nəpən nei ruvehe mimhiə?”

³² Nənə naruagən me kamhəiri iəmə ərəha mi kəru, mhəier mə tuhousi əpune irau irəhar Iesu.

³³ Irəha həuvehe ia kwopun nəha kani mə Kerhə səvəi Iərmama. Ia kwopun nəha hərui tərini pen Iesu ia nei kamarkuau, mhərui tərini pen mwi iəmə ərəha mi nəha ia nei kamarkuau, riti ia nıkare Iesu mwatuk, riti ia nıkaren mour. ³⁴ Nənə

Iesu rini mæ, “Tata. Tikəpwəh nərpwɪnien tai noien ərəha səvənraha ti nəri nə mæ həreirei nəfe i kamho.” Nənə irəha həuəi kirkiri tinari me səvənhi, mhəuini nari riti sə trahatən pen sin tru-vehi nəfe tinari səvənhi.

³⁵ Nərmama ia kwopun nəha kamhərer mamhəspau ia Iesu, mətə nəmə asori me səvəi nəkur Isrel kamharis əkenhin irə, mamhəni mhənuə, “In riməuvehimiru nərmama me həpik. Trini minuə in Kristo pərhien sə Kumwesən ruvərfi raka in, ramasan mæ ruvehimiru atukw a in.”

³⁶ Naruagən me irəha mwi kamharis əkenhin irə, mamhəuvehe ipaka tukwe, mamhəmwur mæ tuhəuvei pen waen sə rəfiə min, ³⁷ mamhəni mæ, “Trini minuə ik kig səvəi nəkur Isrel pərhien, uvehimiru atukw ik!”

³⁸ Ia kənkəpwə irənhə irə nəkukuə riti kimərai mæ Iesu tremhə ti nəfe. Rini mæ: *In I Ki G Səvə I Nəkur Isrel*

³⁹ Iəmə ərəha mi nəha sə krouəgher ia kwopun nəha riti rini ərəha Iesu i, mini mæ, “Ik Kristo uə rekəm? Uvehimiru atukw ik mine kimrau!” ⁴⁰ Mətə in riti rinise in, mini mæ, “Rosi ipkehekir mhə Kumwesən uə? Kwa kiməuvei pehe nərpwɪnien mik rəmwhen a mwi irə. ⁴¹ Ratukwatukw a mæ kamousi əpune krau iaminihi. In i tai noien ərəha səkrau. Mətə iəmə i ripko mhə nari riti rərəha.”

⁴² Nənə iəmə nəha rarə mini mwi mæ, “Iesu. Rerim tramrhi iou nəpɪn tikərimənu ia nitətə səim.”

⁴³ Miregi Iesu rini pen tukwe in mæ, “Iakani nipərhienien tukw ik i. Ipwet tikarə krau mik ia kwopun amasan nəha Parataes.”

Iesu remhə

⁴⁴⁻⁴⁵ Ipaka ti kurkwai nəp̄in ia ran nukuraanien səvəi meri riwən. Nəpitəvien ruvehe mousəman kwopun me pam ia tənə nəha meste aoa kahar rukurau. Ia nəp̄in nəha tinari sə rəgher tukuahag rum sə ro ikinan anan fwe ia nəkwai nimwə səvəi Kumwesən reitehi n̄ip̄ərin kəru. ⁴⁶ Nənə Iesu rəkwein əpwəmwis mini mə, “Tata. Iakəmri pehe nən̄imw̄ik ia rəgim.” Rini nəgkariien nəha, nənə muvehi neiahagien səvənhi sampam, memhə.

⁴⁷ Iaruagən riti səvəi nəkur Rom nəha in rasori ia naruagən me irəha pam hantret. Nəp̄in rətoni Iesu mə rinəfemhə irə, rəgnəgini Kumwesən, mini mə, “N̄ip̄ərhienien. Iəmə i in iəmə atukwatukw.” ⁴⁸ Nənə nərmama me pam səməme hənousəsimw̄in irəha me fwe ikin ti nəspauien ia nəri nəha k̄ino ia Iesu, nəp̄in hətoni, hərərig pen imwənraha, mhəregi rərəha, mamhərui kwənpwenhinraha tukwe. ⁴⁹ Nərmama me pam səməme həukurən Iesu, mine n̄ip̄ran me nəha səməme hənəməkurirə in fwe ia tənə Kalili, kamhərer isipw̄in, mamhəspau ia narimnari me nəha.

Josef rərkwafə n̄ip̄wrai Iesu ia n̄ip̄agi kəruətəri

⁵⁰⁻⁵¹ Iərmama riti nəghin nə Josef. Imwəni nə Aramatia taon riti səvəi nəkur Isrel. Josef in raməkure irəha nəmə asori me səvəi nəkur Isrel nəp̄in housəsimw̄in irəha me. Noien səvənhi ramasan matukwatukw. Nəp̄in nəmə asori me hənərai simw̄in mə tukousi əpune Iesu, Josef

23:44-45: Amos 8:9, Eks 36:35 **23:46:** Sam 31:5, Wok Me 7:59

23:48: Luk 18:13 **23:49:** Sam 38:11, 88:8, Luk 8:2-3

ripkæseni mhæ. Ia næþin me in rameitenhi mæ trættoni nitætə sə Kumwesən ramærimənu irə ruvehe. ⁵² Josef revən ti Paelat, mæres mæ ko ræseni in ruvehi nipwrai Iesu. ⁵³ Næþin Paelat ræseni, Josef revən, muvehi raka nipwrai Iesu ia nei kamarkuau, nənə muvegi ia tinari kani mæ linen, mevən mæmri pen ia nipægi kəruətərei sə kinərai ərori raka, kīpkəmri pen raka mhæ nipwrai iərmama riti ikin. ⁵⁴ In i næþin kaməpnəpenə irə ti Sapat, Sapat ruvəuvehe ipaka.

⁵⁵ Nīpran me nəha səməme həmæier ia tənə Kalili, mhəkurirə Iesu mhəuvehe, irəha həkurirə Josef i, nənə mhətoni nipægi kəruətərei nəha mine Josef rəfəmri pen nipwrai Iesu irə. ⁵⁶ Næþin hətoni pam, hərərig, mhəpnəpenə nimwai nari me nepwin sə nīpekīnraha rapein amasan, mhəpnəpenə mwi senta me nepwin. Nənə ia Sapat harwis rəmwhen sə Loa riməni.

24

Iesu rətui mwi ia nemhəien səvənhi

¹ Ia Sante, næpnəþin anan, nīpran me nəha həuvehi nimwai nari me səməme hənəpnəpenə raka ia nirəha nīpekīnraha rapein amasan, mhəuvehi mhəuvən ia nipægi kəruətərei nəha kinərkwafə nipwrai Iesu ikin, ² nənə mhətoni kəruətərei asori nəha kinərapinhə pen ia tərhui nipæg kinəsəkwusəkwu raka i. ³ Mətə næþin hasu puvnimwə ia nipæg, həpkətoni mhæ nipwrai Iesu Iərimənu səkitaha. ⁴ Nəri nəha ro nətərigien səvənraha rəvsausini pik. Nəþin kamhərer

mamhætærīg tukwe, təkwtəkwuni a mwi iərmama kəru krouier irapw ti nirəha. Tīnari səvənrau raməhiapw. ⁵ Irəha hətoni həhekir mhənimwi irapw nənimenraha ia tīprənə. Nənə iərmama mi nəha krouni pen ti nirəha i mə, “Rəfo kimiaha hiamətui iərmama sə rīmīru ia kwopun i kamərkwafə nīpwrai nərmama sə hemhə ikīn? ⁶ In riwən i, mətə in rīnətui mwi. Rerimīaha tramrhi nəgkiariien i in rīmāni pehe tukumīaha i nəpīn rīnamarə ihi fwe ia tənə Kalili. ⁷ In rīmāni mə, ‘Irəha tuhaməkeikei mhəuvei pen iou, Iəməti Iərmama, ia rəgi nəmə ərəha me. Nənə nəmə ərəha me nəha tuhərui tərini pen iou ia nei kamarkuauī. Takemhə, mətə nəpīn sə ro kahar irə takətui mwi.’” ⁸ Nənə nīpran me nəha rerīnraha rīrhi mwi nəgkiariien nəha səvənhi.

⁹ Hərərīg ia nīpəg, mhəuvən, mhətoni eleven nərmama me səvəi Iesu mīne nepwīn mwi, həni pen narimnari me i ti nirəha. ¹⁰ Nīpran me nəha səməme həni irapw narimnari me i ti aposol me səvəi Iesu irəha nəha Meri Maktala, mīne Joana, mīne Meri mama səvəi Jemes, mīne nīpran me nepwīn mwi irəha mīnrahar. ¹¹ Mətə aposol me rerīnraha rīrhi mə rosi nəgkiariien nəha səvənraha ro nəri auər a irə. Irəha həkīni mhə nīpərhiēnien irə. ¹² Mətə Pita riskəmter, maiu, mevən ia nīpəgi kəruətərei nəha kīnərkwafə nīpwrai Iesu ikīn, mərpəsuk, mətī puvnimwə, mətōni tīnari me nəha linen sə kīməvegi nīpwrai Iesu irə ramrīmər, mətə nari riti mwi riwən. Nənə in rəpwəh kwopun nəha mamevən məkərīnari ia

nəfe rɪnətoni.

Iərmama kəru səvəi Iesu krauesi pen suatuk rauevən fwe Emeas

¹³ Ia nəpɪn a mwi nəha iərmama kəru səvəi Iesu krauevən ia rukwənu riti nəghɪn nə Emeas. Rukwənu nəha ipaka tɪ Jerusalem kavən rəmwhen ia kilometa irəha pam eleven. ¹⁴ Irau krauegkiari pəri ia narimnari me nəha kɪno. ¹⁵ Nəpɪn nəha krauegkiari pəri irə, Iesu ruvehe ipaka, mamavən irəhar mɪnrau, ¹⁶ mətə nari riti ruvegi nətərigien səvənrau, kroureirei mə Iesu nəha.

¹⁷ Nənə Iesu rɪni pen tɪ nirau i mə, “Nəfe i irauavən rauni pen tukumirau me i?”

Nənə krouərə, nənimenrau rɪpkagien mhə. ¹⁸ Irau riti, nəghɪn nə Kleopas, rɪni pen tukwe in mə, “Rosi ik əpa ia nərmama me səməme kamhavən fwe ia Jerusalem ikreirei narimnari me nəha kɪno nərineiv m neis mɪne?”

¹⁹ Miregi Iesu rɪni pen tɪ nirau i mə, “Nəfe narimnari?”

Miregi krouni pen tukwe in mə, “Narimnari me nəha kɪno ia Iesu, iəmə Nasaret. Iəmə nəha in profet riti. Ia nəmri Kumwesən mɪne ia nəmri nərmama narimnari me sə in rɪno mɪne nəgkiariien səvənhi ro nənimwɪn mɪskai. ²⁰ Pris asori me mɪne nəmə asori me səkɪtaha həməuvei pen in ia rəgi nəkur Rom mə irəha tuhəni mə in traməkeikei memhə. Nənə irəha hərui tərini pen in ia nei kamarkuau. ²¹ Mətə kɪmaha iahənəmri pen əknekɪn nətərigien səkɪmaha irə mə in iərmama sə treivinari ia kɪtaha nəkur Isrel. Narimnari me

nəha kɪno, mətə nari riti mwi, ipwet i nəpɪn sə ro kahar irə. ²² Riti mwi, nɪpran nepwɪn ia təmwen səkimaha ho nəmrɪmaha rier. Ia nəpnəpɪn anan həuvən fwe ia nɪpəg sə kɪnərkwafə iəmə nəha ikin, ²³ mətə həpkətoni mhə nɪpwran. Nəpɪn irəha hərəriḡ pehe, həni mwi mə hənətoni agelo mi kəru krouier pehe ti nɪrəha, krouni mɪnuə in rɪnətui mwi ia nemhəien səvənhi. ²⁴ Nərmama nepwɪn ia təmwen səkimaha həuvən fwe ia nɪpəḡi kəruətərei nəha, nənə mhətoni rəmwhen atukwatukw mə nɪpran me nəha həməni, mətə həpkətoni mhə nɪpwrai iəmə nəha.”

²⁵ Mɪregi Iesu rɪni pen ti nɪrau i mə, “Kwa rosi kɪmiaha hiəreirei nəḡkiariien me pam sə profet kupwən me həməni. Rəfo kɪmiaha hiamo tanpen ia rerɪmiaha, mhəpwəh nɪni akwauakwien nɪpərhienien irə? ²⁶ Kumwesən ruvəni raka mə iəmə nəha kani mə Kristo traməkeikei mɪregi nəmisəien me nəha kurirə revən muvehi nasorien səvənhi.” ²⁷ Nənə Iesu rəusiəre pui pen amasan ti nɪrau i nɪpwrai nəḡkiariien me pam sə kɪmərɪi pen ia Nəkukuə Ikinan səməme haməḡkiari ia in. Ia nəḡkiariien səvənhi rəḡkiari ia nəkukuə səvəi Moses muvehe meste nəkukuə me səvəi profet me. ²⁸ Nəpɪn irəhar haruvehe ipaka ti rukwənu nəha irau krauevən ikin, Iesu ramo rəmwhen mə in trəpwəh irau mavən mamevən. ²⁹ Mətə irau krouəkeikei min, rouni mə, “Samaro pəpɪm kɪtahar mik. Rɪnaməruarəv. Rɪpko mhə tui meri rivə.” Ro pen Iesu ruvni mwə irəhar mɪnrau mə

24:22: Luk 24:1-11 **24:24:** Jon 20:3-10 **24:26:** Luk 9:22, 24:44 **24:27:** Sam 22:1-21, Aes 53, Jon 13:31, Wok Me 3:13

tuamharo pəpim.

³⁰ Nəpɪn in rəkure mə trəni pəri nari irəhar mɪnrau, ruvehi bred, məfwaki mɪni vivi Kumwesən tukwe, məkwsen, muvei pen mɪnrau.

³¹ Ia nəpɪn nəha nətərigien səvənrau rəsevər, krɪnauətə rɪnaukurən mə Iesu nəha. Nənə təkwtəkwni a mwɪ in riwən ia nəmrɪnrau.

³² Nənə irau krouni pen tukunrau me i mə, “Pərhién. Nəpɪn raməgkiari pehe m krau ia suatuk, maməusiəre pui pehe nɪpwrai nəgkiariien me ia Nəkukuə Ikinan, nəgkiariien səvənhi ramasan pɪk, mamə rerɪrau ramagien.”

³³ Nənə ia nəpɪn nəha krouəskəmter, rourərig rouevən fwe ia Jerusalem. Ia kwopun nəha krouətə nərmama me eleven səvəi Iesu mɪne nərmama nəpwɪn mwɪ irəha mɪnraha hənousəsɪmwɪn raka irəha me, ³⁴ mamhəni mə, “Nɪpərhiénien. Iərimənu səkɪtaha rɪnətui mwɪ. In ruvəier irapw raka tɪ Saemon.” ³⁵ Nənə iəmə mi nəha krouni irapw nəfe krɪnouətəni ia suatuk, rouni mwɪ krɪnəfo rouətəni sas ia Iesu nəpɪn in raməkwsen bred.

Iesu rier irapw tɪ nərmama səvənhi

³⁶ Nəpɪn irau krauəgkiari ihi ia nari m nari me nəha, təkwtəkwni a mwɪ hətəni Iesu ramərer ia kurkwənraha, mɪni pen tɪ nɪrəha i mə, “Nəmərɪnuien trarə tukumiaha.”

³⁷ Mətə irəha həkərinari irə, mhehekɪr. Rerɪnraha rɪrhi mə kamhətəni nənimwi iərmama riti. ³⁸ Ro pen Iesu rɪni pen tɪ nɪrəha i mə, “Rəfo hiamhekɪr iamɪnhi irə? Rəfo nəresien me

24:30: Luk 22:19

24:34: 1Kor 15:4-5

24:36: 1Kor 15:5

24:37: Mat 14:26

kamhəutə ia rerimiahaha mamho kimiahaha hiəpwəh niniien nipərhiendien ia nirak? ³⁹ Hətoni ro rəgik mi mine nisuk mi. Kwa iou i. Hərap iou, mhəregi, mhəukurən mə nusak i mine nikəkrik i. Mətə nənimwi iərmama nusan mine nikəkrin riwən.”

⁴⁰ Iesu rini nəgkiariien nəha, misəni irapw rəgin mi mine nisun mi ti nirəha hətoni. ⁴¹ Nəpin hətoni nəmrinraha rier. Rerindraha rəgien. Mətə nahatətəien səvənraha ramərməru ihi. Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Sənəmiaha i nəveginien uə rekəm?”

⁴² Nənə irəha həuvei pen nipəri nəmu afə riti min.

⁴³ In ruvehi məni ia nəmrindraha.

⁴⁴ Nənə Iesu rini pen ti nirəha i mə, “Narimnari me i kamhesi pen nəgkiariien me səiou sə iakiməni pehe tukumiahaha i fwe kupwən nəpin iakinamarə pəri ihi kitaha m kimiahaha. Iakiməni minuə nəgkiariien me pam nəha kimərai pen ia Loa səvəi Moses mine nəkukuə me səvəi profet kupwən me mine Ol Sam səməme kamhəgkiari ia nirak tuhaməkeikei mhəuvehe mhəukuə.”

⁴⁵ Nənə in rəsevər ia nətərigien səvənraha mə irəha tuhəukurən nipwrai nəgkiariien me ia Nəkukuə Ikinan, ⁴⁶ rini pen ti nirəha i mə, “Nəgkiariien me nəha kimərai pen ia Nəkukuə Ikinan həni iamihhi mə iou Kristo takaməkeikei mukupwən miregi nəmisəien, memhə, nənə ia nəpin sə ro kahar irə iakətui mwi. ⁴⁷ Tukəvisau irapw mə nərmama tuhaməkeikei mhəpwəh noien ərəha me, mhahatətə ia nirak, nənə Kumwesən trəpwəh nərpwinien noien ərəha me səvənraha. Tukukupwən kəvisau irapw

nægkiariien i ia Jerusalem kurirə revən ti nərmama ia tənəmtənə me pam. ⁴⁸ Kimiaha nəha hiənətoni narimnari me i ia nənimemiaha. ⁴⁹ Həregi ro! Iou takərhi pehe Nənimwīn Ikinan reiwaiu pehe tukumiaha rəmwhen ia Tata səiou rino raka promes irə. Mətə kimiaha tihəpwəh nierien ia taon i meste niskaiien nəha trukrutə ia neiai meiwaiu pehe. Kumwesən trarkahu pehe m kimiaha.”

Iesu rutə mevən fwe ia neiai

⁵⁰ Nənə Iesu riri irəha mhəier mhəuvən mheste nari fwe rukwənu nəha Petani. Ia kwopun nəha in ruvehi utə rəgin mi, məkwein amasan ia nirəha.

⁵¹ Nəpin raməkwein amasan ia nirəha, raraka ia nirəha, nənə kuvehi utə in revən fwe ia neiai.

⁵² Irəha hənimwi nukurhunraha, mhəuvei pen nisaiien səvənraha min. Nəpin hərərig mhəuvən fwe ia Jerusalem, rerinraha ragien pik. ⁵³ Ia nəpin me kamhəuvən ia nimwə səvəi Kumwesən, mamhəgnəgini in.

24:48: Jon 15:27, Wok Me 1:8 **24:49:** Jon 14:16, 15:26, Jon 16:7,
Wok Me 1:4 **24:52:** Jon 14:28, 16:22

Nəkukuə Ikinan
The New Testament in the Nafe (Kwamera) language
of Southeast Tanna, TAFEA Province, Vanuatu
Niutestamen long lanwis Nafe blong Vanuatu.
Le Nouveau Testament dans la langue Nafe de
Vanuatu.

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nafe (Nafe)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-06-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

26b0f540-c192-5878-be67-18ede9ab1416